

ศักราชแห่งทองเที่ยวเชิงวัฒนธรรม
กรณีศึกษา ตลาดน้ำท่าคา อำเภอม่วงสามสิบ จังหวัดสมุทรสงคราม

ยลกันต์ เทียงแท้

การศึกษาอิสระนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาหลักสูตร
ปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต
วิทยาลัยนวัตกรรมการจัดการ
มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์
ปีการศึกษา 2561
ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์

ศักราชภาพแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม
กรณีศึกษา ตลาดน้ำท่าคา อำเภอมะนัง จังหวัดสมุทรสงคราม

ยลกันต์ เทียงแท้

การศึกษาอิสระนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาหลักสูตร
ปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต
วิทยาลัยนวัตกรรมการจัดการ
มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์
ปีการศึกษา 2561
ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์

Potential of Cultural Tourism ; Thaka Floating market
Amphawa district Samatsongkharm Province

Yonlakan Thengthea

Independent Study Submitted is Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of Master of Public Administration
College of Innovation Management
Rajamangala University of Technology Rattanakosin
Academic year 2018

Copyright of Rajamangala University of Technology Rattanakosin

ศักราชแห่งทองเที่ยวเชิงวัฒนธรรม
กรณีศึกษา ตลาดน้ำท่าคา อำเภออัมพวา จังหวัดสมุทรสงคราม

ยลกานต์ เทียงแท้

การศึกษาอิสระนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาหลักสูตร
ปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต
วิทยาลัยนวัตกรรมการจัดการ
มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์
ปีการศึกษา 2561

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์

Potential of Cultural Tourism ; Thaka Floating market
Amphawa district Samatsongkharm Province

Yonlakan Thengthea

Independent Study Submitted is Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of Master of Public Administration
College of Innovation Management
Rajamangala University of Technology Rattanakosin
Academic year 2018

Copyright of Rajamangala University of Technology Rattanakosin

ใบรับรองการศึกษาอิสระ
วิทยาลัยนวัตกรรมการจัดการ
มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี

ชื่อการศึกษาอิสระ	ศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม กรณีศึกษา ตลาดน้ำท่าคา อำเภออัมพวา จังหวัดสมุทรสงคราม
ชื่อผู้วิจัย	นางยลกานต์ เทียงแท้
สาขาวิชา	รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต
อาจารย์ที่ปรึกษา	ดร.ฟ้าใส สามารถ

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรีอนุมัติให้การศึกษาอิสระฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่ง
ของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต

..... ผู้อำนวยการวิทยาลัยนวัตกรรมการจัดการ
(นายรพี ม่วงนนท์)

คณะกรรมการสอบ การค้นคว้าอิสระ

..... ประธานกรรมการ
(ศ.พล.ต.ท.หญิง ดร.นัยนา เกิดวิชัย)

..... กรรมการ
(ดร.ฤทธิชาติ อินโสม)

..... กรรมการ
(ดร.ฟ้าใส สามารถ)

ชื่อเรื่องการศึกษาอิสระ	ศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม กรณีศึกษา ตลาดน้ำท่าคา อำเภออัมพวา จังหวัดสมุทรสงคราม
ชื่อผู้วิจัย	นางยลกานต์ เทียงแท้
ชื่อปริญญา	รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต
อาจารย์ที่ปรึกษา	ดร.ฟ้าใส สามารถ
ปีการศึกษา	2561

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ (1) บรรยายถึงวิถีชีวิตในปัจจุบันของตลาดน้ำท่าคาและ (2) พรรณนาองค์ประกอบและศักยภาพการเป็นของแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของตลาดน้ำท่าคา

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยการศึกษาเอกสาร แนวคิดทฤษฎี งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และสัมภาษณ์ตามกรอบแนวคิดจากคู่มือของกรมการท่องเที่ยว กระทรวงท่องเที่ยวและกีฬา เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลผู้ให้ข้อมูลสำคัญประกอบด้วย บุคลากรสังกัดองค์การบริหารตลาดน้ำท่าคา กลุ่มผู้ประกอบการธุรกิจ ผู้นำชุมชนและประชาชนในพื้นที่ จำนวนทั้งสิ้น 15 คนโดยการเลือกตัวอย่างแบบเจาะจง วิเคราะห์ข้อมูลด้วยการวิเคราะห์เนื้อหาและตีความ

ผลการศึกษาพบว่า 1) ชุมชนในตลาดน้ำท่าคา มีวิถีชีวิตแบบชาวสวนที่เรียบง่าย และมีความผูกพันกับสายน้ำ และ 2) ตลาดน้ำท่าคา มีศักยภาพในการเป็นแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม สามารถจัดกิจกรรมรูปแบบการท่องเที่ยวที่ตอบสนองนักท่องเที่ยว และเชื่อมโยงเส้นทางท่องเที่ยวกับชุมชนอื่น และองค์ประกอบในด้านภูมิวัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อมของชุมชนเหมาะสมกับการเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม

คำสำคัญ: ศักยภาพแหล่งท่องเที่ยว แหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ตลาดน้ำท่าคา

ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาหลัก.....

Independent Study Title	The Potential of Thaka Floating Market Cultural Tourist Attractions Amphawa District Samatsongkharm Province
Researcher	Mrs.Yonlakan Thengthea
Degree Sought	Master of Public Administration
Advisor	Phasai Samart, Ph.D.
Academic Year	2018

Abstract

The objectives of this study were to (1) describe the community residents way of life resided at Thaka floating market. (2) explain the potential of Thaka Floating market cultural tourist attractions .

This was qualitative research, the employed research methodology was documentary analysis according to Hand book of Tourist Department Ministry of Tourism and Sports. The research instrument was in-depth interview 15 key persons of Thaka floating market management organization, entrepreneurs, community's leader and residents using purposive sampling technique. Data analysed using document analysis and interpretation.

The results were as follows: 1) Thaka floating market community were humble gardener binding with the Mae klong river. 2). Thaka floating market had a capabilities of cultural tourist attractions could set up cultural events and connected with other communities Tourist attractions.

Keywords: Potential Cultural tourist attractions, Thaka floating market, Amphawa District Samatsongkharm Province.

Advisor's Signature

กิตติกรรมประกาศ

การศึกษาระดับนี้ สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยความกรุณาจาก ดร.ฟ้าใส สามารถ อาจารย์ที่ปรึกษาการค้นคว้าอิสระ ที่กรุณาให้คำปรึกษาและแก้ไขข้อบกพร่องต่างๆ พร้อมทั้งให้ข้อเสนอแนะที่เป็นประโยชน์ จนกระทั่งการศึกษาระดับนี้สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี และได้รับความเมตตาจาก ผศ. พ.อ.ดร.วรสิทธิ์ เจริญพุด ที่กรุณาให้คำปรึกษาและแก้ไขข้อบกพร่องต่างๆ พร้อมทั้งให้ข้อเสนอแนะที่เป็นประโยชน์ ในการปรับปรุงแก้ไขการศึกษาระดับนี้ และคณะอาจารย์ผู้เกี่ยวข้อง ที่ได้ประสิทธิ์ประสาทความรู้และคำแนะนำต่างๆ แก่ผู้ศึกษาด้วยความปรารถนาดี

ขอกราบขอบพระคุณ ศาสตราจารย์ พลตำรวจโทหญิง ดร.นัยนา เกิดวิชัย ประธานกรรมการสอบการศึกษาระดับนี้และวิทยานิพนธ์

ขอกราบขอบพระคุณ ดร.ฤทธิชาติ อินโสม ที่สละเวลารับเป็นกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิในการสอบการศึกษาระดับนี้ และให้คำแนะนำ ข้อเสนอแนะต่างๆ ในการปรับปรุงแก้ไขการศึกษาระดับนี้

ขอกราบขอบพระคุณ หัวหน้าส่วนราชการที่เกี่ยวข้องในการตอบแบบสัมภาษณ์ องค์กรบริหารส่วนตำบลท่าคา กลุ่มวิสาหกิจชุมชนตลาดน้ำท่าคา กลุ่มผู้ประกอบการธุรกิจ ประชาชน และผู้นิยมชมชื่นในพื้นที่ตำบลท่าคา ผู้ให้ข้อมูลทำให้ประกอบการศึกษาระดับนี้สำเร็จลุล่วงลงได้

ท้ายสุดนี้ ผู้ศึกษาขอบคุณเพื่อนนิสิต รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต รุ่น 602 ทุกคน ที่เป็นกำลังใจและฝ่าฟันสู่ความสำเร็จมาด้วยกัน สุดท้ายนี้ ขอขอพระคุณ วิทยาลัยนวัตกรรมการจัดการ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีรัตนโกสินทร์ วิทยาเขตวังไกลกังวล ที่เป็นแหล่งให้เรียนรู้ชีวิตและสังคมของผู้คนที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาระดับปริญญาโท เพราะเป็นองค์ประกอบสำคัญส่วนหนึ่งที่ทำให้การศึกษาสำเร็จลงอย่างสมบูรณ์

ยลกานต์ เทียงแท้
กุมภาพันธ์ 2562

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	(1)
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	(2)
กิตติกรรมประกาศ	(3)
สารบัญ	(4)
สารบัญตาราง	(6)
สารบัญภาพ	(7)
บทที่ 1 บทนำ	1
1.1 ที่มาและความสำคัญของปัญหา	1
1.2 คำถามการศึกษา	4
1.3 วัตถุประสงค์การศึกษา	4
1.4 ขอบเขตของการศึกษา	4
1.5 นิยามศัพท์	4
1.6 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	4
บทที่ 2 การทบทวนวรรณกรรม	5
2.1 ความรู้เกี่ยวกับการท่องเที่ยว	5
2.2 แนวคิดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม	10
2.3 ความรู้เรื่องการประเมินมาตรฐานแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม	13
2.4 ข้อมูลเกี่ยวกับตลาดน้ำท่าคา	19
2.5 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	23
2.6 กรอบแนวคิดการศึกษา.....	28
บทที่ 3 ระเบียบวิธีศึกษา	29
3.1 วิธีดำเนินการศึกษา	29
3.2 ขอบเขตการศึกษา	30
3.3 การเก็บรวบรวมข้อมูล	31
3.4 การวิเคราะห์ข้อมูล	31
บทที่ 4 ผลการศึกษา	32
4.1 วิถีชีวิตตลาดน้ำท่าคาในปัจจุบัน	32
4.2 องค์ประกอบของแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ตลาดน้ำท่าคา.....	34
4.3 ศักยภาพการเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของตลาดน้ำท่าคา	43

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
บทที่ 5 สรุปผลการศึกษาและข้อเสนอแนะ	44
5.1 สรุปผลการวิจัย	44
5.2 ข้อเสนอแนะ	45
บรรณานุกรม	46
ภาคผนวก	49
ภาคผนวก ก แบบสัมภาษณ์เพื่อการศึกษา	50
ภาคผนวก ข ภาพประกอบเพื่อการศึกษา	57
ประวัติผู้วิจัย	68

สารบัญตาราง

ตารางที่		หน้า
2.1	เกณฑ์มาตรฐานคุณภาพแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม	19

สารบัญภาพ

ภาพที่		หน้า
2.1	กรอบแนวคิดการศึกษา.....	28
ข.2	ภาพการสาธิตและผลิตภัณฑ์ทางวัฒนธรรม.....	59
ข.3	ภาพร้านอาหาร ในพื้นที่ตลาดน้ำท่าคา.....	60
ข.4	ภาพการเคี้ยวน้ำตาล	61
ข.5	ภาพกิจกรรมจิตอาสา นักท่องเที่ยว	62
ข.6	ภาพที่พัก โฮมสเตย์ในพื้นที่แหล่งท่องเที่ยว	63
ข.7	ภาพการสาธิตและผลิตภัณฑ์ทางวัฒนธรรม	64
ข.8	ภาพการสัมภาษณ์	65
ข.9	ภาพบ้านเรือนไทย.....	66
ข.10	ภาพบ้านบ้านกำนันจัน บ้านเก่าสมัย ร.5.....	67

บทที่ 1 บทนำ

1.1 ที่มาและความสำคัญของปัญหา

การเข้าสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (AEC) อย่างเต็มรูปแบบในปลายปี พ.ศ. 2558 ส่งผลให้ผู้ประกอบการธุรกิจท่องเที่ยวไทยต้องเผชิญกับการแข่งขันที่มีแนวโน้มว่าจะรุนแรงมากขึ้นในอนาคต ประเทศในกลุ่มอาเซียนทั้ง 10 ประเทศได้ตระหนักดีว่าภาคบริการและอุตสาหกรรมท่องเที่ยวมีบทบาทสำคัญอย่างยิ่งทางด้านยุทธศาสตร์ต่อการเติบโตด้านเศรษฐกิจของภูมิภาคซึ่งเป็นการพัฒนาอาเซียนในความหลากหลายทางวัฒนธรรม สังคม รวมถึงแหล่งท่องเที่ยวที่เป็นมรดกทางประวัติศาสตร์ (กรมการท่องเที่ยว, 2558)

การท่องเที่ยว เป็นอุตสาหกรรมภาคบริการ ที่นำรายได้เข้าประเทศเป็นอย่างมาก ทำให้เกิดการสร้างงาน สร้างอาชีพ รวมทั้งกระจายรายได้ ส่งผลให้ประเทศมีระบบเศรษฐกิจที่ดี และมีความสำคัญต่อความเจริญก้าวหน้าทางเศรษฐกิจและสังคมของประเทศไทย รัฐบาลจึงมุ่งเน้นผลักดันยุทธศาสตร์ด้านอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว เพื่อเพิ่มรายได้จากการท่องเที่ยวของประเทศ เนื่องจากการท่องเที่ยวเป็นกระจายรายได้สู่ท้องถิ่น รวมทั้งการเสริมสร้างคุณภาพชีวิตที่ดีและชุมชน มีความเข้มแข็ง และการมีจิตสำนึกในการพัฒนาบนพื้นฐานของความสมดุลและยั่งยืน เป็นการเปลี่ยนประเทศไทยไปสู่การเป็น “แหล่งท่องเที่ยวยอดนิยม หรือ Preferred Destination” ซึ่งรวมถึงการปรับเปลี่ยนภาพลักษณ์ ของประเทศจาก “Value for Money” ไปสู่การเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่รองรับนักท่องเที่ยวระดับคุณภาพมากขึ้น อีกทั้ง เป็นการเตรียมความพร้อมเพื่อผลักดันการท่องเที่ยวของประเทศไทยสู่ความยั่งยืน ซึ่งคงไว้ด้วยเอกลักษณ์ความเป็นไทย รักษาสมดุลของทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเสริมสร้างผู้ประกอบการ และแหล่งท่องเที่ยวให้ได้มาตรฐาน และคำนึง ถึงชุมชนและสังคมในด้านการสร้างรายได้อย่างเท่าเทียมทุกภาคส่วน โดยให้ความสำคัญกับการส่งเสริมการตลาดและประชาสัมพันธ์เพื่อเน้นคุณค่าการท่องเที่ยวของประเทศไทย การขับเคลื่อนห่วงโซ่คุณค่า (Value Chain) ในอุตสาหกรรม ท่องเที่ยวเพื่อสร้างความพึงพอใจแก่นักท่องเที่ยว สร้างมูลค่าเพิ่ม และกระจายรายได้ได้อย่างยั่งยืนทุกภาคส่วน และการพัฒนาข้อมูลเชิงลึกด้านความต้องการของตลาดท่องเที่ยว (ยุทธศาสตร์การพัฒนาในระยะแผนพัฒนาการท่องเที่ยวแห่งชาติ ฉบับที่ 2 (พ.ศ. 2560 – 2564)

แนวโน้มในระยะ 10 ปีข้างหน้า นักท่องเที่ยวที่ยังคงเป็นกลุ่มนักท่องเที่ยวหลักของโลก ได้แก่ นักท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม นักท่องเที่ยวทางทะเลและชายหาด และนักท่องเที่ยวเพื่อการประชุมและนิทรรศการ เนื่องจากเป็นกลุ่มที่มีส่วนแบ่งทางตลาดเชิงมูลค่าอยู่ในระดับสูง โดยเฉพาะกลุ่มนักท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม และทางทะเล และชายหาด อีกทั้งยังมีแนวโน้มการเดินทางท่องเที่ยว ในแถบเอเชียตะวันออกเฉียงใต้มากขึ้น

จากการศึกษาทิศทางการพัฒนาการท่องเที่ยวของประเทศต้นแบบและประเทศคู่แข่งรายสำคัญหลายประเทศเน้นการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน อันรวมถึงการพัฒนาคุณภาพ ของสิ่งอำนวยความสะดวก

การคมนาคม การอำนวยความสะดวกแก่นักท่องเที่ยวเพื่อการเข้ามาท่องเที่ยวและการพัฒนาคุณภาพของบุคลากร อีกหนึ่งข้อเรียนรู้คือการนำเอาเทคโนโลยี มาช่วยเพิ่มประสิทธิภาพและเพื่ออำนวยความสะดวก ด้านข้อมูลแก่นักท่องเที่ยว ในด้านทิศทางการพัฒนาบางประเทศเลือกที่จะตั้งเป้าหมายดึงดูดนักท่องเที่ยวอย่างเฉพาะเจาะจง ในขณะที่บางประเทศตั้งเป้าหมายการพัฒนาเชิงกลุ่มการท่องเที่ยวที่ประเทศนั้น ๆ มีศักยภาพ การบูรณาการของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เป็นกลไกสำคัญที่ช่วยผลักดันแผนให้เป็นรูปธรรม และช่วยเพิ่มประสิทธิภาพในการปรับตัวให้เข้ากับความต้องการของนักท่องเที่ยวที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว บ่งชี้ถึงนโยบายของรัฐบาลในการพัฒนาผลิตภัณฑ์และแหล่งท่องเที่ยวต่าง ๆ ให้สอดคล้องกับความต้องการของกลุ่มนักท่องเที่ยวที่มีศักยภาพ

แหล่งท่องเที่ยวของประเทศไทย เป็นจุดดึงดูดนักท่องเที่ยวด้วยความอุดมสมบูรณ์ของทรัพยากรธรรมชาติ ความงดงามของวัฒนธรรมประเพณี และความพร้อมของอุตสาหกรรมท่องเที่ยว อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวของประเทศไทยเติบโตอย่างรวดเร็วและถือเป็นตัวจักรสำคัญ แม้ในบางช่วงเวลาจะประสบปัญหาความผันผวนด้านเศรษฐกิจ เสถียรภาพทางการเมือง หรือการเกิดภัยธรรมชาติ ที่ส่งผลให้จำนวนนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติเดินทางมาท่องเที่ยวในประเทศไทยน้อยลง แต่ภาคการท่องเที่ยวยังสามารถฟื้นตัวได้อย่างรวดเร็ว เนื่องจากประเทศไทยมีความพร้อมในด้านการอำนวยความสะดวก การเดินทาง โรงแรมที่พัก ร้านอาหาร แหล่งการค้า รวมทั้งสถานที่ที่เป็นปัจจัยสำคัญในการดึงดูดนักท่องเที่ยว (รุ่งโรจน์ เย็นชัยพลกษ, 2559) ส่วนหนึ่งที่นักท่องเที่ยวมีความสนใจเดินทางเข้ามาท่องเที่ยว เนื่องจากประเทศไทยมีศักยภาพด้านการท่องเที่ยวทั้งความพร้อม และยังเป็นแหล่งท่องเที่ยวอันดับต้นๆ ของโลกที่ได้รับการรับรองจากหน่วยงานที่มอบรางวัลมากมาย เช่น เป็นสถานที่ท่องเที่ยวที่คุ้มค่าเงินที่สุด (Value for Money) ทั้งแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ ประวัติศาสตร์ วัฒนธรรม ประเพณี รวมถึงชื่อเสียงเรื่องความมีไมตรีจิตของชาวไทย จึงเป็นแรงดึงดูดที่สำคัญทางการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติ (อมรรัตน์ วงศ์เป็ง, 2552)

ปัจจุบันนักท่องเที่ยวทั้งในและต่างประเทศจำนวนมากให้ความสนใจกับการท่องเที่ยวเพื่อการเรียนรู้โดยเฉพาะการได้รู้จักกับชุมชนในระดับที่ลึกกว่าการท่องเที่ยวโดยทั่วไป โดยให้ความสนใจกับผลิตภัณฑ์ทางวัฒนธรรม เพื่อให้ตนเองได้รับประสบการณ์ที่แปลกใหม่ และทดลองสิ่งที่ยังไม่เคยสัมผัส โดยให้ความสำคัญกับการเรียนรู้ โดยให้ความสนใจในบริบทของวัฒนธรรมในพื้นที่นั้น ๆ เพื่อให้ตนเองได้รับประสบการณ์ที่มากกว่าการท่องเที่ยวเพื่อเที่ยวชมสถานที่ ดังนั้น จึงมีการพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม และรูปแบบของกิจกรรมที่มีความหลากหลาย เปิดโอกาสให้นักท่องเที่ยวเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมทางวัฒนธรรมในพื้นที่ท่องเที่ยว เพื่อสร้างความน่าสนใจให้กับแหล่งท่องเที่ยว

จังหวัดสมุทรสงคราม เป็นหนึ่งในกลุ่มจังหวัดภาคกลาง ซึ่งนับว่าเป็นกลุ่มจังหวัดที่มีความได้เปรียบในเรื่องการเดินทางเข้าสู่แหล่งท่องเที่ยว เพราะมีที่ตั้งอยู่ห่างจากกรุงเทพมหานครเพียง 63 กิโลเมตร มีการคมนาคมขนส่งที่สะดวก สามารถเลือกเดินทางได้ทั้งทางรถยนต์ส่วนตัว และรถประจำทาง (การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, 2558) จังหวัดสมุทรสงคราม เป็นอีกจังหวัดหนึ่งที่มีทรัพยากรด้านการท่องเที่ยวมากมายหลายแบบ สิ่งแวดล้อม ประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมท้องถิ่นที่ไม่เหมือนใคร ซึ่งถูกจัดอยู่ในกลุ่มท่องเที่ยววิถีชีวิตลุ่มแม่น้ำภาคกลาง (กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา, 2550) เป็นจังหวัดที่มีความสำคัญในด้านประวัติศาสตร์ ศิลปวัฒนธรรม สถานที่ท่องเที่ยวที่โดดเด่น โดยเฉพาะอย่างยิ่งอำเภออัมพวา มีชุมชนที่มีประวัติศาสตร์ความเป็นมาอันยาวนานตั้งแต่สมัยกรุงศรีอยุธยา ตั้งถิ่นฐานอยู่บนพื้นที่ราบลุ่มแม่น้ำแม่กลอง วิถีชีวิตแบบไทยดั้งเดิม มีคลองอัมพวาซึ่งแยกจากแม่น้ำแม่กลอง ไหลผ่านพื้นที่

ชุมชน นอกจากนี้ ยังมีคลองต่าง ๆ อีกหลายสายที่ไหลผ่านชุมชน จากการที่มีลำคลองเชื่อมโยงพื้นที่ภายในชุมชนส่งผลให้เกิดความสะดวกสบายในการคมนาคมทางน้ำทำให้วิถีการดำเนินชีวิตผูกพันกับแม่น้ำลำคลอง สมุทรสงคราม ยังเป็นเมืองสายน้ำสามเวลา ภายใต้โครงการ “12 เมือง ต้องห้าม...พลาด” ของการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (ท.ท.ท.) ที่เต็มไปด้วยโมงยามอันน่ารื่นรมย์ ตั้งแต่เช้าจรดค่ำนักท่องเที่ยวกลุ่มเป้าหมายหลัก คือ กลุ่มครอบครัว วันทำงาน ผู้สูงอายุ และเยาวชน

ตลาดน้ำ เป็นปรากฏการณ์ของสังคมไทยภาคกลาง ซึ่งแต่เดิมผู้คนนิยมตั้งบ้านเรือนอยู่ริมน้ำ เพราะลำน้ำคือเส้นทางสัญจรที่สำคัญ ตลาดน้ำ เป็นตัวอย่างที่สะท้อนให้เห็นถึงความสำคัญของสายน้ำในวิถีชีวิตของคนไทยที่ส่วนใหญ่แล้วดำเนินชีวิตหาเลี้ยงชีพด้วยการเป็นเกษตรกร เมื่อเกษตรกรได้ผลผลิตมาแล้วก็จะนำผลผลิตเหล่านี้มาซื้อขายแลกเปลี่ยนในสถานที่ที่เหมาะสมแก่การติดต่อเดินทาง นั่นก็คือท้องน้ำ ดังนั้น สินค้าที่วางขายในตลาดน้ำจึงเป็นผลผลิตทางการเกษตรเป็นส่วนใหญ่ นอกจากนี้ยังมีอาหารสด เช่น เนื้อสด ปลา ผัก ผลไม้ เป็นต้น อาหารแห้งก็เช่น พริก หอม กระเทียม เครื่องเทศ กะปิ น้ำปลา เกลือ น้ำตาล ขนมห้าง ยาสูบ ตลอดจนเครื่องจักสาน โดยให้เรือแพเป็นพาหนะนำสินค้าไปยังแหล่งรับซื้อหรือจุดนัดพบ ซึ่งมักจะเกิดขึ้นบริเวณจุดตัดของคลองซอยต่าง ๆ และในระหว่างทางอาจหยุดและขายตามรายทางไปด้วย

ตลาดน้ำท่าคา เกิดขึ้นเมื่อประมาณ พ.ศ. 2480 เป็นเวลา 80 กว่าปีมาแล้ว เดิมชาวบ้านเรียกว่าตลาดนัดท่าคา ที่ยังคงสภาพตลาดนัดแบบชาวบ้านชาวสวนชุมชนริมคลอง เป็นตลาดที่เกิดในเวลาช่วงเช้ามืดโดยใช้ประโยชน์จากน้ำขึ้น - น้ำลงในวันข้างขึ้น - ข้างแรม จะมีตลาดน้ำทุกวันขึ้นและแรม 2 ค่ำ 7 ค่ำ และ 12 ค่ำ โดยมีประชาชนในพื้นที่และประชาชนในจังหวัดใกล้เคียงมาซื้อขายแลกเปลี่ยนสินค้าทางการเกษตรเป็นจำนวนมาก เป็นสภาพการดำรงชีวิตแบบพื้นบ้านของจังหวัดสมุทรสงครามที่มีมาแต่ดั้งเดิม เนื่องจากวิถีชีวิตส่วนใหญ่ของชาวจังหวัดสมุทรสงคราม เป็นวิถีชีวิตแบบชาวสวน และแบบชาวประมง จึงนำสินค้าและผลผลิตจากสวนมาแลกเปลี่ยนซื้อขายกับอาหารทะเล ณ บริเวณตลาดน้ำท่าคา ทำนบท่าคา สร้างเป็นทำนบเล็ก ๆ กั้นน้ำเค็มจากคลองแม่กลองไม่ให้ไหลเข้าคลองท่าคา สินค้าบางส่วนจะวางขายกันบนทำนบ บางส่วนจะขายกันในเรือ ตลาดนัดแต่ละครั้งจะมีประชาชนพายเรือมาซื้อขายแลกเปลี่ยนสินค้ากันปัจจุบันการจัดรูปแบบการท่องเที่ยวแบบ Slow Tourism ที่เป็นการท่องเที่ยวในลักษณะที่ไม่รีบเร่ง เรียบง่ายใกล้ชิดธรรมชาติ ปลอดภัย เน้นอาหารสะอาดเพื่อสุขภาพ ให้ความสำคัญกับมรดกทางวัฒนธรรมอย่างลึกซึ้ง นักท่องเที่ยวได้ร่วมลงมือทำกิจกรรมทางศิลปวัฒนธรรมในแหล่งท่องเที่ยว จึงเป็นรูปแบบการท่องเที่ยวอีกทางเลือกหนึ่งที่เป็นที่สนใจ รวมถึงเอกลักษณ์ด้านวิถีชีวิตชุมชน ประเพณี วัฒนธรรมดั้งเดิมอันทรงคุณค่า สภาพภูมิประเทศ วิถีชีวิตผู้คน และกิจกรรมทางวัฒนธรรมที่เชื่อมโยงอดีตกับปัจจุบันไว้ด้วยกัน บ้านเรือนไทยโบราณที่สะท้อนภาพวิถีชีวิตชุมชนได้อย่างชัดเจน

จากวิถีชีวิตที่น่าสนใจของตลาดน้ำท่าคาข้างต้น ผู้ศึกษาจึงเห็นความสำคัญของการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม และมีความสนใจที่จะศึกษา เรื่องศักยภาพของตลาดน้ำท่าคา ซึ่งเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมวิถีชีวิต เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่กำลังได้รับความนิยมและมีแนวโน้มการเติบโตทางการตลาดสำหรับกลุ่มนักท่องเที่ยวที่สนใจในวัฒนธรรม ความเป็นอยู่ โดยมุ่งเน้นประเด็นความสนใจในการศึกษาเรื่องวิถีชีวิตในปัจจุบันของตลาดน้ำท่าคา องค์ประกอบของการเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมและศักยภาพในการเป็นแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมของตลาดน้ำท่าคา การศึกษาดังกล่าวอาจเป็นประโยชน์ในการให้ความรู้ที่เกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมวิถีชีวิต และเป็นข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่อ

หน่วยงานภาครัฐเอกชน เอกชน ในด้านการสนับสนุน ส่งเสริม หรือพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของจังหวัดสมุทรสงคราม

1.2 คำถามการศึกษา

1. ตลาดน้ำท่าคา มีวิถีชีวิตในปัจจุบัน เป็นอย่างไร
2. องค์ประกอบของแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ได้แก่อะไรบ้าง
3. ศักยภาพในการเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของตลาดน้ำท่าคา เป็นอย่างไร

1.3 วัตถุประสงค์การศึกษา

1. เพื่อศึกษาวิถีชีวิตในปัจจุบัน ของตลาดน้ำท่าคา
2. เพื่อศึกษาองค์ประกอบในการเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ตามคู่มือการประเมินมาตรฐานแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม กรมการท่องเที่ยว กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา
3. เพื่อวิเคราะห์ศักยภาพการเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ของตลาดน้ำท่าคา

1.4 ขอบเขตของการศึกษา

1. ขอบเขตด้านพื้นที่ศึกษา ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นการศึกษาเฉพาะในพื้นที่ที่เชื่อมโยงเป็นแหล่งท่องเที่ยวของตลาดน้ำท่าคา ตำบลท่าคา อำเภอบ้านแหลม จังหวัดสมุทรสงคราม
2. ขอบเขตด้านระยะเวลา ตั้งแต่เดือนตุลาคม 2561 ถึง กุมภาพันธ์ 2562
3. ขอบเขตด้านประชากรกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ หน่วยงานองค์กรในพื้นที่ หน่วยงานองค์กรในพื้นที่ประชาชนในพื้นที่ตำบลท่าคา จำนวน 15 คน
4. ขอบเขตด้านเนื้อหา เป็นการศึกษาศักยภาพของตลาดน้ำท่าคา ใน 3 ประเด็นคือ ตลาดน้ำท่าคามีวิถีชีวิตในปัจจุบันเป็นอย่างไร องค์ประกอบของแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ได้แก่อะไรบ้าง และศักยภาพในการเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของตลาดน้ำท่าคาเป็นอย่างไร

1.5 นิยามศัพท์

แหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม (Culture Attraction) หมายถึง แหล่งท่องเที่ยวที่มีคุณค่าทางศิลปะและขนบธรรมเนียมประเพณีที่บรรพบุรุษได้สร้างสม และถ่ายทอดเป็นมรดกสืบทอดกันมา แหล่งท่องเที่ยวประเภทนี้ประกอบด้วย งานประเพณี วิถีชีวิตความเป็นอยู่ของผู้คน การแสดงศิลปวัฒนธรรม สินค้าพื้นเมือง การแต่งกาย ภาษาชนเผ่า เป็นต้น

ศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม (Culture Attraction Standard) หมายถึง แหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมที่มีองค์ประกอบ 3 ประการ คือ ศักยภาพในการดึงดูดนักท่องเที่ยว ศักยภาพด้านการรองรับนักท่องเที่ยว ศักยภาพด้านการบริหารจัดการ

1.6 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ได้ทราบวิถีชีวิตในปัจจุบัน ของตลาดน้ำท่าคา
2. ได้ทราบองค์ประกอบในการเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ตามคู่มือการประเมินมาตรฐานแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม กรมการท่องเที่ยว กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา
3. ได้ทราบศักยภาพการเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ของตลาดน้ำท่าคา

บทที่ 2

การทบทวนวรรณกรรม

ในการศึกษาเรื่อง ศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ในจังหวัดสมุทรสงคราม กรณีศึกษา ตลาดน้ำท่าคา อำเภออัมพวา จังหวัดสมุทรสงคราม ผู้ศึกษาได้ค้นคว้า และรวบรวมข้อมูลจากเอกสาร แนวคิดทฤษฎี งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อเป็นแนวทางในการดำเนินการศึกษา ดังนี้

- 2.1 ความรู้เกี่ยวกับการท่องเที่ยว
- 2.2 แนวคิดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม
- 2.3 ความรู้การประเมินมาตรฐานแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม
- 2.4 ข้อมูลเกี่ยวกับตลาดน้ำท่าคา
- 2.5 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
- 2.6 กรอบแนวคิด

2.1 ความรู้เกี่ยวกับการท่องเที่ยว

การท่องเที่ยว(Tourism) เป็นกิจกรรมนันทนาการอย่างหนึ่งที่มีการเดินทางเข้ามาเกี่ยวข้องโดยเป็นการเดินทางจากที่หนึ่งไปยังอีกที่หนึ่ง เป็นการเปลี่ยนบรรยากาศและสภาพแวดล้อมและก่อให้เกิดความสุขใจ ไม่ได้มีจุดประสงค์อื่น ผู้เชี่ยวชาญได้ให้คำนิยามหรือความหมายของการท่องเที่ยวที่ต่างกักัน ดังนี้

องค์การการท่องเที่ยวโลก World Tourism Organization –WTO ได้ให้ความหมายของการท่องเที่ยวว่าหมายถึง การเดินทางใด ๆ ก็ตามที่เป็นการเดินทางตามเงื่อนไขสากล 3ประการ ดังนี้

ประการที่ 1) การเดินทางจากที่อยู่อาศัยปกติไปยังที่อื่นเป็นการชั่วคราว แต่ไม่ใช่ไปตั้งหลักแหล่งเป็นการถาวร

ประการที่ 2) การเดินทางนั้นเป็นไปด้วยความสมัครใจหรือความพึงพอใจของผู้เดินทางเอง ไม่ใช่เป็นการถูกบังคับ ไม่ใช่เพื่อทำสงคราม

ประการที่ 3) เป็นการเดินทางด้วยวัตถุประสงค์ใด ๆ ก็ตามที่ไม่ใช่เพื่อการประกอบอาชีพหรือหารายได้ แต่เดินทางเพื่อการพักผ่อนหย่อนใจ เพื่อเยี่ยมเยือนญาติมิตร เพื่อความเบิกบาน บันเทิงเรีงรมย์ เพื่อเล่นกีฬาต่าง ๆ เพื่อการประชุมสัมมนา เพื่อศึกษาหาความรู้และเพื่อติดต่อธุรกิจ

กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา ได้ให้ความหมายของการท่องเที่ยวตามหมายขององค์การสหประชาชาติในการประชุมว่าด้วยการเดินทางและท่องเที่ยว ณ กรุงโรม เมื่อปี พ.ศ. 2506 ว่าการท่องเที่ยวหมายถึง กิจกรรมที่มีเงื่อนไขที่เกี่ยวข้องอยู่ 3ประการ คือ ต้องมีการเดินทาง ต้องมีสถานที่ปลายทางที่ประสงค์จะไปเยี่ยมเยือน และต้องมีจุดมุ่งหมายของการเดินทาง สำหรับจุดมุ่งหมายของการเดินทางต้องมีใช่เพื่อประกอบอาชีพและไปอยู่ประจำ แต่ไปเพื่อวัตถุประสงค์อย่างใดอย่างหนึ่ง หรือ

หลายๆอย่างต่อไปนี่ คือ เพื่อพักผ่อนในวันหยุด เพื่อการศึกษา เพื่อวัฒนธรรมหรือศาสนา เพื่อชมประวัติศาสตร์และความสนใจพิเศษ เพื่องานอดิเรก เพื่อการกีฬาและบันเทิง เพื่อเยี่ยมเยือนญาติมิตร เพื่อวัตถุประสงค์ทางธุรกิจ และเพื่อเข้าร่วมประชุมสัมมนาซึ่งสอดคล้องกับสถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย (2542) ที่ได้ให้ความหมายว่า การท่องเที่ยว เป็นนันทนาการรูปแบบหนึ่งที่เกิดขึ้นระหว่างเวลาว่างที่มีการเดินทางจากที่หนึ่งไปยังอีกที่หนึ่ง ซึ่งมักหมายถึงเดินทางจากที่อยู่อาศัยไปยังอีกที่หนึ่งที่เป็นแหล่งท่องเที่ยว เพื่อเปลี่ยนบรรยากาศ และสิ่งแวดล้อม โดยมีแรงกระตุ้นจากความต้องการในด้านกายภาพ ด้านวัฒนธรรม ด้านปฏิสัมพันธ์ ด้านสถานะหรือเกียรติคุณ

ปรีชา แดงโรจน์ (2544) ได้อ้างถึงคำนิยามการท่องเที่ยว ขององค์การสหประชาชาติที่ได้จัดประชุมว่าด้วยการเดินทางและท่องเที่ยว ณ กรุงโรม เมื่อปี พ.ศ. 2506 ไว้ว่าหมายถึงกิจกรรมที่มีเงื่อนไขเกี่ยวข้องอยู่ 3 ประการ คือ (1) ต้องมีการเดินทาง (2) ต้องมีสถานที่ปลายทางที่ประสงค์จะไปเยี่ยมเยือน (3) ต้องมีจุดมุ่งหมายของการเดินทาง

2.1.1 องค์ประกอบของการท่องเที่ยว (Components of Tourism)

การท่องเที่ยว จัดเป็นหนึ่งในอุตสาหกรรมใหญ่ที่สุด ที่มีองค์ประกอบเป็นอุตสาหกรรมต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องทั้งทางตรงและทางอ้อมจำนวนมาก

พะยอม ธรรมบุตร (เอกสารประกอบการสอนสถาบันพัฒนาการท่องเที่ยวเพื่ออนุรักษ์สิ่งแวดล้อม, 2549) ได้กล่าวถึงองค์ประกอบของอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวเป็น 5 ประเภท ดังนี้

1) แหล่งท่องเที่ยว (Attraction) นับเป็นองค์ประกอบที่มีความสำคัญสูงสุด เพราะเป็นจุดดึงดูดให้นักท่องเที่ยวเดินทางมาท่องเที่ยว แหล่งท่องเที่ยวอาจเป็นแหล่งธรรมชาติที่มีความโดดเด่น เช่น ดอยอินทนนท์ หรือแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ประวัติศาสตร์ เช่น ปราสาทพนมรุ้ง ซึ่งแสดงถึงความรุ่งเรืองของอาณาจักรขอม ตลอดจนการท่องเที่ยวชนบท เพื่อสัมผัสวิถีชีวิตชาวบ้าน เรียนรู้ถึงภูมิปัญญาท้องถิ่น ตลอดจนโบราณสถานยุคเก่าแก่ก่อนประวัติศาสตร์ เช่น วัฒนธรรมบ้านเชียง เป็นต้น

2) การเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว (Accessibility) ได้แก่ การมีระบบโครงสร้างพื้นฐานที่เหมาะสม เช่น สนามบิน ระบบคมนาคม ตลอดจนบริการด้านอุตสาหกรรมขนส่ง เช่น การขนส่งทางอากาศ ทางบก และทางน้ำ ซึ่งจะเอื้ออำนวยให้นักท่องเที่ยวสามารถเดินทางไปถึงจุดหมายปลายทาง (Destination) หรือแหล่งท่องเที่ยว (Attraction) ได้อย่างสะดวก รวดเร็วและปลอดภัย

3) ที่พักแรมและสิ่งอำนวยความสะดวกในการต้อนรับ (Accommodation) ได้แก่ โรงแรม รีสอร์ท เกสต์เฮาส์ โฮมสเตย์ ที่พักแรม ประเภทต่าง ๆ จะมีสิ่งอำนวยความสะดวกในระดับต่าง ๆ กัน ซึ่งจะทำให้มีราคาและการบริการในระดับต่างกัน เช่น ภัตตาคาร สระว่ายน้ำ บาร์ ฟิตเนสเซ็นเตอร์ ชานูน่า บิสซิเนสเซ็นเตอร์ และสิ่งอำนวยความสะดวกอื่น ๆ

4) กิจกรรมการท่องเที่ยวและกิจกรรมนันทนาการ (Tourist activity and Recreational activities) นับเป็นองค์ประกอบที่สำคัญ เช่น ในยุคปัจจุบัน การท่องเที่ยวมิได้มีเพียงแค่การเดินทางไปชมโบราณสถาน อนุสาวรีย์ ความงดงามของธรรมชาติเท่านั้น หากความสำคัญสำหรับผู้มาเยือน คือ การมีโอกาสได้ทำกิจกรรมต่าง ๆ เช่น การเดินป่าศึกษาาระบบนิเวศเขตเส้นศูนย์สูตรในป่าดิบชื้น การล่องแก่งในแม่น้ำท้องถิ่น การปีนหน้าผา การดำน้ำในรูปแบบ Scuba Diving หรือ Snorkeling การพายเรือแคนูในบริเวณป่าชายเลน การตกปลาหมึกในทะเลลึก ตลอดจนการร่วมกิจกรรมกับชุมชนเจ้าบ้าน เช่น การดำนา การเกี่ยวข้าว การร่วมพิธีบายศรีสู่ขวัญ เป็นต้น ซึ่งกิจกรรมทั้งหมดจะเป็นประสบการณ์ ที่อยู่ใน

ความทรงจำของนักท่องเที่ยว (Experience) และกิจกรรมดังกล่าวมักก่อให้เกิดการกระจายรายได้สู่ชุมชนท้องถิ่น

5) ส่วนประกอบอื่น ๆ บริการเบ็ดเตล็ด (Ancillary) ได้แก่ ทั้งหมดที่มีให้นักท่องเที่ยว อาทิ การบริการด้านร้านอาหาร โรงพยาบาล ไปรษณีย์ สถานีบริการน้ำมัน ร้านค้า ขายของที่ระลึก ห้องสุขา ฯลฯ

2.1.2 ประเภทของการท่องเที่ยว

ดำเกิง โถทอง และคณะ (2550) ได้กล่าวถึงการจำแนกประเภทของการท่องเที่ยวว่า การท่องเที่ยวเป็นกิจกรรมที่มนุษย์ใช้เป็นกิจกรรมนันทนาการ การเรียนรู้ไปในโลกกว้าง ตลอดจนการเสริมสร้างความสัมพันธ์ภายใต้ครอบครัว หรือการศึกษาดูงานในหน่วยงานบูรณาการหลากหลายรูปแบบ ดังนี้ ประเภทของการท่องเที่ยวในที่นี้ หมายถึง ประสบการณ์ในการท่องเที่ยว กล่าวคือ ในการจำแนกจุดหมายปลายทางของการท่องเที่ยว หรือแหล่งท่องเที่ยว สามารถแบ่งออกเป็น 6กลุ่ม หรือ 6 ประเภทของประสบการณ์ คือ

1) การท่องเที่ยวเพื่อชาติพันธุ์ (Ethnic Tourism) เป็นการเดินทางด้วยวัตถุประสงค์ที่จะสังเกตการแสดงออกทางวัฒนธรรม และแบบแผนการใช้ชีวิตของประชากรต่างเผ่าพันธุ์ ซึ่งจะรวมไปถึงการไปเยือนบ้านเกิดเมืองนอนการเข้าร่วมพิธีรำฟ้อน และเข้าร่วมพิธีทางศาสนาต่าง ๆ

2) การท่องเที่ยวเพื่อวัฒนธรรม (Culture Tourism) เป็นการเดินทางเพื่อสัมผัส และบางกรณีก็เข้าร่วมใช้ชีวิตชีวิตดั้งเดิมที่ได้สูญหายไปหมดแล้ว กลับมาสร้างสีสันดึงดูดใจนักท่องเที่ยว ซึ่งอาจจัดงานอาหาร งานเทศกาลเครื่องแต่งกายตามประเพณี การรำพื้นบ้าน การแสดงศิลปะ และหัตถกรรม รุ่งโรจน์ไว้บริการด้วย เป็นต้น

3) การท่องเที่ยวเพื่อประวัติศาสตร์ (Historical Tourism) เป็นการท่องเที่ยวพิพิธภัณฑสถาน และโบสถ์เก่าๆ ที่เน้นความรุ่งเรืองของอดีต อาจเป็นการเยือนอนุสาวรีย์ โบสถ์ วิหาร วังต่าง ๆ การแสดง แสง สี เสียง เกี่ยวกับเหตุการณ์ต่าง ๆ ในประวัติศาสตร์ เป็นต้น

4) การท่องเที่ยวเพื่อสิ่งแวดล้อม (Environmental Tourism) คล้ายคลึงกับการท่องเที่ยวเพื่อชาติพันธุ์ กล่าวคือ ดึงดูดนักท่องเที่ยวมาจากแดนไกล แต่การท่องเที่ยวเพื่อสิ่งแวดล้อม เน้นสิ่งดึงดูดใจ ที่เป็นสิ่งธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมมากกว่าที่จะเน้นเผ่าพันธุ์มนุษย์ การกลับคืนสู่ธรรมชาติและการชื่นชมต่อความสัมพันธ์ของผู้คนกับพื้นพิภพที่อยู่ในกลุ่มนี้ ซึ่งจะรวมการถ่ายภาพการเดินทางไกล การปีนเขา การล่องเรือเล็ก และการตั้งแคมป์ เป็นต้น

5) การท่องเที่ยวเพื่อสันทนาการ (Recreational Tourism) เป็นการเข้าร่วมในการแข่งกีฬา น้ำพุแร่รักษาโรค การอาบแดด และการเข้าร่วมสมาคมเพื่อผ่อนคลายจิตตามสถานที่ต่าง ๆ เช่น หาดทราย ชายทะเล ชายหาด สนามกอล์ฟ สนามเทนนิส การส่งเสริมแหล่งท่องเที่ยวในกลุ่มนี้จะดึงดูดนักท่องเที่ยวที่ต้องการพักผ่อนหย่อนใจโดยเฉพาะ

6) การท่องเที่ยวเพื่อธุรกิจ (Business Tourism) มีลักษณะเด่นคือ การประชุมหรือการพบปะกัน หรือการสัมมนา ซึ่งมักจะรวมเอาการท่องเที่ยวประเภทอื่นเข้ามาไว้ด้วยกัน เมื่อมีการท่องเที่ยวเพื่อธุรกิจเกิดขึ้นแหล่งท่องเที่ยวแต่ละแห่งจะมีการท่องเที่ยวได้หลายประเภทบางแห่งเป็นทั้งแหล่งท่องเที่ยวเพื่อสันทนาการ สิ่งแวดล้อมและวัฒนธรรม ทั้งนี้แล้วแต่ความต้องการของนักท่องเที่ยว

7) การท่องเที่ยวเพื่อเป็นรางวัล (Incentive Tourism) เป็นการท่องเที่ยวที่จัดขึ้นเพื่อเป็นรางวัลแก่พนักงาน เพื่อเป็นสวัสดิการของหน่วยงานและบริษัทห้างร้านต่าง ๆ เพื่อการดูงานประชุม ศึกษาหา

ความรู้เพิ่มเติม และเพื่อสันถนาการ โดยหน่วยงานและบริษัทห้างร้านจะเป็นผู้รับผิดชอบเกี่ยวกับค่าใช้จ่ายทั้งหมด

สรุป ทฤษฎีเกี่ยวกับการท่องเที่ยว อุตสาหกรรมท่องเที่ยวมีองค์ประกอบที่สำคัญ 5 ส่วน คือ แหล่งท่องเที่ยว การเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว ที่พักแรมและสิ่งอำนวยความสะดวกในการต้อนรับ กิจกรรมการท่องเที่ยวและกิจกรรมนันทนาการ และส่วนประกอบอื่น ๆ การบริการเบ็ดเตล็ด ที่จะสะท้อนให้เห็นถึงความสำคัญของระบบการจัดการที่ดี แหล่งท่องเที่ยวต่าง ๆ จึงมีความจำเป็นที่จะต้องพัฒนาระบบการจัดการที่ดี เพื่อใช้เป็นกลไกในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว และสามารถดึงดูดนักท่องเที่ยวได้

2.1.3 ความสำคัญของการท่องเที่ยว

การเข้าสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (AEC) อย่างเต็มรูปแบบในปลายปี พ.ศ. 2558 ส่งผลให้ผู้ประกอบการธุรกิจท่องเที่ยวไทยต้องเผชิญกับการแข่งขันที่มีแนวโน้มว่าจะรุนแรงมากขึ้นในอนาคต ประเทศในกลุ่มอาเซียนทั้ง 10 ประเทศได้ตระหนักดีว่าภาคบริการและอุตสาหกรรมท่องเที่ยวมีบทบาทสำคัญอย่างยิ่งทางด้านยุทธศาสตร์ต่อการเติบโตด้านเศรษฐกิจของภูมิภาคซึ่งเป็นการพัฒนาอาเซียน ในความหลากหลายทางวัฒนธรรม สังคม รวมถึงแหล่งท่องเที่ยวที่เป็นมรดกทางประวัติศาสตร์ (กรมการท่องเที่ยว, 2558)

การท่องเที่ยว เป็นอุตสาหกรรมภาคบริการ ที่นำรายได้เข้าประเทศเป็นอย่างมาก ทำให้เกิดการสร้างงาน สร้างอาชีพ รวมทั้งกระจายรายได้ ส่งผลให้ประเทศมีระบบเศรษฐกิจที่ดี และมีความสำคัญต่อความเจริญก้าวหน้าทางเศรษฐกิจและสังคมของประเทศไทย รัฐบาลจึงมุ่งเน้นผลักดันยุทธศาสตร์ด้านอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว แหล่งท่องเที่ยวของประเทศไทยถือเป็นจุดดึงดูดนักท่องเที่ยวด้วยความอุดมสมบูรณ์ของทรัพยากรธรรมชาติ ความงดงามของวัฒนธรรมประเพณี และความพร้อมของอุตสาหกรรมท่องเที่ยว อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวของประเทศไทยเติบโตอย่างรวดเร็วและถือเป็นตัวจักรสำคัญ แม้ในบางช่วงเวลาจะประสบปัญหาความผันผวนด้านเศรษฐกิจ เสถียรภาพทางการเมือง หรือการเกิดภัยธรรมชาติ ที่ส่งผลให้จำนวนนักท่องเที่ยวต่างชาติเดินทางมาท่องเที่ยวในประเทศไทยน้อยลง แต่ภาคการท่องเที่ยวยังสามารถฟื้นตัวได้อย่างรวดเร็ว เนื่องจากประเทศไทยมีความพร้อมในด้านการอำนวยความสะดวก การเดินทาง โรงแรมที่พัก ร้านอาหาร แหล่งการค้า รวมทั้งสถานที่ที่เป็นปัจจัยสำคัญในการดึงดูดนักท่องเที่ยว (รุ่งโรจน์ เย็นชัยพฤกษ์, 2559) ส่วนหนึ่งที่นักท่องเที่ยวมีความสนใจเดินทางเข้ามาท่องเที่ยว เนื่องจากประเทศไทยมีศักยภาพด้านการท่องเที่ยวทั้งความพร้อม และยังเป็นแหล่งท่องเที่ยวอันดับต้นๆ ของโลก ที่ได้รับการรับรองจากหน่วยงานที่มอบรางวัลมากมาย เช่น เป็นสถานที่ท่องเที่ยวที่คุ้มค่าเงินที่สุด (Value for Money) ทั้งแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ ประวัติศาสตร์ วัฒนธรรม ประเพณี รวมถึงชื่อเสียงเรื่องความมีเมตตาจิตของชาวไทย จึงเป็นแรงดึงดูดที่สำคัญทางการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวต่างชาติ (อมรรัตน์ วงศ์เป็ง, 2552)

การท่องเที่ยว เป็นกลไกสำคัญที่ทำให้มนุษย์สามารถตอบสนอง ความต้องการในการเรียนรู้ด้วยการเดินทางท่องเที่ยวไปยังสถานที่ที่มีความแตกต่างจากพื้นที่อาศัยของตน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในปัจจุบัน ซึ่งการขยายตัวของระบบเครือข่ายการสื่อสาร ความก้าวหน้าของเทคโนโลยีด้านการคมนาคม และการแข่งขันของประเทศต่าง ๆ เพื่อเป็นแบรนด์ระดับโลกาภิวัตน์ (Global Brand) ล้วนส่งเสริมให้เกิดการเดินทางท่องเที่ยวทั่วโลก ตั้งแต่ พ.ศ. 2544 เป็นต้นมา โลกเผชิญปัญหาด้านการเมือง เศรษฐกิจ และภัยพิบัติทางธรรมชาติเป็นอย่างมาก แต่ความเป็นโลกาภิวัตน์ยังคงส่งเสริมให้มนุษย์เดินทางท่องเที่ยวทั่วโลกในอัตราการเติบโตที่สูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง องค์การการท่องเที่ยวโลก (UNWTO) ได้ยืนยันว่าการ

ท่องเที่ยวยังคงเติบโตต่อไป และทำนายว่าในปี พ.ศ. 2563 หรือ ค.ศ. 2020 จะมีการเดินทางทั่วโลกจำนวนหลายพันล้านครั้ง การเดินทางนี้จะก่อให้เกิดการแลกเปลี่ยนวัฒนธรรมข้ามชาติ ทั้งในระดับท้องถิ่น ภูมิภาค และโลก (WTO, 2001) และวัฒนธรรมจะเป็นสิ่งดึงดูดใจที่สำคัญที่ทำให้นักท่องเที่ยวเดินทางไปยังประเทศต่าง ๆ ในขณะเดียวกัน วัฒนธรรมของแต่ละประเทศจะมีการเคลื่อนไหวไปยังประเทศอื่น โดยผ่านการประชุมหรือสัมมนา การจัดงานแสดงสินค้า อาหาร ดนตรี ภาพยนตร์ และสื่อโฆษณาต่าง ๆ ยิ่งทำให้นักท่องเที่ยวเดินทางไปยังพื้นที่ที่มีมิติทางวัฒนธรรมที่แตกต่างจากตน เพื่อเรียนรู้ เข้าใจ และเห็นคุณค่าสถาปัตยกรรม ศิลปะ ประเพณี เทศกาล วิถีชีวิตของตนในพื้นที่อื่น ซึ่งเรียกอีกนัยหนึ่งว่า “การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม”

คำว่า “การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม” กำหนดขึ้นมาอย่างชัดเจนในการประชุมสภาการโบราณสถานระหว่างประเทศ ที่เมืองออกซ์ฟอร์ด ใน พ.ศ. 2512 หรือ ค.ศ. 1969 ตั้งแต่นั้นเป็นต้นมา นักวิชาการได้ให้ความหมายของการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมไว้อย่างหลากหลาย อย่างไรก็ตามความหมายของการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมต่าง ๆ ล้วนมีจุดมุ่งเน้นในการทำงานเดียวกัน คือ “เป็นรูปแบบของการท่องเที่ยวที่นักท่องเที่ยวได้รับแรงตลใจหรือสิ่งกระตุ้นให้เดินทางไปยังจุดหมายปลายทาง เพื่อสังเกตเรียนรู้ มีประสบการณ์ร่วม และตระหนักคุณค่าวัฒนธรรมของชุมชนในจุดหมายปลายทางนั้น ซึ่งครอบคลุมถึงงานสร้างสรรค์ ประเพณี ขนบธรรมเนียม และกิจกรรมต่าง ๆ ของชุมชนจุดหมายปลายทาง ทั้งนี้ นักท่องเที่ยวและคนในชุมชนต้องเคารพ เรียนรู้ และเข้าใจวัฒนธรรมของกันและกัน เพื่อให้เกิดมิตรภาพและสันติสุขระหว่างชุมชนอย่างยั่งยืน” และ มรดกทางวัฒนธรรมที่มีอยู่ในชุมชนนั้น เป็นทรัพยากรการท่องเที่ยวที่มีความหลากหลาย เป็นทั้งสิ่งที่จับต้องได้ เช่น สถานที่สำคัญทางศาสนาและประวัติศาสตร์ ผลิตภัณ์ท้องถิ่น ฯลฯ และสิ่งที่จับต้องไม่ได้ เช่น ค่านิยม วิธีการดำเนินชีวิต ฯลฯ เป็นทั้งของดั้งเดิม เช่น งานแสดงพื้นบ้าน อาหารท้องถิ่น ฯลฯ หรือของร่วมสมัย เช่น ศิลปะร่วมสมัย อาหารผสมผสาน ฯลฯ วัฒนธรรมจึงเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้เกิดการขยายตัวของการท่องเที่ยวนานาชาติ หรือจากภูมิภาคหนึ่งไปยังภูมิภาคอื่น ๆ ทั่วโลกอย่างรวดเร็วซึ่งการท่องเที่ยวในแหล่งวัฒนธรรม (Culture Tourism) เป็นการท่องเที่ยวอีกรูปแบบหนึ่งที่อยู่ภายใต้กรอบของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศที่กำลังได้รับความนิยมในปัจจุบัน เป็นการท่องเที่ยวที่มีวัตถุประสงค์เพื่อเรียนรู้วัฒนธรรมและวิถีชีวิตของชาวพื้นเมืองที่มีวัฒนธรรมเป็นเอกลักษณ์ประจำถิ่น กิจกรรมการท่องเที่ยวในแหล่งวัฒนธรรมจะอยู่ในรูปแบบที่ได้รับความรู้หรือประสบการณ์ด้านวัฒนธรรมจากแหล่งท่องเที่ยว ในขณะที่เดียวกันก็มีความเพลิดเพลินรวมอยู่ภายใต้กรอบของการมีจิตสำนึกในการรักษาแหล่งท่องเที่ยวนั้น ๆ

วัฒนธรรม เป็นทรัพยากรทางการท่องเที่ยวที่สำคัญ สามารถดึงดูดให้กลุ่มคนต่างถิ่น เดินทางมาเยือนเพื่อสัมผัสและชื่นชมกับสิ่งที่ไม่มีในท้องถิ่นของตน จะเห็นได้ว่าวัฒนธรรมของคนท้องถิ่นกับการท่องเที่ยวมีความสัมพันธ์และเกื้อหนุนซึ่งกันและกัน การท่องเที่ยวได้ใช้วัฒนธรรมของท้องถิ่นเป็นทรัพยากรในการดำเนินกิจการ ในขณะที่เดียวกันชุมชนท้องถิ่นผู้เป็นเจ้าของวัฒนธรรมก็ได้ประโยชน์ จากการท่องเที่ยวในด้านการสร้างรายได้ การจ้างงาน นำมาซึ่งการพัฒนาเศรษฐกิจ และสังคม ซึ่งวัฒนธรรมหมายถึงวิถีชีวิตของมนุษย์ในสังคม กลุ่มชาติพันธุ์ใด ชาติพันธุ์หนึ่ง ที่ประกอบด้วยความรู้ ความเชื่อศิลปะ วัฒนธรรม กฎหมาย ประเพณี พิธีกรรม วิทยาการและทุกสิ่งทุกอย่างที่คิดขึ้นทำขึ้นในสังคมนั้น ๆ วัฒนธรรมที่นำมาใช้ประโยชน์ในการท่องเที่ยวนั้น เป็นวัฒนธรรมที่เป็นวัตถุหรือมีลักษณะเป็นรูปธรรมที่จะนำมาพัฒนาให้เป็นจุดสนใจของนักท่องเที่ยว นั่น ได้แก่ แหล่งท่องเที่ยว โบราณวัตถุ แหล่งประวัติศาสตร์ ศาสนสถาน งานศิลปกรรม สถาปัตยกรรม นาฏศิลป์ และการละเล่นพื้นบ้าน เทศกาลงาน

ประเพณี งานศิลปหัตถกรรมสินค้าท้องถิ่น ตลอดจนวิถีชีวิตความเป็นอยู่ และอัยาศัยไมตรีของคนไทย (สามพร มณีไมตรีจิต, 2539)

สำหรับการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมนั้น กระทรวงวัฒนธรรม ได้ให้ความหมายของการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ไว้ว่า หมายถึง การศึกษาหาความรู้ในพื้นที่หรือบริเวณที่มีคุณลักษณะที่สำคัญทางประวัติศาสตร์และวัฒนธรรม มีการบอกเล่าเรื่องราวในการพัฒนาทางสังคมและมนุษย์ ผ่านทางประวัติศาสตร์ อันเป็นผลเกี่ยวเนื่องกับวัฒนธรรม องค์ความรู้ และการให้คุณค่าของสังคม การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมเป็นอุตสาหกรรมทางวัฒนธรรมที่สำคัญที่สุดในประเทศไทย เป็นแหล่งรายได้ที่สูงมากในแต่ละปี ในปี 2006 มีนักท่องเที่ยวเข้ามาทำธุรกิจในประเทศไทยประมาณ 13 ล้านคน ทำรายได้ให้แก่ประเทศไทยประมาณ 560,000 ล้านบาท ได้มีการส่งเสริมแหล่งวัฒนธรรมและสินค้าทางวัฒนธรรม เช่น โบราณสถาน วัดวาอาราม แหล่งประวัติศาสตร์ ของที่ระลึกที่เป็นงานหัตถกรรม และการบริการทางวัฒนธรรม เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยว

การที่การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมเป็นที่นิยมและเติบโตอย่างรวดเร็ว ประกอบกับอิทธิพลของโลกาภิวัตน์ มีผลทำให้นักท่องเที่ยวนานาชาติมีค่านิยมและพฤติกรรมที่เปลี่ยนไป คือ ต้องการเรียนรู้ความดั้งเดิม (indigenously) หรือความเป็นของแท้ (Authenticity) ของชุมชนท้องถิ่นมากขึ้น ประเทศต่าง ๆ ทั้งประเทศที่พัฒนาแล้วและกำลังพัฒนา จึงใช้การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม เป็นกลไกสำคัญหนึ่งในกระบวนการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ

สำหรับประเทศไทยนั้น ตั้งแต่ พ.ศ. 2523 เป็นต้นมา มรดกทางวัฒนธรรมได้นำมาใช้เป็นผลิตภัณฑ์และจุดขายทางการท่องเที่ยวของประเทศอย่างเช่น พระราชพิธีสมโภชกรุงรัตนโกสินทร์ 200 ปี และ ปีแห่งศิลปะและหัตถกรรมไทย ใน พ.ศ. 2539 และประเทศไทยมีแหล่งท่องเที่ยวอยู่ภายในชุมชนท้องถิ่นที่หลากหลาย แต่ละจังหวัดจะมีแหล่งท่องเที่ยวที่มีเอกลักษณ์เฉพาะอันโดดเด่น

2.2 แนวคิดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม

2.2.1 แนวคิดการท่องเที่ยว

1) วัฒนธรรม

สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ (2535) ได้ให้ความหมายของวัฒนธรรมไว้ว่า วัฒนธรรม คือ ผลรวมของทุกสิ่งซึ่งเป็นความเจริญงอกงามที่สังคมนั้น ๆ ได้ทำไว้ หรือ ได้สั่งสมมาจนถึงบัดนี้ วัฒนธรรม คือ ผลงานสร้างสรรค์ทางศิลปะ และพุทธปัญญาทุกแขนง และ วัฒนธรรม คือ สิ่งที่ดีมีค่าแสดงรสนิยมของผู้ดีหรือชนชั้นสูงที่มีศึกษาและฐานะดี วัฒนธรรมเป็นวิธีการดำเนินชีวิตของสังคม เป็นแบบแผนการประพฤติและการแสดงออกซึ่งความรู้สึกนึกคิดในสถานการณ์ต่าง ๆ ที่สมาชิกในสังคมเดียวกันสามารถเข้าใจ และซาบซึ้งร่วมกัน มนุษย์สร้างวัฒนธรรมขึ้นมาเพื่อประโยชน์แห่งการดำรงชีวิต และการสืบทอดเผ่าพันธุ์ ในเรื่องการดำรงชีวิตของมนุษย์เป็นเรื่องที่กว้างใหญ่และมีแง่มุมต่าง ๆ วัฒนธรรม หมายถึง วิถีชีวิตของคนในชุมชนและในสังคมโดยส่วนรวม ซึ่งรวมถึงสังคมวัฒนธรรมและศิลปวัฒนธรรม วัฒนธรรมมิใช่เป็นนามธรรม และรูปธรรมที่หยุดนิ่ง แต่เปลี่ยนแปลงมีพลวัตตลอดเวลา โดยวัฒนธรรมมุ่งความอยู่ดี มีสุข ของคน และสังคม โดยส่วนรวม วัฒนธรรมจะต้องเชื่อมโยงระหว่างสภาพในอดีตสู่ปัจจุบัน และสู่อนาคต ต้องเชื่อมโยงระหว่างคนในสังคม ซึ่งมีวัยต่างกัน ต้องเชื่อมโยงระหว่างสภาพตนเองต่อครอบครัว ชุมชน สังคม และสภาพรอบโลก ต้องเชื่อมโยงระหว่างความรู้ต่าง ๆ ทั้งด้านมนุษยศาสตร์ สังคมศาสตร์และวิทยาศาสตร์ และต้องเชื่อมโยงระหว่างคนกับธรรมชาติ วัฒนธรรม

จะพัฒนาองคกรมได้ต้องอาศัยความเชื่อมโยงและความเข้าใจในความหลากหลายความแตกต่าง และจุดร่วมของวัฒนธรรมท้องถิ่น วัฒนธรรมของชาติ และวัฒนธรรมของโลก ซึ่งมีวิวัฒนาการและสีความเปลี่ยนแปลงมีพลวัตที่ไม่หยุดนิ่ง การประสาน เชื่อมโยงและถักทอวิถีชีวิตของคน และชุมชนต่าง ๆ รอบโลก และกับธรรมชาติเท่านั้น ที่จะทำให้การพัฒนายั่งยืนได้ (สิปพนนท์ เกตุทัต, 2542)

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตสถาน พ.ศ. 2525 (ราชบัณฑิตสถาน, 2530) ได้นิยามความหมายของวัฒนธรรม ได้เป็น 4 นัยดังนี้

- 1) สิ่งที่ทำให้เจริญองคกรมแก่หมู่คณะ
- 2) วิถีชีวิตของหมู่คณะ
- 3) ลักษณะที่แสดงถึงความเจริญองคกรม ความเป็นระเบียบเรียบร้อย ความกลมเกลียวก้าวหน้าของชาติ และศีลธรรมอันดีของประชาชน
- 4) พฤติกรรม และสิ่งที่คนในหมู่ผลิตสร้างขึ้นด้วยการเรียนรู้จากกันและกัน และร่วมใช้อยู่ในหมู่พวกของตน

การท่องเที่ยวนับเป็นอุตสาหกรรมหนึ่งที่ได้นำเอาวัฒนธรรมมาเป็นจุดขาย เพื่อดึงดูดความสนใจของนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศ โดยเฉพาะนักท่องเที่ยวชาวอเมริกันและยุโรป ที่ต่างสนใจที่จะเรียนรู้วัฒนธรรม มรดกทางประวัติศาสตร์ เยี่ยมชมงานสถาปัตยกรรมและวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของคนในประเทศนั้น โดยเฉพาะประเทศในแถบเอเชียและแอฟริกา รวมถึงชื่อของที่ระลึกที่เป็นงานหัตถกรรมและงานฝีมือที่เกิดจากภูมิปัญญาของคนในประเทศนั้น การท่องเที่ยวในลักษณะดังกล่าว เราเรียกว่า การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม

บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา (2548) ได้อธิบายว่า การท่องเที่ยวเชิงศิลปวัฒนธรรม ประกอบด้วย

1. ประวัติศาสตร์และร่องรอยทางประวัติศาสตร์
 2. โบราณคดีและพิพิธภัณฑ์
 3. งานสถาปัตยกรรมเก่าแก่ดั้งเดิม
 4. ศาสนา หัตถกรรม ปติมากรรม ภาพวาด รูปปั้น และแกะสลัก
 5. ศาสนา รวมถึงพิธีกรรมต่าง ๆ ทางศาสนา
 6. ดนตรี การแสดงละคร ภาพยนตร์
 7. ภาษา และวรรณกรรม
 8. วิถีชีวิต เสื้อผ้า เครื่องแต่งกาย อาหาร
 9. ประเพณี วัฒนธรรมพื้นบ้าน เทศกาลต่าง ๆ
 10. ลักษณะงาน และเทคโนโลยี ภูมิปัญญาท้องถิ่นที่นำมาใช้เฉพาะถิ่น
- 2.2.2 แหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม

ความหมายของการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม เป็นการศึกษาหาความรู้ในพื้นที่หรือบริเวณที่มีคุณลักษณะที่สำคัญทางประวัติศาสตร์และวัฒนธรรม มีการบอกเล่าเรื่องราวในการพัฒนาทางสังคมและมนุษย์ ผ่านทางประวัติศาสตร์อันเป็นผลเกี่ยวเนื่องกับวัฒนธรรม องค์ความรู้ และการให้คุณค่าของสังคมโดยสถาปัตยกรรมที่มีคุณค่าหรือสภาพแวดล้อมอย่างธรรมชาติ ที่สามารถแสดงออกให้เห็นถึงความสวยงามและประโยชน์ที่ได้รับจากธรรมชาติสามารถสะท้อนให้เห็นถึงสภาพชีวิต ความเป็นอยู่ของคนในแต่ละยุคสมัยได้เป็นอย่างดี ไม่ว่าจะเป็นสภาพทางเศรษฐกิจ สังคม หรือขนบธรรมเนียมประเพณี

ในยุคปัจจุบัน การแข่งขันในตลาดโลกได้ให้ความสำคัญในการนำเอาวัฒนธรรมมาเป็นส่วนหนึ่งในตัวของผลิตภัณฑ์หรือบริการที่ตนจำหน่าย เพื่อสร้างความแตกต่างจากคู่แข่ง ซึ่งสอดคล้องกับกระแสเศรษฐกิจเชิงสร้างสรรค์ (Creative Economy) ที่กำลังมาแรง คงมีหลายคนที่มีคำถามในใจว่าการท่องเที่ยวแบบไหนที่เกี่ยวข้องกับวัฒนธรรม และประเทศต่าง ๆ ในโลกมีนโยบายอย่างไรกับรูปแบบการท่องเที่ยวดังกล่าว

2.2.3 ประเภทของแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม

แหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม สามารถแบ่งได้เป็น 2 ประเภท ดังนี้

1) แหล่งความเป็นอยู่และวิถีชีวิต แหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมประเภทนี้ผู้เยี่ยมชมสามารถสังเกตความเป็นอยู่ และวิถีชีวิตของชุมชนนั้นโดยตนเองมิได้เข้าไปมีส่วนร่วม เช่น ชุมชนของชนเผ่า ศูนย์วัฒนธรรม คุณค่าของส่วนรวมอยู่ที่การช่วยรักษาความหลากหลายของเชื้อชาติ คุณค่าของผู้เยี่ยมชม อยู่ที่การได้รับความรู้ ทัศนคติ ความเข้าใจอันดีระหว่างกลุ่มชนเผ่าต่าง ๆ และภูมิปัญญาของชนเผ่า ตัวอย่างเช่น บ้านกะเหรี่ยงทิโพจ จังหวัดตาก บ้านหนองขาว จังหวัดกาญจนบุรี เป็นต้น รูปแบบการท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวประเภทนี้ส่วนใหญ่เป็นการท่องเที่ยว ชมวิถีชีวิตในชนบท ซึ่งหมายถึง การเดินทางท่องเที่ยวในหมู่บ้านชนบทที่มีลักษณะ วิถีชีวิตและผลงานสร้างสรรค์ที่มีเอกลักษณ์พิเศษ มีความโดดเด่น เพื่อความเพลิดเพลิน ได้ความรู้ ดูผลงานสร้างสรรค์และภูมิปัญญาพื้นบ้าน มีความเข้าใจในวัฒนธรรมท้องถิ่น บนพื้นฐานของความรับผิดชอบและมีจิตสำนึกต่อการรักษามรดกทางวัฒนธรรม และคุณค่าของสภาพแวดล้อมโดยประชาชนในท้องถิ่นมีส่วนร่วมต่อการจัดการการท่องเที่ยว

2) แหล่งวัฒนธรรมประเพณี และหัตถกรรมพื้นบ้าน แหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมประเภทนี้ผู้เยี่ยมชมสามารถเข้าไปมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางวัฒนธรรมประเพณี และซื้อสินค้าของที่ระลึกจากผู้ประกอบการหัตถกรรม คุณค่าต่อส่วนรวมอยู่ที่การรักษา มรดก ความหลากหลายของวัฒนธรรม คุณค่าต่อผู้เยี่ยมชม อยู่ที่ความพอใจต่อการเข้าร่วมกิจกรรมทางวัฒนธรรมประเพณี และการได้ซื้อของที่ระลึกที่พอใจ เช่น ประเพณีลอยกระทง ประเพณีสงกรานต์ เป็นต้น รูปแบบการท่องเที่ยวที่เกิดขึ้นในแหล่งท่องเที่ยวประเภทนี้ จึงเป็นการท่องเที่ยวชมวัฒนธรรมประเพณี ซึ่งหมายถึงการเดินทางท่องเที่ยวเพื่อชมงานประเพณีต่าง ๆ ที่ชาวบ้านในท้องถิ่นนั้น ๆ จัดขึ้นได้รับความเพลิดเพลินตื่นตาตื่นใจในสุนทรีย์ศิลป์ เพื่อศึกษาความเชื่อ การยอมรับนับถือ การเคารพ พิธีกรรมต่าง ๆ และได้รับความรู้มีความเข้าใจต่อสภาพสังคมและวัฒนธรรม มีประสบการณ์ใหม่ ๆ เพิ่มขึ้นบนพื้นฐานของความรับผิดชอบและมีจิตสำนึกต่อการรักษาสภาพแวดล้อมและมรดกทางวัฒนธรรม โดยประชาชนในท้องถิ่นมีส่วนร่วมต่อการจัดการท่องเที่ยว

2.2.4 รูปแบบการท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม (culture based tourism)

1) การท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ (historical tourism) หมายถึง การเดินทางท่องเที่ยวไปยังแหล่งท่องเที่ยวทางโบราณคดี และประวัติศาสตร์ เพื่อชื่นชมและเพลิดเพลินกับสถานที่ท่องเที่ยว ได้มีความรู้ความเข้าใจต่อประวัติศาสตร์และโบราณคดีในท้องถิ่น พื้นฐานของความรับผิดชอบและมีจิตสำนึกต่อการรักษามรดกทางวัฒนธรรมและคุณค่าของสภาพแวดล้อม โดยประชาชนในท้องถิ่นมีส่วนร่วมต่อการจัดการการท่องเที่ยว

2) การท่องเที่ยวงานชมวัฒนธรรมและประเพณี (culture and traditional tourism) หมายถึง การเดินทางท่องเที่ยวเพื่อชมงานประเพณีต่าง ๆ ในชาวบ้านในท้องถิ่นนั้น ๆ จัดขึ้น ได้รับความเพลิดเพลินตื่นตาตื่นใจในสุนทรีย์ศิลป์ เพื่อศึกษาความเชื่อ การยอมรับนับถือ การเคารพ พิธีกรรมต่าง ๆ

และได้รับความรู้มีความเข้าใจต่อสภาพสังคมและวัฒนธรรม มีประสบการณ์ใหม่ ๆ เพิ่มขึ้นบนพื้นฐานของความรับผิดชอบและมีจิตสำนึกต่อการรักษาสภาพแวดล้อมและมรดกทางวัฒนธรรมโดยประชาชนในท้องถิ่นมีส่วนร่วมต่อการจัดการการท่องเที่ยวโดยประชาชนในท้องถิ่นมีส่วนร่วมต่อการจัดการการท่องเที่ยว

3) การท่องเที่ยวชมวิถีชีวิตในชนบท (rural tourism / village tourism) หมายถึง การเดินทางท่องเที่ยวในหมู่บ้านชนบท ที่มีลักษณะวิถีชีวิต และผลงานสร้างสรรค์ที่มีเอกลักษณ์พิเศษ มีความโดดเด่นเพื่อความเพลิดเพลิน ได้ความรู้ ดูผลงานสร้างสรรค์และภูมิปัญญาพื้นบ้าน มีความเข้าใจในวัฒนธรรมท้องถิ่นบนพื้นฐานของความรับผิดชอบและมีจิตสำนึกต่อการรักษามรดกทางวัฒนธรรม และ คุณค่าของสภาพแวดล้อมโดยประชาชนในท้องถิ่นมีส่วนร่วมต่อการจัดการการท่องเที่ยว

ประเทศต่าง ๆ ได้เล็งเห็นถึงความสำคัญของการท่องเที่ยวในการสร้างรายได้ให้กับประเทศของตนอย่างมหาศาล จึงนำเอาวัฒนธรรมมาเป็นส่วนหนึ่งมาเป็นกลยุทธ์ของประเทศเช่น ประเทศเกาหลี ได้มีการจัดตั้งหน่วยงานอิสระที่สนับสนุนภาคเอกชนในการส่งออกสินค้าวัฒนธรรม ซึ่งเราจะเห็นโฆษณาการท่องเที่ยวของเกาหลี ที่เน้นการสัมผัสวัฒนธรรมและเทคโนโลยี รวมถึงการโฆษณาแฝงในภาพยนตร์ซีรีส์ต่าง ๆ ของเกาหลี ในขณะที่ประเทศสิงคโปร์ก็พยายามใช้ความหลากหลายของเชื้อชาติเป็นจุดขายของการท่องเที่ยวเช่นกัน ภายใต้แนวคิด Uniquely Singapore โดยมีการฟื้นฟูแหล่งวัฒนธรรมดั้งเดิมของคนสิงคโปร์เชื้อชาติจีน อินเดีย และมลายู ในประเทศให้เป็นสถานที่ท่องเที่ยวสำหรับประเทศมาเลเซีย การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมจะเน้นความเป็นมุสลิมสำหรับนักท่องเที่ยวที่อยากสัมผัสมิติต่าง ๆ ของมุสลิม ยังมีประเทศอื่น ๆ อีกมากมายที่มีการจัดการการท่องเที่ยววัฒนธรรมอย่างเป็นระบบ เช่น จีน ประเทศในยุโรปและออสเตรเลีย ในขณะที่บางประเทศมีศักยภาพในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม แต่ยังมีปัญหาในด้านการเมืองภายในประเทศ หรือยังไม่มีนโยบายที่ส่งเสริมด้านการท่องเที่ยว เช่น พม่า เวียดนาม ประเทศในแอฟริกาและตะวันออกกลาง เป็นต้น

2.3 ความรู้เรื่องการประเมินมาตรฐานแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม

2.3.1 การประเมินแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม

กรมการท่องเที่ยว ได้ให้ความสำคัญของมาตรฐานคุณภาพแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม ว่าแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมมีความแตกต่างจากแหล่งท่องเที่ยวประเภทอื่น ๆ เนื่องจากวัฒนธรรมเป็นมรดกทางสังคมมีทั้งส่วนจับต้องได้และจับต้องไม่ได้ เช่น ศิลปะ ขนบธรรมเนียมประเพณีรูปแบบการดำรงชีวิต การแต่งกาย เครื่องมือเครื่องใช้ อาหารการกิน งานเทศกาล ประเพณี เป็นต้น นอกจากนี้วัฒนธรรมยังเป็นการส่งเสริมประสบการณ์ ความรู้ความสามารถ และภูมิปัญญาทั้งหมดที่ได้ช่วยให้มนุษย์ในสังคมนั้น ๆ อยู่รอด และเจริญสืบต่อไปได้และเป็นอยู่มาจนถึงปัจจุบันและสามารถเจริญงอกงามต่อไปได้ ประเทศไทยมีวัฒนธรรมและความหลากหลายและมีเอกลักษณ์เฉพาะในแต่ละท้องถิ่น ซึ่งเป็นจุดดึงดูดสำคัญด้านการท่องเที่ยว แต่การเปิดพื้นที่ทางวัฒนธรรมเพื่อเป็นแหล่งท่องเที่ยวอย่างรู้เท่าไม่ถึงการณ์หรือขาดการจัดการที่ดี ทำให้คุณค่าทางวัฒนธรรมและสภาพแวดล้อมทางวัฒนธรรม เกิดการเปลี่ยนแปลง ซึ่งอาจส่งผลกระทบต่อวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของชุมชนท้องถิ่นจนขาดความเป็นเอกลักษณ์ดั้งเดิมของพื้นที่ และส่งผลกระทบต่อการท่องเที่ยวในที่สุด ดังนั้น การกำหนดกรอบหรือเกณฑ์มาตรฐานคุณภาพแหล่งท่องเที่ยวที่ชัดเจนสำหรับให้หน่วยงานและผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการดูแลแหล่งท่องเที่ยว ได้นำไปใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว และเป็นเครื่องมือในการตรวจสอบ

มาตรฐานแหล่งท่องเที่ยว เพื่อยกระดับมาตรฐานในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว จึงเป็นสิ่งสำคัญต่อการจัดการการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของประเทศไทย และยังสามารถใช้เป็นสิ่งบ่งบอกให้นักท่องเที่ยวรับรู้ในคุณภาพของแหล่งท่องเที่ยว และมีส่วนสำคัญในการเลือกใช้บริการ ซึ่งหมายถึงการเพิ่มขึ้นของรายได้ทางการท่องเที่ยวอีกด้วย รวมทั้งเป็นการเพิ่มมาตรฐานแหล่งท่องเที่ยวของประเทศไทย ให้เป็นที่ยอมรับทั้งในและต่างประเทศเพิ่มมากขึ้น (คู่มือตรวจประเมินแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม กรมการท่องเที่ยว, 2557)

แหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม (Culture Attraction) หมายถึง แหล่งท่องเที่ยวที่มีคุณค่าทางศิลปะและขนบธรรมเนียมประเพณีที่บรรพบุรุษได้สร้างสม และถ่ายทอดเป็นมรดกสืบทอดกันมา แหล่งท่องเที่ยวประเภทนี้ประกอบด้วย งานประเพณี วิถีชีวิตความเป็นอยู่ของผู้คน การแสดงศิลปวัฒนธรรม สินค้าพื้นเมือง การแต่งกาย ภาษาชนเผ่า เป็นต้นตัวอย่างของแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญของประเทศไทยในประเภทนี้ได้แก่ ตลาดน้ำดำเนินสะดวก งานแสดงของช้างจังหวัดสุรินทร์ งานร่มบ่อสร้าง ประเพณีลอยกระทง ประเพณีสงกรานต์ เป็นต้น

การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม (Culture Tourism) หมายถึง การท่องเที่ยว เพื่อชมสิ่ง que แสดงความเป็นวัฒนธรรม เช่น ปราสาท พระราชวัง วัด โบราณสถาน โบราณวัตถุ ประเพณีวิถีการดำเนินชีวิต ศิลปะทุกแขนง และสิ่งต่าง ๆ ที่แสดงถึงความเจริญรุ่งเรือง ที่มีการพัฒนาให้เหมาะสมกับสภาพแวดล้อม การดำเนินชีวิตของบุคคลในแต่ละยุคสมัย ผู้ท่องเที่ยวจะได้รับทราบประวัติความเป็นมา ความเชื่อ มุมมอง ความคิดความศรัทธา ความนิยมของบุคคลในอดีตที่ถ่ายทอดมาถึงคนรุ่นปัจจุบันผ่านสิ่งเหล่านี้ มาตรฐานคุณภาพแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม (Culture Attraction Standard) หมายถึง แหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมที่มีองค์ประกอบ 3 ประการ คือ ศักยภาพในการดึงดูดนักท่องเที่ยว ศักยภาพในการรองรับด้านการท่องเที่ยวและการบริหารจัดการ ทั้งนี้ ในแต่ละองค์ประกอบจะมีหลักเกณฑ์ ดัชนีชี้วัดในการพิจารณาความมีศักยภาพ ความมีประสิทธิภาพ ความมีคุณภาพ เพื่อใช้ในการประเมินแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมนั้นด้วย

ดัชนี (Index) หมายถึง ปัจจัยหรือตัวแปรที่ถูกกำหนดขึ้นมา เพื่อใช้กำหนดคุณลักษณะขององค์ประกอบของแหล่งท่องเที่ยว

ตัวชี้วัด (Indicator) หมายถึง ปัจจัยหรือตัวแปรที่ถูกกำหนดขึ้นเพื่อแสดงถึง คุณสมบัติของแต่ละดัชนี ซึ่งตัวชี้วัดในการประเมินมาตรฐานคุณภาพแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม มีทั้งอยู่ในรูปของค่าเชิงคุณภาพ หรือในรูปของค่าเชิงปริมาณ

2.3.2 การประเมินศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยว

บุญเลิศ ตั้งจิตวัฒนา (2548) ได้ให้ความหมายของคำว่า ศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวว่า หมายถึง ความพร้อมในด้านคุณลักษณะของแหล่งท่องเที่ยว ในการให้บริการด้านการท่องเที่ยวแก่ผู้มาเยือน ซึ่งแหล่งท่องเที่ยวแต่ละแห่งควรมีคุณลักษณะที่สำคัญ 4 ประการคือ

- 1) ความดึงดูดใจของสถานที่
- 2) ความสะดวกในการเข้าถึง
- 3) ความประทับใจ

และ 4) องค์ประกอบของการบริการ

ปาริฉัตร สิงห์ศักดิ์ตระกูล และ พัชรินทร์ เสริมการดี, (2526) ได้เสนอหลักเกณฑ์การพิจารณา และการกำหนดศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวไว้ ดังนี้

1. คุณค่าของแหล่งท่องเที่ยว ได้แก่ ความสวยงาม ลักษณะเด่นในตัวเอง ความเก่าแก่ทางประวัติศาสตร์ ความสำคัญของลัทธิและศาสนา บรรยากาศ สภาพภูมิทัศน์ทางธรรมชาติ และวิถีชีวิต

2. ความสะดวกในการเข้าถึง ได้แก่ สภาพของเส้นทางท่องเที่ยว ลักษณะการเดินทาง ระยะเวลาจากตัวเมืองไปยังแหล่งท่องเที่ยว

3. สิ่งอำนวยความสะดวก ได้แก่ ที่พักแรม ร้านอาหาร เครื่องดื่ม สถานบริการต่าง ๆ ระบบไฟฟ้า ประปา โทรศัพท์ และการรักษาความปลอดภัย

4. สภาพแวดล้อม ได้แก่ สภาพทางกายภาพ สภาพอากาศ ระบบนิเวศ และสภาพอื่น ๆ ของแหล่งท่องเที่ยว

5. ข้อจำกัดในการรองรับนักท่องเที่ยว ได้แก่ ข้อจำกัดด้านพื้นที่ ข้อจำกัดทางด้านบริการ สาธารณูปโภค ปัญหาความปลอดภัยของนักท่องเที่ยว

6. ความมีชื่อเสียงในปัจจุบัน ได้แก่ ความเป็นที่รู้จักของแหล่งท่องเที่ยว และจำนวนนักท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยว

ซึ่งสอดคล้องกับหลักเกณฑ์การพิจารณาศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวของ วิภา ศรีระทุ, 2551) ที่ต้องครอบคลุมองค์ประกอบการท่องเที่ยวทั้ง 4 ด้าน ดังนี้

1. องค์ประกอบด้านพื้นที่ คือ การดึงดูดนักท่องเที่ยวด้วยทรัพยากรทางธรรมชาติที่มีลักษณะเฉพาะ หรือมีความเป็นเอกลักษณ์

2. องค์ประกอบด้านการจัดการ คือ ความปลอดภัยในแหล่งท่องเที่ยวในพื้นที่ และบริเวณใกล้เคียง การจัดการสิ่งอำนวยความสะดวกในการเข้าถึง การจัดการควบคุมกิจการท่องเที่ยวในพื้นที่

3. องค์ประกอบด้านกิจกรรม และกระบวนการ คือ การพิจารณาเรื่องความหลากหลายของกิจกรรมการท่องเที่ยวในพื้นที่โอกาสในการสร้างจิตสำนึก และการให้การศึกษาด้านสิ่งแวดล้อม

4. องค์ประกอบด้านการมีส่วนร่วม คือ การพิจารณาว่าองค์กรและประชาชนในท้องถิ่นมีส่วนร่วมและควบคุมดูแลแหล่งท่องเที่ยวในรูปแบบใดบ้างหรือสนใจที่จะพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวในท้องถิ่นหรือไม่

2.3.3 การประเมินการจัดการแหล่งท่องเที่ยว

ศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยว คือ ความพร้อมของแหล่งท่องเที่ยวที่เอื้ออำนวยต่อการพัฒนา การปรับปรุง หรือการทำให้เกิดความเปลี่ยนแปลง รวมถึงความน่าสนใจของท้องถิ่นนั้น ว่ามีเพียงพอที่จะดึงดูดใจนักท่องเที่ยวให้ตัดสินใจเดินทางไปยังแหล่งท่องเที่ยวนั้นหรือไม่

วิวัฒน์ชัย บุญยภักดิ์ (2559) ได้เสนอหลักเกณฑ์การพิจารณา และการกำหนดศักยภาพหรือความสำคัญของแหล่งท่องเที่ยวไว้ ดังนี้

1) คุณค่าของแหล่งท่องเที่ยว ได้แก่ ความสวยงามลักษณะเด่นในตัวเอง ความเก่าแก่ทางประวัติศาสตร์ ความสำคัญทางลัทธิและศาสนา บรรยากาศ สภาพภูมิทัศน์ทางธรรมชาติ และวิถีชีวิต

2) ความสะดวกในการเข้าถึง ได้แก่ สภาพของเส้นทางท่องเที่ยว ลักษณะการเดินทาง ระยะเวลาจากตัวเมืองไปยังแหล่งท่องเที่ยว

3) สิ่งอำนวยความสะดวก ได้แก่ ที่พักแรม ร้านอาหาร เครื่องดื่ม สถานบริการต่าง ๆ ระบบไฟฟ้า ประปา โทรศัพท์ และการรักษาความปลอดภัย

4) สภาพแวดล้อม ได้แก่ สภาพทางกายภาพ สภาพอากาศ ระบบนิเวศ และสภาพอื่น ๆ ของแหล่งท่องเที่ยว

5) ข้อจำกัดในการรองรับนักท่องเที่ยว ได้แก่ ข้อจำกัดด้านพื้นที่ ข้อจำกัดทางด้านบริการ สาธารณูปโภค ปัญหาความปลอดภัยของนักท่องเที่ยว

6) ความมีชื่อเสียงในปัจจุบัน ได้แก่ ความเป็นที่รู้จักของแหล่งท่องเที่ยว และจำนวนนักท่องเที่ยว ในแหล่งท่องเที่ยว

ซึ่งสอดคล้องกับหลักเกณฑ์การพิจารณาศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวของ (จารุจณ์ กลิ่นดีปสี, 2541) ที่จะต้องครอบคลุมองค์ประกอบการท่องเที่ยวทั้ง 4 ด้าน ดังนี้

1) เกณฑ์การประเมินศักยภาพแหล่งท่องเที่ยว ที่ครอบคลุมองค์ประกอบด้านพื้นที่ คือ การดึงดูดนักท่องเที่ยวด้วยทรัพยากรทางธรรมชาติที่มีลักษณะเฉพาะ หรือมีความเป็นเอกลักษณ์ ประวัติศาสตร์ โบราณวัตถุ สถานที่ที่มีความเกี่ยวข้องกับระบบนิเวศ วัฒนธรรมประเพณีในท้องถิ่น รวมทั้งต้องมีปัจจัยอื่นที่ดึงดูดให้นักท่องเที่ยวเข้ามาท่องเที่ยวในพื้นที่ ได้แก่ ลักษณะภูมิทัศน์ ความสะดวก ในการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว เช่น สภาพของเส้นทาง ฤดูกาลระยะทางจากจุดศูนย์กลางการท่องเที่ยวในพื้นที่ เป็นต้น

2) เกณฑ์การประเมินศักยภาพแหล่งท่องเที่ยว ที่ครอบคลุมองค์ประกอบด้านการจัดการ คือ ความปลอดภัยในการท่องเที่ยวในพื้นที่ และบริเวณใกล้เคียง การจัดการสิ่งอำนวยความสะดวกในการ เข้าถึง เช่น ถนน ไฟฟ้า แหล่งน้ำ การจัดการควบคุมจำนวนนักท่องเที่ยวในพื้นที่ท่องเที่ยวท่องเที่ยวไม่ให้ เกินขีดความสามารถในการรองรับ การจัดการควบคุมกิจการท่องเที่ยวในพื้นที่

3) เกณฑ์การประเมินศักยภาพแหล่งท่องเที่ยว ที่ครอบคลุมองค์ประกอบด้านกิจกรรม และ กระบวนการ คือ การพิจารณาถึงความหลากหลายของกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในพื้นที่ โอกาสใน การสร้างจิตสำนึก และการให้การศึกษาด้านสิ่งแวดล้อม

4) เกณฑ์การประเมินศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวที่ครอบคลุมองค์ประกอบ ด้านการมีส่วนร่วม คือ การพิจารณาว่าองค์กรท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการควบคุมดูแลแหล่งท่องเที่ยวในรูปแบบใดบ้าง และประชาชน ในท้องถิ่นมีความพอใจ หรือสนใจที่จะให้แหล่งท่องเที่ยวในท้องถิ่นของตน ได้รับการพัฒนาเป็นแหล่ง ท่องเที่ยวหรือไม่

ธรรมศักดิ์ โรจนสุนทร (2542) แบ่งองค์ประกอบที่นำมาเป็นเครื่องบ่งชี้ศักยภาพของแหล่ง ท่องเที่ยว ดังนี้

1) ปัจจัยหลักหัวใจของการท่องเที่ยว พิจารณาจากสถานที่ตั้งและลักษณะของแหล่งท่องเที่ยวนั้น ต่อความต้องการของนักท่องเที่ยวหลายๆ ด้าน เช่น ความต้องการในด้านความสงบในการพักผ่อน ความ สนุกสนาน การหาประสบการณ์ ซึ่งปัจจัยหัวใจหลักแบ่งได้ 3 ชนิด ได้แก่ ปัจจัยจุดดึงดูดด้านธรรมชาติ ปัจจัย จุดดึงดูดด้านประวัติศาสตร์และศาสนา และปัจจัยจุดดึงดูดด้านกิจกรรมที่มนุษย์สร้างขึ้น

2) ปัจจัยประกอบ ได้แก่ คุณค่าดึงดูดใจจากสภาพแวดล้อม ภูมิอากาศ ภูมิประเทศ และลักษณะ ภูมิทัศน์ที่เป็นเอกลักษณ์ ความปลอดภัยต่อชีวิตและทรัพย์สิน สภาพเศรษฐกิจและสังคม ภัยธรรมชาติ และการเมือง

3) ปัจจัยสนับสนุนและอำนวยความสะดวก ได้แก่ สิ่งอำนวยความสะดวกที่ได้มาตรฐาน ด้านที่ พักอาหาร การสื่อความหมาย ข้อมูลข่าวสาร การให้ข่าวสารประชาสัมพันธ์ ตลอดจนสิ่งอำนวยความสะดวก ต่าง ๆ เช่น ร้านจำหน่ายของที่ระลึก เป็นต้น

4) ปัจจัยด้านโครงสร้างพื้นฐานและการคมนาคม ต้องพิจารณาถึงโครงข่ายการคมนาคมทางบก ทางน้ำ และทางอากาศ บริการสาธารณะ เช่น ไฟฟ้า น้ำ การระบายน้ำ การกำจัดขยะ ตลอดจนระบบ การสื่อสารโทรคมนาคม

สรุปได้ว่า ศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยว คือ ความพร้อมของแหล่งท่องเที่ยว ที่เอื้ออำนวยต่อการพัฒนาปรับปรุง หรือการทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลง รวมถึงความน่าสนใจของท้องถิ่นนั้น ว่ามีความเพียงพอที่จะดึงดูดใจนักท่องเที่ยวให้ตัดสินใจเดินทางไปสู่แหล่งท่องเที่ยวนั้นหรือไม่

ทั้งนี้ ในการพิจารณาศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวเพื่อการพัฒนา เป็นสิ่งสำคัญอย่างหนึ่งในการศึกษาทรัพยากรที่มีอยู่ ก่อนที่จะวางแผนพัฒนาหรือสร้างเสริมใด ๆ ส่วนปัจจัยที่ส่งผลต่อศักยภาพองค์กรจากความพร้อมหรือความสามารถในการบริหารจัดการทรัพยากร และการใช้ทรัพยากรต่าง ๆ ตลอดจนระบบบริหารจัดการ ได้แก่ โครงสร้างขององค์กร, บุคลากร, งบประมาณ, วัสดุอุปกรณ์เครื่องมือเครื่องใช้ ตลอดจนวิทยาการหรือเทคโนโลยีที่เกี่ยวข้อง

2.3.4 การกำหนดเกณฑ์มาตรฐานคุณภาพแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม

การที่นักท่องเที่ยวจะเลือกเข้าไปเยี่ยมชมในแหล่งท่องเที่ยวใดนั้น แหล่งท่องเที่ยวนั้นจะต้องมีความดึงดูดใจและคุณค่าที่น่าสนใจอยู่ในระดับที่ก่อให้เกิดความพึงพอใจแก่นักท่องเที่ยวได้ ซึ่งศักยภาพในการดึงดูดใจสำหรับแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม ประกอบด้วยหลายปัจจัย ได้แก่ คุณค่าทางศิลปวัฒนธรรม ความเป็นเอกลักษณ์ของแหล่งท่องเที่ยว ความสะดวกในการเข้าถึง ความปลอดภัย และความสามารถในการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยว เป็นต้น นอกจากองค์ประกอบด้านศักยภาพในการดึงดูดใจแล้ว แหล่งท่องเที่ยวควรศักยภาพในการรองรับด้านการท่องเที่ยวด้วย ไม่ว่าจะเป็นในด้านการพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกขั้นพื้นฐาน และการสนับสนุนทางด้านนโยบาย ด้านงบประมาณ ด้านบุคลากร จากหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน และองค์กรท้องถิ่น ซึ่งจะทำให้แหล่งท่องเที่ยวดำรงอยู่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ อย่างไรก็ตาม การที่แหล่งท่องเที่ยวจะดำรงอยู่ได้นั้น การบริหารจัดการเป็นองค์ประกอบหนึ่งที่มีความสำคัญ ทั้งในด้านการจัดการด้านการอนุรักษ์ การฟื้นฟูสภาพของแหล่งท่องเที่ยว การมีมาตรการป้องกันผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นกับตัวแหล่งท่องเที่ยว รวมทั้งการจัดการด้านการบริการและการจัดกิจกรรมด้านการท่องเที่ยวที่เหมาะสม นอกจากนี้ จากเป้าหมายของการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมที่เน้นการท่องเที่ยวเพื่อให้นักท่องเที่ยวได้รับความรู้ ความเข้าใจต่อวิถีชีวิต ภูมิปัญญา และวัฒนธรรมของท้องถิ่น รวมถึงการสร้างจิตสำนึกและความรับผิดชอบต่อการรักษาวัฒนธรรมและคุณค่าของสภาพแวดล้อม โดยที่ชุมชนท้องถิ่นมีส่วนร่วมต่อการบริหารจัดการท่องเที่ยวนั้น ทำให้การกำหนดเกณฑ์มาตรฐานแหล่งท่องเที่ยว นั้นให้ความสำคัญต่อการให้ความรู้ และการสร้างจิตสำนึก รวมทั้งด้านการจัดการด้านการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่นด้วย

จากแนวคิดในการกำหนดมาตรฐานแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมดังกล่าวข้างต้น สำนักพัฒนาการท่องเที่ยว กรมการท่องเที่ยว กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา จึงได้กำหนดองค์ประกอบพื้นฐานสำคัญสำหรับประเมินมาตรฐานแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม ไว้ 3 ด้าน และได้ดำเนินการปรับปรุงเกณฑ์/ตัวชี้วัด ให้มีความเหมาะสมสอดคล้องกับสภาพพื้นที่จริง เพื่อให้สามารถนำไปใช้ในการประเมินคุณภาพได้อย่างมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น ได้แก่

องค์ประกอบที่ 1 ศักยภาพในการดึงดูดใจด้านการท่องเที่ยว หมายถึงการที่แหล่งท่องเที่ยวมีจุดดึงดูดความสนใจหรือมีคุณค่าทางศิลปวัฒนธรรม ซึ่งสามารถสร้างความประทับใจและความพึงพอใจแก่นักท่องเที่ยว สำหรับศักยภาพในการดึงดูดใจด้านการท่องเที่ยว มีหลักเกณฑ์ในการพิจารณา 2 ด้าน ได้แก่

1.คุณค่าทางศิลปวัฒนธรรม ประกอบด้วย 7 ดัชนีชี้วัด ได้แก่ 1) ความเป็นเอกลักษณ์ด้านวิถีชีวิต ภูมิปัญญา และองค์ความรู้ 2) ความต่อเนื่องของการสืบสานวัฒนธรรมประเพณี 3) ความงามทางศิลปวัฒนธรรม 4) ความสามารถในการสืบทอดภูมิปัญญาและองค์ความรู้อย่างต่อเนื่อง 5) ความเป็นมาทางประวัติศาสตร์ วัฒนธรรม ประเพณีที่สืบค้นได้ 6) ความผูกพันต่อท้องถิ่น 7) ความเข้มแข็งในการรักษาเอกลักษณ์

2.ศักยภาพทางการภาพและการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยว ประกอบด้วย 3 ดัชนีชี้วัด ได้แก่ 1) การเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว 2) ความปลอดภัยด้านการท่องเที่ยว 3) ความหลากหลายของกิจกรรมการท่องเที่ยว

องค์ประกอบที่ 2 ศักยภาพในการรองรับด้านการท่องเที่ยว หมายถึง องค์ประกอบต่าง ๆ ที่มีส่วนช่วยเสริมแหล่งวัฒนธรรมนั้น ๆ ให้มีความสำคัญ มีความเหมาะสมในการจัดการท่องเที่ยว เช่น แหล่งท่องเที่ยวที่มีความดึงดูดใจด้านการท่องเที่ยวสูง แต่มีข้อจำกัดสูงในการพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกขั้นพื้นฐาน ทำให้นักท่องเที่ยวไม่นิยมเข้าไปท่องเที่ยว ทำให้ศักยภาพในการจัดการด้านการท่องเที่ยวลดลงไปด้วย สำหรับศักยภาพในการรองรับด้านการท่องเที่ยว มีหลักเกณฑ์ในการพิจารณา 2 ด้าน ได้แก่

1. ศักยภาพในการพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกขั้นพื้นฐาน
2. ศักยภาพในการพัฒนาการท่องเที่ยวจากปัจจัยภายนอก

องค์ประกอบที่ 3 การบริหารจัดการ การบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยว หมายถึง ความสามารถในการควบคุม ดูแล การดำเนินงานการจัดการแหล่งท่องเที่ยว และการจัดการด้านการท่องเที่ยว โดยมีองค์ประกอบที่เกี่ยวข้อง ได้แก่

1.การจัดการด้านการอนุรักษ์แหล่งท่องเที่ยว ประกอบด้วย 3 ดัชนีชี้วัด ได้แก่ 1) การจัดการด้านการรักษาสภาพและฟื้นฟูแหล่งท่องเที่ยว 2) การจัดการด้านการใช้ประโยชน์พื้นที่ 3) การจัดการด้านการติดตามและการประเมินการเปลี่ยนแปลงอันเนื่องมาจากการท่องเที่ยว

2.การจัดการด้านการท่องเที่ยว ประกอบด้วย 5 ดัชนีชี้วัด ได้แก่ 1) การจัดการด้านการบริการและสาธารณูปโภคแก่นักท่องเที่ยว 2) การจัดการด้านกิจกรรมการท่องเที่ยว 3) การจัดการด้านการให้ความรู้และการสร้างจิตสำนึก 4) ชุมชนท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการการท่องเที่ยว 5) ชุมชนมีรายได้จากการท่องเที่ยว

ทั้งนี้ การวัดเกณฑ์มาตรฐานคุณภาพแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม ทั้ง 3 องค์ประกอบ จะให้ความสำคัญกับองค์ประกอบด้านศักยภาพในการดึงดูดใจด้านการท่องเที่ยวมากที่สุด เนื่องจากเป็นที่ดึงดูดใจสำคัญสำหรับให้นักท่องเที่ยวเข้าไปเที่ยวชม ส่วนองค์ประกอบด้านการบริหารจัดการมีความสำคัญของคะแนนรองลงมา และองค์ประกอบด้านศักยภาพในการรองรับด้านการท่องเที่ยวมีความสำคัญของคะแนนน้อยที่สุด รายละเอียดค่าของคะแนนเต็มในแต่ละองค์ประกอบ ได้แก่

ตารางที่ 2.1 เกณฑ์มาตรฐานคุณภาพแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม

องค์ประกอบ	คะแนนเต็ม
1. ศักยภาพในการดึงดูดใจด้านการท่องเที่ยว	50
2. ศักยภาพในการรองรับด้านการท่องเที่ยว	10
3. การบริหารจัดการ	40
รวม	100

โดย สำนักพัฒนาการท่องเที่ยว กรมการท่องเที่ยว จะมีคำสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการประเมินมาตรฐานแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม ระดับชาติ ประกอบด้วย บุคคลทั้งภาครัฐและเอกชน จำนวนไม่เกิน 15 คน และคณะกรรมการประเมินมาตรฐานแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม ระดับจังหวัด จำนวนไม่เกิน 9 คน ตามที่ผู้ว่าราชการจังหวัดแต่งตั้ง แหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมที่ผ่านการประเมินและได้มาตรฐาน จะได้รับ “เครื่องหมายรับรองมาตรฐานคุณภาพแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม” ตามที่กำหนด และแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม ที่ได้มาตรฐาน จะได้รับการประเมินใหม่ทุก 2 ปี หากมีระดับคะแนนต่ำกว่าเกณฑ์มาตรฐานจะถูกถอดถอนจากการรับรองมาตรฐาน พร้อมทั้งต้องส่งคืนเครื่องหมายรับรองมาตรฐานและหนังสือรับรองมาตรฐาน ต่อสำนักงานพัฒนาการท่องเที่ยว กรมการท่องเที่ยว กระทรวงท่องเที่ยวและกีฬา (ประกาศสำนักงานพัฒนาการท่องเที่ยว กรมการท่องเที่ยว กระทรวงท่องเที่ยวและกีฬา, 2550)

2.4 ข้อมูลเกี่ยวกับตลาดน้ำท่าคา

จังหวัดสมุทรสงคราม เป็นจังหวัดที่เล็กที่สุดในประเทศไทย มีเนื้อที่ 416.71 ตารางกิโลเมตร เป็นหนึ่งในกลุ่มจังหวัดภาคกลาง ซึ่งนับว่าเป็นกลุ่มจังหวัดที่มีความได้เปรียบในเรื่องการเดินทางเข้าสู่แหล่งท่องเที่ยว เพราะมีที่ตั้งอยู่ห่างจากกรุงเทพมหานครเพียง 63 กิโลเมตร มีการคมนาคมขนส่งที่สะดวก สามารถเลือกเดินทางได้ทั้งทางรถยนต์ส่วนตัว และรถประจำทาง (การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, 2558) จังหวัดสมุทรสงคราม เป็นอีกจังหวัดหนึ่งที่มีความอุดมสมบูรณ์ทางทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม ประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมท้องถิ่นที่ไม่เหมือนใคร ซึ่งถูกจัดอยู่ในกลุ่มท่องเที่ยววิถีชีวิตลุ่มแม่น้ำภาคกลาง (กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา, 2550) และถือได้ว่าศักยภาพการท่องเที่ยวโดยเฉพาะอย่างยิ่งอำเภออัมพวา มีชุมชนที่มีประวัติศาสตร์ความเป็นมาอันยาวนานตั้งแต่สมัยกรุงศรีอยุธยา ตั้งถิ่นฐานอยู่บนพื้นที่ราบลุ่มแม่น้ำแม่กลอง มีคลองอัมพวาซึ่งแยกจากแม่น้ำแม่กลอง ไหลผ่านพื้นที่ชุมชน นอกจากนี้ ยังมีคลองต่าง ๆ อีกหลายสายที่ไหลผ่านชุมชน จากการที่มีลำคลองเชื่อมโยงพื้นที่ภายในชุมชนส่งผลให้เกิดความสะดวกสบายในการคมนาคมทางน้ำทำให้วิถีการดำเนินชีวิตผูกพันกับแม่น้ำลำคลอง

จังหวัดสมุทรสงคราม เป็นพื้นที่ที่มีลำคลองและลำประโดง เป็นจำนวนมาก ถึง 400 คลอง ซึ่งแยกมาจากแม่น้ำแม่กลองทั้งที่เป็นคลองธรรมชาติและคลองที่ขุดขึ้นเพื่อเชื่อมคลองต่าง เข้าด้วยกัน ทำให้วิถีชีวิตมีความผูกพันกับสายน้ำ จนรู้สึกถึงวิถีของน้ำ ซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อการดำเนินชีวิต และการประกอบอาชีพได้เป็นอย่างดี (สุรจิต ชีระเวทย์)ความสำคัญของแม่น้ำอีกประการหนึ่ง คือ เป็นเส้นทางในการคมนาคม โดยเฉพาะการขนส่งพืชผลทางการเกษตร การประมงไปสู่ตลาด การติดต่อค้าขาย สินค้าอุปโภค บริโภคระหว่างหมู่บ้าน ตำบล และอำเภอ ล้วนต้องใช้เส้นทางคมนาคมทางน้ำที่ใช้เรือเป็น

พาหนะ โดยให้เรือแพเป็นพาหนะนำสินค้าไปยังแหล่งรับซื้อหรือจุดนัดพบ และในระหว่างทางอาจหยุดและขายตามรายทางไปด้วย การซื้อขายแลกเปลี่ยนสินค้า โดยด้วยการพายเรือตามแม่น้ำลำคลองเป็นที่รู้จักหรือที่นิยมเรียกของคนทั่วไปว่า “ตลาดน้ำ” (Floting Market) ที่สื่อให้เห็นถึงความทรงคุณค่าของรากเหง้าวิถีชีวิตที่อยู่คู่ลำน้ำ

ในช่วงปี 2540 คนแม่กลอง พยายามต่อสู้เพื่อประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวในรูปแบบเชิงวัฒนธรรม เนื่องจากเมื่อก่อนนักท่องเที่ยวส่วนใหญ่ คนไทยและชาวต่างประเทศที่นิยมเที่ยวตลาดน้ำมักจะมาเที่ยวที่ตลาดน้ำท่าคา เนื่องจากเป็นพื้นที่ติดต่อกับตลาดน้ำดำเนินสะดวกในจังหวัดราชบุรี ที่ตลาดน้ำอัมพวา ยังไม่เป็นที่รู้จักมากนัก หลังจากวิกฤติทางการเงิน “ต้มยำกุ้ง” เริ่มมีความพยายามจัดการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ในจังหวัดสมุทรสงคราม โดยจัดในสถานที่แรกๆ คือ ตำบลปลายโพรงพาง เมื่อ พ.ศ. 2541 ได้จัดกิจกรรมปรับปรุงใช้บ้านทรงไทยในชุมชนเป็นบ้านพักรับรอง เน้นการเข้าพักตามบ้านชาวบ้าน โดยเฉพาะหมู่บ้านและชุมชนที่มีการจัดที่พักแบบโฮมสเตย์ เพื่อให้นักท่องเที่ยวได้สัมผัสวัฒนธรรมแบบชาวบ้านสวน บ้านริมน้ำ ชมหิ่งห้อยบริเวณต้นลำพูริมน้ำ และมีการนำชมในชุมชน ซึ่งจะไปกินนอน ใช้ชีวิตเหมือนชาวบ้านแทบทุกอย่าง จากนั้นนำแนวคิดข้างต้นไปจัดการท่องเที่ยวที่ปากคลองอัมพวา ในลักษณะตลาดน้ำยามเย็น มีเฉพาะวันศุกร์ เสาร์และอาทิตย์ ต่อมาอัมพวาจึงกลายเป็นตลาดน้ำที่เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่เต็มไปด้วยวิถีชีวิตไทยดั้งเดิม และยังคงอดมด้วยอาหารไทยแสนอร่อยหลากหลาย ในราคาย่อมเยา ปัจจุบันแวดล้อมในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวิถีชีวิตชุมชน ทั้งด้านภูมิทัศน์ วัฒนธรรม ทั้งสวนริมน้ำ บ้านริมน้ำ และวัดริมน้ำ บริเวณสถานที่ใกล้ตลาดที่เป็นแหล่งสถานที่ท่องเที่ยว ยังคงสภาพดั้งเดิม คงความเป็นเอกลักษณ์ พื้นที่ที่มีความเชื่อมต่อระหว่างความเป็นชุมชนเมืองและชุมชนชนบทได้อย่างชัดเจน (การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, 2558)

จังหวัดสมุทรสงคราม มีจุดเด่นที่สำคัญ คือ เป็นเมืองสายน้ำสามเวลา ภายใต้โครงการ “12 เมืองต้องห้าม...พลาด” ของการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (ท.ท.ท.) ซึ่งนักท่องเที่ยวสามารถเก็บเกี่ยวความสุขเรียบง่ายกับหัวใจของเมืองสามน้ำที่เต็มไปด้วยโมกยามอันน่ารื่นรมย์ ตั้งแต่เช้าจรดค่านักท่องเที่ยวกลุ่มเป้าหมายหลัก คือ กลุ่มครอบครัว วันทำงาน ผู้สูงอายุ และเยาวชน (กรมการท่องเที่ยว, 2558) นอกจากตลาดน้ำอัมพวา ที่ได้รับความนิยมจากนักท่องเที่ยวมากขึ้นเรื่อย ๆ แล้ว จังหวัดสมุทรสงครามยังมีตลาดอื่น ๆ อีกเป็นจำนวนมากทั่วทั้ง 3 อำเภอ ได้แก่ ตลาดน้ำท่าคา ตลาดน้ำบางน้อย ตลาดน้ำบางนกแขวก ที่สามารถล่องเรือไหว้พระที่วัดอยู่ติดลำคลอง ไม่ว่าจะเป็นวัดบางกุ้ง วัดบางแคใหญ่ วัดบางเกาะเทพศักดิ์ วัดบางแค่น้อย วัดจุฬามณี และวัดศรัทธาธรรม เป็นต้น

จากสภาพบริบทข้างต้น การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวิถีชีวิตชุมชนมีพัฒนาการมาตามลำดับ โดยเชื่อมโยงกับสภาพภูมิวัฒนธรรม บริบทแวดล้อมของจังหวัดสมุทรสงครามเป็นสำคัญ และไม่อาจปฏิเสธได้ว่าวิถีชีวิตชุมชนเหล่านี้เป็นสิ่งที่นักท่องเที่ยวทั้งจากภายในและต่างประเทศต้องการเข้ามาสัมผัสเรียนรู้อย่างมาก จึงนับเป็นโอกาสที่ดีในการพัฒนาการท่องเที่ยวในด้านนี้ของจังหวัดนับว่าช่วยส่งเสริมการท่องเที่ยววิถีชีวิตชุมชนของจังหวัดสมุทรสงครามในปัจจุบันได้อย่างดี และจะมีแนวโน้มเติบโตขึ้นเรื่อย ๆ เนื่องจากมีต้นทุนที่เข้มแข็ง ทั้งทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อมที่อุดมสมบูรณ์ มีความหลากหลายทางชีวภาพ มีเอกลักษณ์ด้านวิถีชีวิตชุมชน ประเพณี วัฒนธรรมดั้งเดิมอันทรงคุณค่า

ในมุมมองกลับกัน เมื่อการท่องเที่ยวพัฒนาและเติบโตขึ้น มีนักท่องเที่ยวชาวไทยและชาวต่างชาติเป็นจำนวนมาก ธุรกิจที่พัก โรงแรม รีสอร์ท โฮมสเตย์ขยายตัว และสินค้าผลิตภัณฑ์ต่าง ๆ ในท้องถิ่นมีความหลากหลายมากขึ้นตามความต้องการของผู้บริโภค สิ่งที่จังหวัดสมุทรสงคราม ต้องเตรียมพร้อม

รับมือคือความพร้อมของแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมให้สามารถก้าวเดินคู่ขนานกันไปได้ระหว่างการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม และความคงอยู่ของอัตลักษณ์ วิถีชีวิตชุมชน ภูมิปัญญา รวมถึงทรัพยากรธรรมชาติต่าง ๆ

ตลาดน้ำท่าคา

ตลาดน้ำท่าคา (Thaka Floating Market) ตั้งอยู่ที่หมู่ 2 ตำบลท่าคา อำเภอบ้านแพ้ว จังหวัดสมุทรสงคราม เกิดขึ้นเมื่อประมาณ พ.ศ. 2480 เป็นเวลา 60 กว่าปีมาแล้ว เดิมชาวบ้านเรียกว่าตลาดนัดท่าคา เป็นตลาดที่เกิดในเวลาช่วงเช้ามีดโดยใช้ประโยชน์จากน้ำขึ้น - น้ำลงในวันข้างขึ้น - ข้างแรม จะมีตลาดน้ำทุกวันขึ้นและแรม 2 ค่ำ 7 ค่ำ และ 12 ค่ำ โดยมีประชาชนในพื้นที่และประชาชนในจังหวัดใกล้เคียงมาซื้อขายแลกเปลี่ยนสินค้าทางการเกษตรเป็นจำนวนมาก เป็นสภาพการดำรงชีวิตแบบพื้นบ้านของจังหวัดสมุทรสงครามที่มีมาแต่ดั้งเดิม เนื่องจากวิถีชีวิตส่วนใหญ่ของชาวจังหวัดสมุทรสงคราม เป็นวิถีชีวิตแบบชาวสวน และแบบชาวประมง จึงนำสินค้าและผลผลิตจากสวนมาแลกเปลี่ยนซื้อขายกับอาหารทะเล ณ บริเวณตลาดน้ำท่าคา ทำนบท่าคา ซึ่งเป็นทำนบเล็ก ๆ กั้นน้ำเค็มจากคลองแม่กลองไม่ให้ไหลเข้าคลองท่าคา สินค้าบางส่วนจะวางขายกันบนทำนบ บางส่วนจะขายกันในเรือ การเดินทางไปยังทำนบท่าคาพวกที่อยู่ใต้ทำนบ จนถึงชาวแม่กลองริมทะเลจะพายเรือมาค้างคืนที่นั่น บริเวณนัดทำนบจะมีแผงขายสินค้ามีหลังคาเรียวยาว ตั้งอยู่บนฝั่ง ส่วนพวกที่อยู่ในสวนเหนือทำนบจะออกเดินทางตั้งแต่เช้ามีด ไปถึงนัดตั้งแต่ตี 5 เริ่มค้าขายแลกเปลี่ยนสินค้า ไคร้หมัด หรือซื้อของใต้ของตามต้องการก็จะเดินทางกลับ ตลาดจะวายหมดคนประมาณบ่ายสามโมงเป็นประจำจากนัดทำนบเรือก็จะมาติดริมน้ำเรื่อย ๆ ตามลำคลองท่าคา เพราะพ่อค้าแม่ค้ามาดักซื้อสินค้าก่อนถึงนัด จะมีเรือทุกลำคลองเดินทางมาค้าขายเป็นจำนวนมากทุกวันนี้ ตลาดนัดแต่ละครั้งจะมีประชาชนพายเรือมาซื้อขายแลกเปลี่ยนสินค้ากันตั้งนั้น สินค้าที่วางขายในเรือจึงเป็นผลผลิตทางการเกษตรเป็นส่วนใหญ่ นอกจากนี้ยังมีอาหารสด เช่น เนื้อสด ปลา ผัก ผลไม้ เป็นต้น อาหารแห้งก็เช่น พริก หอม กระเทียม เครื่องเทศ กะปิ น้ำปลาเกลือ น้ำตาล ขนมห้าง ยาสูบ ตลอดจนเครื่องจักสาน

การเดินทาง

รถยนต์ จากกรุงเทพฯ ใช้ทางหลวงหมายเลข 35 (พระราม 2) ถึงกิโลเมตรที่ 63 ผ่านเข้าตัวเมืองสมุทรสงคราม แล้วเข้าทางหลวงหมายเลข 325 (สมุทรสงคราม - บางแพ) ประมาณ 10 กิโลเมตร หรือเลยจากแยกเข้าอัมพวาไปประมาณ 4 กิโลเมตร ทางเข้าตลาดน้ำท่าคาอยู่ขวามือ มีป้ายบอกตลาดน้ำท่าคา ขับไปประมาณ 5 กิโลเมตร จะมีป้ายบอกทางเป็นระยะ จะพบตลาดน้ำท่าคา มีลานจอดรถไว้บริการด้านหน้า ทั้งรถบัส รถทัวร์ สามารถเดินทางเข้าไปสะดวก

รถประจำทาง สายกรุงเทพฯ - ดำเนินสะดวก ใช้ทางหลวงหมายเลข 35 (พระราม 2) มาลงที่ตัวจังหวัดสมุทรสงคราม ต่อรถสองแถวที่คิวหน้าธนาคารทหารไทย ปลายทางตลาดน้ำท่าคา ตั้งแต่เวลา 07.00 - 08.00 น. รถออกทุก 20 นาที

รถไฟ ขึ้นที่สถานีวงเวียนใหญ่ ลงสถานีมหาชัย (สมุทรสาคร) นั่งเรือข้ามฟากไปฝั่งท่าฉลอม ขึ้นรถไฟที่สถานีบ้านแหลมมาลงสถานีแม่กลอง แล้วขึ้นรถสองแถวปลายทางตลาดน้ำท่าคา

บรรยากาศบริเวณตลาดน้ำท่าคาสองฝั่งริมริ้นด้วยสวนมะพร้าวและสวนผลไม้ของชาวบ้าน สภาพภูมิประเทศ วิถีชีวิตผู้คน ตลาดน้ำเป็นตัวเชื่อมโยงอดีตกับปัจจุบันไว้ด้วยกัน เป็นศูนย์กลางการพบปะผู้คนในชุมชนและนักท่องเที่ยวจากภายนอก ที่เข้ามาจับจ่ายซื้อสินค้าและเดินชมบรรยากาศตลาดน้ำ ตลาดน้ำท่าคา เป็นตลาดน้ำแบบดั้งเดิม บ้านเรือนไทยโบราณที่สะท้อนภาพชีวิตชุมชนได้อย่างชัดเจน

มีเรือพ่อค้า แม่ค้า ที่พายเรือมาขายของ (ส่วนใหญ่เป็นแม่ค้ามากกว่าพ่อค้า) ซึ่งจะแต่งตัวด้วยชุดชาวบ้าน ชาวสวนแท้ๆ ค่อนข้างมีอายุทำให้บรรยากาศในตลาดน้ำมีเสน่ห์สามารถสะท้อนภาพชุมชนชาวสวนได้อย่างแท้จริง

ปัจจุบันการจัดรูปแบบการท่องเที่ยวแบบ Slow Tourism ที่เป็นการท่องเที่ยวในลักษณะที่ไม่รีบเร่ง เรียบง่าย ใกล้ชิดธรรมชาติ ปลอดภัย เน้นอาหารสะอาดเพื่อสุขภาพ ทำความเข้าใจกับมรดกทางวัฒนธรรมอย่างลึกซึ้ง ร่วมลงมือทำกิจกรรมทางศิลปวัฒนธรรมในแหล่งท่องเที่ยว เป็นรูปแบบการท่องเที่ยวอีกทางเลือกหนึ่งที่เป็นที่สนใจของนักท่องเที่ยว

การพัฒนาทุนทางวัฒนธรรมของตลาดน้ำท่าคา จึงเกิดขึ้น โดยการนำทุนทางวัฒนธรรมที่มีอยู่ในพื้นที่ ด้านอาชีพ ด้านการตั้งบ้านเรือนไทย มรดกทางวัฒนธรรมด้านวิถีชีวิต และสายน้ำมาเชื่อมโยงไว้ด้วยกันเพื่อสร้างเส้นทางท่องเที่ยวที่มีคุณค่าทางวัฒนธรรม ของตลาดน้ำท่าคา มีศูนย์ต้อนรับนักท่องเที่ยวบริเวณทางเข้าตลาด เปิดให้บริการทุกวันเสาร์ – อาทิตย์ ยังใช้วิถีติดน้ดแบบโบราณในวันขึ้นและวันแรม ซึ่งจะมีนัดกันในวันขึ้นและแรม 2 ค่ำ 7 ค่ำ และ 12 ค่ำ เป็นตลาดนัดทางน้ำที่ยังความเป็นธรรมชาติของวิถีชีวิตชาวบ้าน นักท่องเที่ยวที่ได้มาสัมผัสต่างพากันหลงเสน่ห์ตลาดน้ำแห่งนี้ และต้องแวะเวียนกลับมาเยี่ยมเยียนอีกหลายครั้ง วิถีชีวิตของชาวท่าคาความเป็นอยู่แบบธรรมชาติในพื้นที่อันร่มรื่นอยู่กับแบบเครือญาติ และดำเนินชีวิตกันแบบเรียบง่าย อาหารที่จำหน่ายในเรือทุกลำ ราคาเพียง 15 – 20 บาท หรือพิเศษ 30 บาท ก๋วยเตี๋ยวใส่เต้าหู้ยี้ ปรงรสด้วยน้ำตาลมะพร้าวสด ๆ ใสใบเตยกลิ่นหอม กลมกล่อม หอยทอด กระจ่างปลา ขนมเบื้องญวน ซาลาเปาทอดใส่ถั่วดำ ข้าวเกรียบปากหม้อ ขนมเม็ดขนุน ขนมตาล ขนมกล้วย ขนมถั่วฝักยาว ขนมครก กาแฟโบราณรสชาบ้าน ผลไม้ดอง ผลไม้แช่อิ่ม ที่ชาวบ้านทำแล้วนำมาขายเอง ล้วนแต่ใช้วัตถุดิบปรุงจากธรรมชาติ บริเวณริมทางเดินมีผลไม้จากสวนวางจำหน่าย และทางเข้าตลาดน้ำมีผลิตภัณฑ์ชุมชน ผลิตภัณฑ์ OTOP วางจำหน่าย

การจัดตั้งกลุ่มวิสาหกิจชุมชนเพื่อการท่องเที่ยว โปรแกรมเส้นทางจักรยานท่องเที่ยวตามเส้นทางชมสวน และโปรแกรมการท่องเที่ยวล่องเรือชมสวน มีเรือพายไว้บริการล่องชมคลองราคาลำละ 200 บาท สามารถนั่งได้ลำละ 5 คน พร้อมเสื้อชูชีพ หมวก และร่มไว้บริการ เรือจะเทียบท่าจอดให้ชมและศึกษาวิถีชีวิต และให้นักท่องเที่ยวมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรม การทำขนมไทย ขนมต้ม ขนมตาล ขนมสายบัว ขนมมัน ขนมเทียนสลัดงา ผักไทย เพื่อรับประทานเป็นมื้อกลางวันในการท่องเที่ยวใช้ผลิตภัณฑ์ใบตองและตระกร้าสานทางมะพร้าวเป็นภาชนะ

ด้านที่พัก มีโฮมสเตย์ที่พักหลายแห่งไว้บริการต้อนรับนักท่องเที่ยว มีการรวมกลุ่มทำโฮมสเตย์ของกลุ่มแม่บ้าน ในชื่อ “โฮมสเตย์กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรตลาดน้ำท่าคา” ที่ได้รับตราสัญลักษณ์มาตรฐานโฮม สเตย์ไทย โดยปรับปรุงใช้บ้านทรงไทยในชุมชนเป็นบ้านพักรับรอง เน้นการเข้าพักตามบ้านชาวบ้าน โดยจัดที่พักแบบโฮมสเตย์ เพื่อให้นักท่องเที่ยวได้สัมผัสวัฒนธรรมแบบชาวบ้านสวน บ้านริมน้ำ นักท่องเที่ยวจะได้อาศัยอยู่ร่วมกับชาวบ้านแบบกันเอง แจวเรือชมหิ่งห้อยบริเวณต้นลำพูริมน้ำในยามค่ำคืน ไม่มีเสียงเครื่องยนต์ของเรือมารบกวน มีเพียงเสียงพายกระทบน้ำ ใช้ชีวิตเหมือนชาวบ้าน มีการจัดสำหรับอาหารพื้นบ้านต้อนรับนักท่องเที่ยว ในราคาย่อมเยา รุ่งเช้าได้สัมผัสวิถีชีวิตชาวสวน การตกบาตรพระพายเรือ เที่ยวชมตลาดน้ำท่าคาในตอนเช้า

การจัดแหล่งให้ความรู้การทำน้ำตาลมะพร้าวทุกขั้นตอน มีการเก็บรักษาเครื่องมือเครื่องใช้สมัยโบราณที่นักท่องเที่ยวหลายคนไม่เคยได้ชม อุปกรณ์ที่ใช้ทำน้ำตาลมะพร้าว กระบอกลด มีดปาดตาล โครครอบน้ำตาล ชมการเคี่ยวน้ำตาลมะพร้าว การหยอดน้ำตาล พายเรือแจวชมสวนผลไม้ ชมสถานที่

ทางประวัติศาสตร์ บ้านกำนันจัน บ้านเสด็จประพาสต้น เมื่อครั้งสมเด็จพระพุทธเจ้าหลวงรัชกาลที่ 5 เสด็จประพาสต้นทางน้ำมาถึงตำบลท่าคา ในช่วงปี พ.ศ. 2477 (รศ.123) ได้เสด็จไปประทับและมีเรื่องเล่าว่าทรงเสด็จบ้านกำนันจัน กำนันตำบลท่าคา เพื่อติดตามการเลิกทาสเมื่อทรงทอดพระเนตรว่ามีการเลิกทาสจริง จึงได้พระราชทานขอกำนัลและแต่งตั้งให้เป็น (หมื่นปฏิคมคุณวุฒิ) แม้ร่องรอยจะสูญหายไป แต่บ้านเรือนดั้งเดิมของกำนันจันและเสาผูกทาสรับใช้ ลูกหลานก็ยังคงรักษาและยังคงรูปลักษณะเรือนไทยไม้แบบดั้งเดิมไว้ แม้เวลาจะล่วงผ่านมา 100 ปี และยังมีการปรับปรุงเพื่ออำนวยความสะดวกแก่นักท่องเที่ยว โดยการขยายทางเดินปูนตีตรมนี้ พร้อมกับสะพานเพิ่มเติม เพื่อให้นักท่องเที่ยวเดินสัมผัสวิถีชีวิตริมน้ำได้ทั่วถึง

2.5 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการศึกษาครั้งนี้ ผู้ศึกษาได้ทบทวนงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาวิจัยแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม ในด้านต่าง ๆ แยกเป็นงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง 2 ด้าน ได้แก่

2.5.1 ด้านการศึกษาแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม

ญาดา ขอบทำดี (2559) ศึกษาเรื่อง รูปแบบการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ตลาดน้ำท่าคาสำหรับนักท่องเที่ยวสูงอายุ วัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความคิดเห็นของชุมชนต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวตลาดน้ำท่าคาสำหรับนักท่องเที่ยวสูงอายุ ศึกษาความต้องการมีส่วนร่วมของชุมชนต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ตลาดน้ำท่าคาสำหรับนักท่องเที่ยวสูงอายุ เพื่อศึกษารูปแบบการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ตลาดน้ำท่าคาสำหรับนักท่องเที่ยวสูงอายุ โดยการสังเกตและการสัมภาษณ์เชิงลึกแบบไม่เป็นทางการ ผลการศึกษา พบว่า ผู้ประกอบการธุรกิจท่องเที่ยวและตัวแทนชุมชนเห็นด้วยและต้องการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ตลาดน้ำท่าคาสำหรับนักท่องเที่ยวสูงอายุ โดยมองเรื่องของการกระจายรายได้สู่ชุมชน การสร้างภาพลักษณ์ที่ดีให้กับชุมชน การพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับนักท่องเที่ยว การปรับปรุงทัศนียภาพ การตั้งจุดบริการข้อมูลข่าวสารแก่นักท่องเที่ยว และจัดให้มียุวมัคคุเทศก์และมัคคุเทศก์ภายในชุมชน ส่วนรูปแบบการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์สำหรับผู้สูงอายุบริเวณตลาดน้ำท่าคา นักท่องเที่ยวสูงอายุสามารถเดินทางท่องเที่ยวได้อย่างสะดวกสบาย พร้อมกับการเลือกซื้อสินค้าที่เป็นผลผลิตภายในท้องถิ่น มีกิจกรรมสร้างสรรค์ เช่น พายเรือชมวิถีชีวิตริมน้ำคลอง ทำน้ำตาลมะพร้าว

กัลยา สว่างคง (2558) ได้ศึกษาเรื่องการประเมินศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวในมุมมองของนักท่องเที่ยว กรณีศึกษาแหล่งท่องเที่ยวประเภทน้ำตก ในจังหวัดสระบุรี วัตถุประสงค์เพื่อสำรวจและประเมินศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวในมุมมองของนักท่องเที่ยว โดยเลือกประเมินศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวประเภทน้ำตกที่สำคัญทั้ง 4 แห่งในจังหวัดสระบุรี ได้แก่ น้ำตกเจ็ดสาวน้อย น้ำตกมวกเหล็ก น้ำตกเจ็ดคด และน้ำตกดงพญาเย็น เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือแบบสอบถามนักท่องเที่ยว จำนวน 200 คน เพื่อประเมินศักยภาพแหล่งท่องเที่ยว 6 ด้าน ผลการวิจัย พบว่าภาพรวมน้ำตกเจ็ดสาวน้อยมีคะแนนเฉลี่ยศักยภาพทางการท่องเที่ยวสูงที่สุด รองลงมาคือ น้ำตกเจ็ดคด น้ำตกมวกเหล็ก และน้ำตกดงพญาเย็น ตามลำดับ โดยเมื่อพิจารณาศักยภาพทางการท่องเที่ยวเป็นรายด้าน พบว่าน้ำตกเจ็ดสาวน้อยและน้ำตกเจ็ดคดมีศักยภาพเด่นในด้านเดียวกันคือด้านคุณค่าและความดึงดูดใจทางการท่องเที่ยว ในขณะที่น้ำตกมวกเหล็กมีศักยภาพเด่นในด้านความสะดวกในการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว และน้ำตกดงพญาเย็นมีศักยภาพเด่นในด้านความร่วมมือของประชาชนในท้องถิ่น สำหรับข้อเสนอแนะในการพัฒนาศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวประเภทน้ำตกในจังหวัดสระบุรี ในมุมมองของนักท่องเที่ยวนั้น ในภาพรวมของแหล่ง

ห้องเที่ยวทุกแหล่งควรเน้นในด้านการบริหารจัดการภายในแหล่งท่องเที่ยว เพื่อเพิ่มศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวและตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยวกลุ่มต่าง ๆ

วรรณวิมล ภู่นาค (2557) ได้ศึกษาเรื่อง ศักยภาพชุมชนในการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน : กรณีศึกษาตลาดน้ำอัมพวา อำเภออัมพวา จังหวัดสมุทรสงคราม วัตถุประสงค์เพื่อศึกษาศักยภาพชุมชนในการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน ศึกษาการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน ศึกษาผลกระทบที่เกิดขึ้นจากการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน และเพื่อเสนอแนวทางในการเสริมสร้างศักยภาพชุมชนในการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนของตลาดน้ำอัมพวา โดยวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ การเลือกตัวอย่างแบบเจาะจง เก็บข้อมูลโดยแบบสัมภาษณ์เชิงลึกและสนทนากลุ่มย่อย วิเคราะห์ข้อมูลโดยวิธีวิเคราะห์ข้อมูลเชิงพรรณนา ผลการศึกษา ด้านสิ่งแวดล้อม พบว่า ชุมชนมีกิจกรรมการท่องเที่ยวที่ก่อให้เกิดการเรียนรู้ในด้านสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติ ด้านการเมือง พบว่า ไม่สามารถดำเนินการจัดการอย่างเป็นระบบและแบ่งหน้าที่ความรับผิดชอบอย่างชัดเจนได้ ด้านเศรษฐกิจ พบว่า ชุมชนมีรายได้เพิ่มขึ้นจากการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน ด้านสังคมและวัฒนธรรม พบว่า มีการแลกเปลี่ยนการเรียนรู้ระหว่างชุมชนท้องถิ่นและนักท่องเที่ยวเพื่อตระหนักในคุณค่าและความสำคัญของวิถีชีวิต ประเพณีและวัฒนธรรมท้องถิ่น จากการศึกษาทำให้พบผลการวิจัยที่เป็นความคิดเห็นและข้อเสนอแนะแนวทางการเสริมสร้างศักยภาพชุมชนในการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนของตลาดน้ำอัมพวา ได้แก่ การรักษาอัตลักษณ์ชุมชน การรักษาสีเขียวสิ่งแวดล้อม การเพิ่มมูลค่าให้แก่ผลิตภัณฑ์ชุมชน การวางแผนการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนในระยะยาว และส่งเสริมการมีส่วนร่วมในชุมชน

สุวรรณฤทธิ์ วงศ์ชะอุ่ม เสาวภา ไพทยวัฒน์ ชุติมา พัฒนพงศ์ และณัฐธิดาภรณ์ ปิงแก้ว (2553) ได้ศึกษาเรื่อง การบูรณาการทุนทางวัฒนธรรมสู่การสร้างเส้นทางท่องเที่ยวที่มีคุณค่าของตำบลท่าคา อำเภออัมพวา จังหวัดสมุทรสงคราม วัตถุประสงค์เพื่อรวบรวมและจัดประเภททุนทางวัฒนธรรมที่มีความสำคัญเพื่อนำไปสู่การประเมินความสำคัญของทุนทางวัฒนธรรม และเพื่อพัฒนาแนวทางในการสร้างเส้นทางท่องเที่ยวที่มีคุณค่าทางวัฒนธรรมของตำบลท่าคา โดยวิธีวิจัยเชิงปริมาณกลุ่มเป้าหมายจำนวน 400 คน สุ่มตัวอย่างด้วยแบบสอบถาม ผลการวิจัย พบว่า พื้นที่ตำบลท่าคาสามารถแบ่งกลุ่มทุนทางวัฒนธรรมที่มีคุณค่าออกเป็น 4 ด้าน ได้แก่ ด้านประวัติศาสตร์ ด้านสุนทรียภาพ ด้านวิชาการ และด้านสังคม และแนวทางการจัดการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมของตำบลท่าคา โดยการวิเคราะห์ปัจจัยทางกายภาพ ทางสังคม ทางเศรษฐกิจที่อาจส่งผลกระทบต่อคุณค่า การบริหารจัดการนักท่องเที่ยวที่ส่งเสริมการมีส่วนร่วม การเข้าถึง ความเสมอภาค ประสบการณ์ที่น่าประทับใจ การเรียนรู้ความคาดหวัง และรูปแบบเส้นทางท่องเที่ยวทั้งทางเรือ ทางรถยนต์ แบบผสม รวมทั้งแนวทางการสื่อความหมาย

สุวรรณฤทธิ์ วงศ์ชะอุ่ม (2553) ได้ศึกษาเรื่อง ทุนทางวัฒนธรรมเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของชุมชนท่าคา อำเภออัมพวา จังหวัดสมุทรสงคราม วัตถุประสงค์เพื่อรวบรวมจัดหมวดหมู่ วิเคราะห์ความสำคัญของทุนทางวัฒนธรรมตำบลท่าคา เพื่อเป็นแนวทางการจัดการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม โดยวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ และการสัมภาษณ์เชิงลึกกลุ่มตัวอย่าง 28 คน ผลการวิจัย พบว่า ชุมชนท่าคาเป็นชุมชนที่มีวัฒนธรรม และวิถีชีวิตที่เกี่ยวข้องกับสายน้ำ แม้ปัจจุบันรูปแบบของสิ่งอำนวยความสะดวก เช่น การสร้างถนน รถยนต์ จะลดบทบาทของการพึ่งพิงสายน้ำลงไปบ้าง แต่สมาชิกของชุมชนส่วนใหญ่ยังคงให้ความสำคัญกับสายน้ำ การสัญจรทางน้ำทำหน้าที่เชื่อมโยง อาชีพ การตั้งบ้านเรือน และความศรัทธาของชุมชนท่าคาเข้าไว้ด้วยกัน และสามารถจัดหมวดหมู่ทุนทางวัฒนธรรมออกเป็น 4 ด้าน ได้แก่ ด้านประวัติศาสตร์ ด้านสุนทรียภาพ ด้านวิชาการ ด้านสังคม สายน้ำและการสัญจรทางน้ำเชื่อมโยงชุมชนเข้า

กับสถานที่สำคัญ และศาสนสถาน รวมทั้งส่งผลต่อการประกอบอาชีพจนกลายเป็นคุณค่าทางวัฒนธรรม ที่มีเอกลักษณ์เฉพาะของตำบลท่าคา

2.5.2 ด้านศักยภาพของและการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม

สุชาติ รักเกื้อ (2560) ได้ศึกษาเรื่อง แนวทางการพัฒนาการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ของเทศบาลนครชุม อำเภอกำแพงเพชร จังหวัดกำแพงเพชร วัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ของเทศบาลนครชุม อำเภอกำแพงเพชร จังหวัดกำแพงเพชร 2) เพื่อหาแนวทางพัฒนาส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ของเทศบาลนครชุม อำเภอกำแพงเพชร จังหวัดกำแพงเพชร มีขั้นตอนการวิจัย 2 ขั้นตอน ได้แก่ การสอบถามผู้บริหารเทศบาล ผู้ปฏิบัติงานด้านการส่งเสริมการท่องเที่ยว คณะกรรมการชมรมการส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยชุมชนนครชุม จำนวนทั้งสิ้น 55 คน และการสัมภาษณ์ผู้มีความรู้และประสบการณ์เป็นผู้เชี่ยวชาญเกี่ยวกับการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จำนวน 18 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ การวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้การแจกแจงความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าเฉลี่ย และการวิเคราะห์เนื้อหาตามลำดับ ผลการศึกษา พบว่า การส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของเทศบาลนครชุม อำเภอกำแพงเพชร จังหวัดกำแพงเพชร โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ด้านที่มีระดับการปฏิบัติสูงสุดก็คือ ด้านแหล่งหรือกิจกรรมท่องเที่ยว ส่วนแนวทางการพัฒนาส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ของเทศบาลนครชุม อำเภอกำแพงเพชร จังหวัดกำแพงเพชร มีแนวทางพัฒนาที่สำคัญได้แก่ ด้านแหล่งท่องเที่ยวหรือกิจกรรมท่องเที่ยว ควรสนับสนุนงบประมาณเพื่อสร้างเข้มแข็งให้กับชุมชนแล้วให้ชุมชนบริหารจัดการตนเองสามารถช่วยเหลือและพึ่งพาตนเองได้อย่างยั่งยืน โดยจัดกิจกรรมชมวิถีชีวิตในชุมชนมีส่วนร่วมในการหาตลาด การหานักท่องเที่ยว การจัดกิจกรรมเส้นทางท่องเที่ยวให้หลากหลายเชื่อมต่อไปยังแหล่งท่องเที่ยวอื่น ๆ และ จัดกิจกรรมสาธิตทำพระเครื่องเมืองนครชุมแบบเจาะลึกถึงแหล่งเรียนรู้ ด้านการบริการการท่องเที่ยว ควรจัดสถานที่จำหน่ายสินค้าและของที่ระลึกไว้บริการนักท่องเที่ยว และให้พ่อค้าแม่ค้าแต่งกายแบบย้อนยุค เพื่อเป็นการสร้างเสน่ห์และดึงดูดนักท่องเที่ยว จัดบริการyum มัคคุเทศก์หรืออาสาสมัครนำเที่ยวของชุมชน และจัดบริการที่พักสะอาดและปลอดภัยไว้บริการนักท่องเที่ยว ด้านการตลาดการท่องเที่ยว ควรสนับสนุนให้ชุมชนเข้าร่วมกิจกรรมส่งเสริมการขายร่วมกับหน่วยงานภาครัฐและเอกชน จัดระบบโฆษณาประชาสัมพันธ์ให้มีคุณภาพโดยปรับปรุงและตรวจสอบข้อมูลให้เป็นปัจจุบันและทันสมัย และการร่วมมือกับสมาคมการท่องเที่ยวภาคธุรกิจโรงแรมที่พักในการส่งเสริมการท่องเที่ยวให้มีมากขึ้น เช่น การให้ส่วนลดค่าอาหารและที่พักสำหรับนักท่องเที่ยว เป็นต้น

กนกพร ฉิมพลี (2559) ได้ศึกษาเรื่อง แนวทางการพัฒนาหมู่บ้านท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในชุมชนบ้านตะคุ ตำบลตะคุ อำเภอบึงสามพัน จังหวัดนครราชสีมา วัตถุประสงค์เพื่อศึกษาแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในชุมชนบ้านตะคุ เพื่อศึกษาความพร้อมของชุมชนต่อการพัฒนาหมู่บ้านเป็นหมู่บ้านท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม เพื่อศึกษาปัญหาและอุปสรรคต่อการพัฒนาหมู่บ้านท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในชุมชนบ้านตะคุ ตำบลตะคุ อำเภอบึงสามพัน จังหวัดนครราชสีมา วิธีดำเนินการวิจัย เป็นการศึกษาทั้งในเชิงคุณภาพและเชิงปริมาณ โดยแบ่งเป็น 4 ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในชุมชนบ้านตะคุ เป็นการศึกษาข้อมูลจากเอกสารและหลักฐานที่เกี่ยวข้องกับแหล่งประวัติศาสตร์ทางวัฒนธรรมในชุมชนบ้านตะคุ โดยการเก็บข้อมูลภาคสนามจากการสังเกต และการสัมภาษณ์เชิงลึก ขั้นตอนที่ 2 การศึกษาความพร้อมของชุมชนต่อการพัฒนาหมู่บ้านเป็นหมู่บ้านท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม โดยสร้างแบบสอบถามและนำไปเก็บข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 235 คน ยกการเลือก

กลุ่มตัวอย่างเจาะจง และการวิเคราะห์ข้อมูลแบบแจกแจงความถี่ร้อยละเฉลี่ยส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการทดสอบสมมติฐาน ด้วยการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว ขั้นตอนที่ 3 การศึกษาปัญหาและอุปสรรคต่อการพัฒนาหมู่บ้านเป็นหมู่บ้านท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม โดยการสัมภาษณ์กับกลุ่มเป้าหมายและผู้ให้ข้อมูลที่สำคัญ จำนวน 10 คน ขั้นตอนที่ 4 การศึกษาแนวทางการพัฒนาหมู่บ้านท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม โดยการนำผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากทั้ง 3 ขั้นตอนมาวิเคราะห์และสังเคราะห์เพื่อหาแนวทางการพัฒนาหมู่บ้านท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ผลการวิจัยสรุปได้ว่า แหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในชุมชนบ้านตะคุ มีแหล่งท่องเที่ยวปราสาทสระหินและวัดหน้าพระธาตุเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญ การศึกษาปัญหาและอุปสรรคต่อการพัฒนาในการเป็นหมู่บ้านท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม พบว่าการจัดการโครงสร้างการบริหารงานด้านการท่องเที่ยวในหมู่บ้านยังไม่มี ความชัดเจน ยังไม่มีการตั้งคณะกรรมการดูแลรับผิดชอบเป็นรูปธรรม และไม่มีรูปแบบการท่องเที่ยวที่ชัดเจน ไม่มีจุดขายที่สามารถดึงเงินจากนักท่องเที่ยวได้

แนวทางการพัฒนา คือ วางรูปแบบการบริหารจัดการหมู่บ้าน แก่ไขจุดอ่อนของหมู่บ้าน โดยหน่วยงานราชการ เอกชน และหน่วยงานที่มีประสบการณ์หรือเชี่ยวชาญด้านการท่องเที่ยวมาเป็นแรงสำคัญในการพัฒนา ให้ชาวบ้าน ชุมชน เป็นผู้ร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมพัฒนา เพื่อสร้างความภาคภูมิใจในการเป็นเจ้าของแหล่งท่องเที่ยว ด้านการประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ควรจัดให้มีการทดลองการจัดกิจกรรมท่องเที่ยวภายในหมู่บ้าน โดยมีข้อเสนอแนะที่สำคัญจากการศึกษาวิจัย คือ การประชาสัมพันธ์แหล่งท่องเที่ยวให้เป็นที่รู้จัก ตลอดจนการสร้างกิจกรรมการท่องเที่ยวนำร่องภายในชุมชน

ปรัชญาภรณ์ ไชยคช ดวงธิดา พัฒโน ธนภฤช สุวรรณ นุกูล ชื่นพิภ วรรณภรณ์ ลลิตศสิวิมล (2558) ได้ศึกษาเรื่อง ศักยภาพการท่องเที่ยวของชุมชนบ้านต้นหยงลูโละ ตำบลต้นหยงลูโละ อำเภอเมืองจังหวัดปัตตานี มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาศักยภาพการท่องเที่ยว และพัฒนาโปรแกรมท่องเที่ยวภายในชุมชนต้นหยงลูโละ รวบรวมข้อมูลโดยการสำรวจพื้นที่ และประชุมกลุ่มย่อย ผลการศึกษา พบว่า ชุมชนต้นหยงลูโละมีแหล่งท่องเที่ยวที่มีศักยภาพด้านการท่องเที่ยว 8 แหล่ง ซึ่งเป็นแหล่งท่องเที่ยวทางโบราณสถาน โบราณวัตถุ ที่มีประวัติศาสตร์นับร้อยปี ด้านวิถีชีวิตชุมชนได้ประกอบอาชีพการทำนาเกลือที่สืบทอดมาแต่บรรพบุรุษ ในด้านของการบริการการท่องเที่ยว พบว่า ชุมชนได้จัดเตรียมยุวมัคคุเทศก์ไว้บริการข้อมูลแก่นักท่องเที่ยว พร้อมกับศูนย์บริการการท่องเที่ยว ร้านจำหน่ายของที่ระลึก โปรแกรมท่องเที่ยวภายในชุมชน และจากการวิเคราะห์พบว่าชุมชนควรได้รับการพัฒนาเพิ่มเติมด้านสิ่งอำนวยความสะดวกแก่นักท่องเที่ยว และการฝึกอบรมการให้บริการนักท่องเที่ยว แก่กลุ่มที่เกี่ยวข้อง

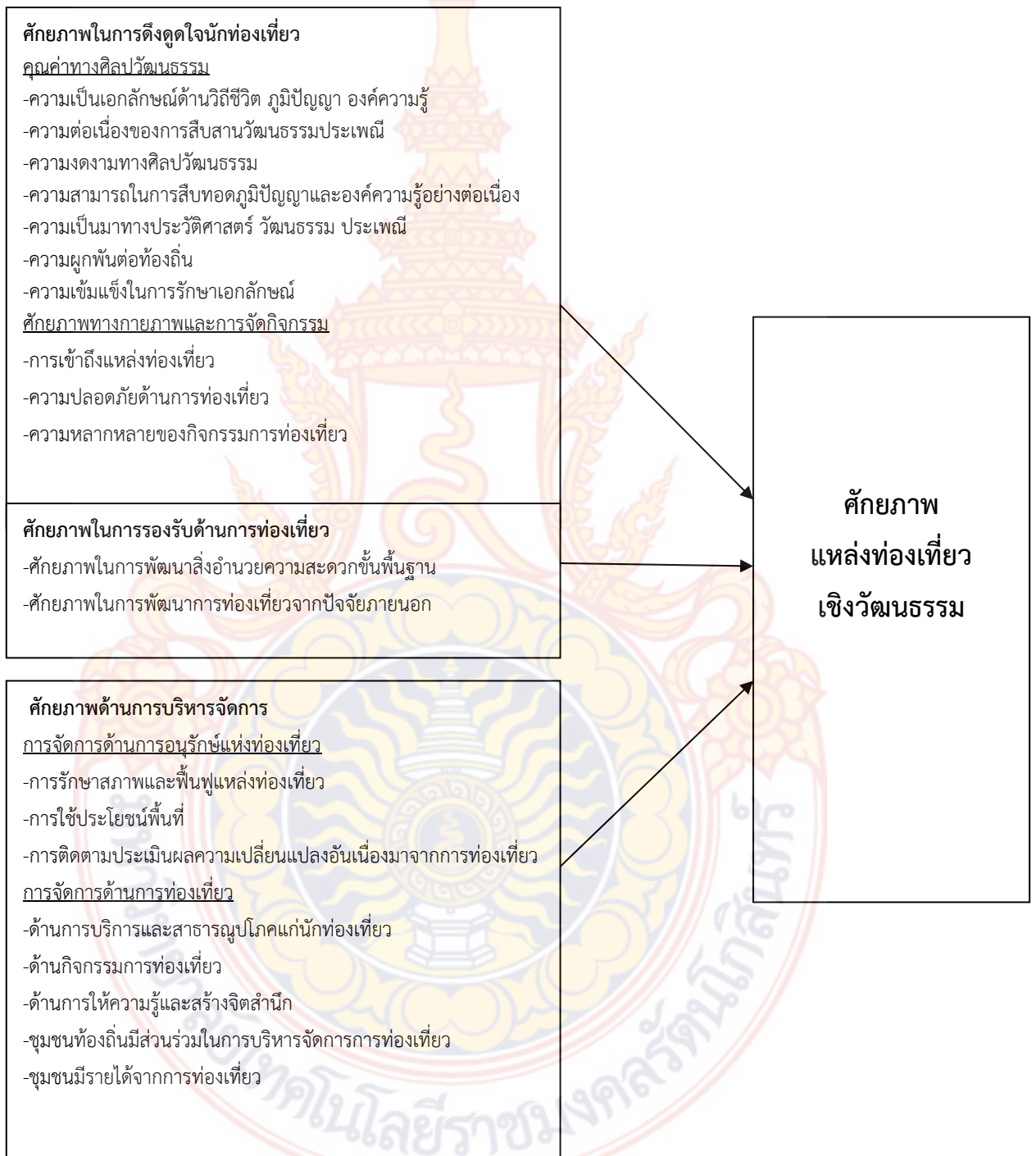
วงศ์ธีรา สุวรรณิน (2557) ได้ศึกษาเรื่อง การศึกษาศักยภาพการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของวัดในจังหวัดปทุมธานี วัตถุประสงค์เพื่อศึกษาศักยภาพด้านการท่องเที่ยวของวัดในจังหวัดปทุมธานีที่สามารถพัฒนาให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม เพื่อจัดทำเส้นทางท่องเที่ยวที่เชื่อมโยงระหว่างวัดที่มีศักยภาพในการพัฒนาให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในจังหวัดปทุมธานี โดยวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ ศึกษาวิเคราะห์ข้อมูลสัมภาษณ์เชิงลึกกับพระสงฆ์และผู้นำชุมชน และสัมภาษณ์หน่วยงานที่เกี่ยวข้องในระดับจังหวัด และการวิจัยเชิงปริมาณโดยแจกแบบสอบถามนักท่องเที่ยววัดละ 45 คน จำนวน 11 วัด ผลการวิจัยเชิงคุณภาพ พบว่า ศักยภาพการท่องเที่ยวในด้านโบราณสถานและโบราณวัตถุมีหลายวัดที่มีพระพุทธรูปเก่าแก่สมัยสุโขทัยและสมัยพระนครศรีอยุธยา สิ่งอำนวยความสะดวกด้านสาธารณูปโภคและสาธารณูปการ เช่น ประปา ไฟฟ้า ถนนหนทาง ห้องสุขา และระบบรักษาความปลอดภัยอยู่ในระดับปานกลาง การวิจัยเชิงปริมาณ พบว่า วัตถุประสงค์ส่วนใหญ่มาเพื่อเยี่ยมชมความงดงามในศิลปะของวัด เช่น

จิตกรรม ประติมากรรม สถาปัตยกรรม รองลงมาคือพักผ่อนหย่อนใจ วัดส่วนใหญ่มีภูมิทัศน์สวยงามและพื้นที่โล่งกว้าง วัดส่วนใหญ่มีพระพุทธรูปที่สำคัญ ชุมชนจัดประเพณีร่วมกับวัด และในวันสำคัญทางศาสนา วัดจะจัดให้มีบุคลากรพาชมวัด ส่วนที่ต้องปรับปรุงคือจุดประชาสัมพันธ์ยังมีน้อยทั้งบริเวณนอกวัดและในวัด ทั้ง 11 วัดมีศักยภาพ พอที่จะพัฒนาให้เป็นแหล่งท่องเที่ยว สามารถปรับให้เหมาะสมโดยการเลือกวัดที่มีศักยภาพสูง และลดลงให้เหลือ 9 วัด เพื่อจะได้เที่ยวภายในวันเดียว

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. กาญจนา สุคนธ์สิริกกุล (2556) ได้ศึกษาเรื่อง การพัฒนาคุณภาพการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ วัดอุประสงค์เพื่อศึกษาศักยภาพการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของงานประเพณีในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ศักยภาพกิจกรรมความต้องการของนักท่องเที่ยว และเปรียบเทียบความต้องการของนักท่องเที่ยวจำแนกตามลักษณะทางประชากรศาสตร์ กลุ่มตัวอย่างได้แก่ ผู้กำหนดการจัดการรูปแบบกิจกรรมในงานประเพณี ทั้งที่มาจากภาครัฐและเอกชน จำนวน 17 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง ข้อมูลที่ได้นำมาวิเคราะห์เชิงเนื้อหาและกลุ่มตัวอย่างนักท่องเที่ยวที่เข้าร่วมกิจกรรมภายในงานประเพณี ใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลจำนวน 327 คน ทำการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติเชิงพรรณนาผลการวิจัยพบว่า ศักยภาพการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ประกอบด้วย 3 ด้าน ได้แก่ 1) ศักยภาพในการดึงดูดใจในด้านการท่องเที่ยว แหล่งท่องเที่ยวที่มีเอกลักษณ์ด้านวิถีชีวิต ภูมิปัญญาและองค์ความรู้ในงานประเพณีส่วนใหญ่เป็นทางพุทธศาสนา การประกอบพิธีกรรมสืบทอดกันมาจากอดีตถึงปัจจุบัน และมีกิจกรรมเสริมเพื่อให้เกิดความสนุกสนานและน่าสนใจ 2) ศักยภาพในการรองรับด้านการท่องเที่ยว แหล่งท่องเที่ยวมีการพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกขั้นพื้นฐาน แหล่งท่องเที่ยวบางแห่งมีข้อจำกัดบางประการในการพัฒนาต่อไปในอนาคต 3) การบริหารจัดการมีการจัดการด้านการอนุรักษ์แหล่งท่องเที่ยว การรักษาฟื้นฟูแหล่งท่องเที่ยว และปรับปรุงสภาพแวดล้อมเป็นอย่างดี แต่เนื่องจากการเปลี่ยนแปลงทางสังคม ส่งผลให้การจัดการด้านกิจกรรมการท่องเที่ยว อาจเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิต ประเพณี วัฒนธรรมของท้องถิ่น ดังนั้น จึงมีการให้ความรู้และการสร้างจิตสำนึกเกี่ยวกับกิจกรรมและการดำเนินการต่าง ๆ ในรูปของการให้ความรู้และเผยแพร่ข้อมูลแก่นักท่องเที่ยว ผู้ประกอบการ และชุมชนที่อยู่ นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง เป็นนักเรียนนักศึกษา มีระดับการศึกษาปริญญาตรี ใช้รถยนต์ส่วนตัวในการเดินทางและมากับกลุ่มเพื่อน นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่พักค้างคืนโดยบ้านพักตนเองหรือคนรู้จัก และโรงแรมหรือรีสอร์ท ได้รับรู้ข้อมูลจากเพื่อนหรือญาติโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อพักผ่อนหย่อนใจ นักท่องเที่ยวมีความต้องการต่อการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมโดยรวมและรายได้ทุกด้านอยู่ในระดับดีมาก โดยมีความต้องการในด้านบุคลากรเป็นลำดับแรก รองลงมาคือด้านสิ่งแวดล้อมทางกายภาพ ด้านการให้บริการ ด้านค่าใช้จ่าย ด้านสถานที่ในการจัดงาน ด้านการส่งเสริมการตลาด และด้านกระบวนการให้บริการตามลำดับ นักท่องเที่ยวที่มีลักษณะทางประชากรศาสตร์ อายุ ระดับ การศึกษา อาชีพ และรายได้แตกต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการต้องการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมแตกต่างกัน โดยนักท่องเที่ยวที่มีอายุต่างกันมีความต้องการด้านการให้บริการ ด้านการส่งเสริมการตลาด ด้านค่าใช้จ่าย ด้านสถานที่ในการจัดงาน และด้านกระบวนการให้บริการแตกต่างกัน นักท่องเที่ยวที่มีระดับการศึกษาต่างกัน มีความต้องการด้านการส่งเสริมการตลาด และกระบวนการให้บริการแตกต่างกัน นักท่องเที่ยวที่มีอาชีพต่างกันมีความต้องการด้านการส่งเสริมการตลาดแตกต่างกัน และนักท่องเที่ยวที่มีรายได้ต่างกัน มีความต้องการด้านการให้บริการ ด้านสถานที่ในการจัดงาน ด้านการส่งเสริมการตลาด และด้านกระบวนการให้บริการแตกต่างกัน

2.6 กรอบแนวคิดการศึกษา

จากการทบทวนวรรณกรรมข้างต้น ทำให้ได้กรอบคิดในการศึกษาจากคู่มือการประเมินมาตรฐานคุณภาพแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม กรมการท่องเที่ยว กระทรวงท่องเที่ยวและกีฬา องค์ประกอบพื้นฐาน 3 ด้าน สำหรับประเมินมาตรฐานคุณภาพแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม (Culture Attraction Standard) ดังนี้

ภาพที่ 2.2 กรอบแนวคิดการศึกษา

บทที่ 3 ระเบียบวิธีศึกษา

การศึกษาครั้งนี้ เป็นการศึกษาเชิงคุณภาพ โดยผู้ศึกษาใช้วิธีเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง เก็บข้อมูลโดยแบบสัมภาษณ์ รวมทั้งข้อมูลจากเอกสารทางราชการ เอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยใช้วิธีวิเคราะห์ผลการตอบแบบสอบถามแล้วนำมาประมวลสรุปผลอภิปรายเชิงพรรณนา

3.1 วิธีดำเนินการศึกษา

วิธีการศึกษา โดยศึกษาจากเอกสาร (documentary study) คู่มือการตรวจประเมินมาตรฐานแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมของกรมการท่องเที่ยว กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬาข้อมูลที่เกี่ยวข้อง แนวคิดทฤษฎี งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ รายงานจังหวัด หนังสือ บทความ ข่าวความเคลื่อนไหวเกี่ยวกับการจัดการท่องเที่ยว และแผ่นพับประชาสัมพันธ์ที่ชุมชนฯ จัดทำขึ้น เป็นต้น

3.1.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ แยกเป็น 3กลุ่มๆ ละ5 คน รวมจำนวน 15 คน ประกอบด้วย

3.1.1.1 องค์กรในพื้นที่ตำบลท่าคา ได้แก่

3.1.1.1.1 สำนักงานการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยสมุทรสงคราม	จำนวน 1 คน
3.1.1.1.2 สำนักงานพัฒนาชุมชนจังหวัดสมุทรสงคราม	จำนวน 1 คน
3.1.1.1.3 สำนักงานพาณิชย์จังหวัดสมุทรสงคราม	จำนวน 1 คน
3.1.1.1.4 องค์กรบริหารส่วนตำบลท่าคา	จำนวน 1 คน
3.1.1.1.5 โรงเรียนวัดเทพประสิทธิ์คณาวาส	จำนวน 1 คน

3.1.1.2 ผู้ประกอบกิจการในพื้นที่ ได้แก่

3.1.1.2.1 ผู้ประกอบการธุรกิจที่พัก	จำนวน 1 คน
3.1.1.2.2 ผู้ประกอบการธุรกิจท่องเที่ยว	จำนวน 1 คน
3.1.1.2.3 ผู้ประกอบการธุรกิจร้านอาหาร	จำนวน 1 คน
3.1.1.2.4 ผู้จำหน่ายสินค้าบริเวณตลาดน้ำท่าคา	จำนวน 1 คน
3.1.1.2.5 ประธานกลุ่มวิสาหกิจชุมชนในพื้นที่	จำนวน 1 คน

3.1.1.3 ประชาชนผู้นำชุมชนในพื้นที่ ได้แก่

3.1.1.3.1 กำนันตำบลท่าคา	จำนวน 1 คน
3.1.1.3.2 ผู้ใหญ่บ้าน	จำนวน 1 คน
3.1.1.3.3 ตัวแทนชุมชนบริเวณตลาดน้ำ	จำนวน 2 คน
3.1.1.3.4 ประชาชนในพื้นที่ตลาดน้ำท่าคา	จำนวน 1 คน

3.1.2 เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา

3.1.2.1 ใช้แบบสัมภาษณ์ เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อให้ได้ข้อมูลที่ถูกต้องครบถ้วนมากที่สุด เพื่อให้สามารถศึกษาข้อมูล และนำไปสู่ข้อสรุปทั่วไปที่มีลักษณะเฉพาะกรณีโดยวิธีการเลือกสัมภาษณ์แบบเจาะจง เพื่อให้สอดคล้องกับสถานการณ์ในพื้นที่ที่เป็นกรณีศึกษา ทั้งนี้ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญข้างต้น เป็นบุคคลที่รู้ข้อมูลเชิงลึกในประเด็นที่ศึกษา และเข้าใจสภาพของพื้นที่เป็นอย่างดี รวมถึงผู้มีส่วนได้ส่วนเสียโดยตรงกับการจัดการท่องเที่ยวโดยคำถามจะมีลักษณะของคำถามแบบปลายเปิด (Open-ended Question) ให้อิสระในการตอบคำถามของผู้ตอบคำถามงานวิจัยได้แสดงความคิดเห็นอย่างเต็มที่ โดยโครงสร้างการสัมภาษณ์ได้พัฒนาแนวคำถามขึ้นจากคู่มือการตรวจประเมินมาตรฐานแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมของกรมการท่องเที่ยว ที่มีองค์ประกอบ 3 ประการ คือ ศักยภาพในการดึงดูดนักท่องเที่ยว ศักยภาพในการรองรับนักท่องเที่ยว และศักยภาพในการบริหารจัดการ รวม 20 ตัวชี้วัดซึ่งครอบคลุมเนื้อหาบทบาทของผู้ตอบคำถาม ได้แก่ องค์กรที่มีบทบาทหน้าที่โดยตรงหรือเกี่ยวข้องกับงานด้านการจัดการแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม ตลาดน้ำท่าคา และกลุ่มผู้ประกอบการธุรกิจ และประชาชน ผู้นำชุมชนในพื้นที่ตำบลท่าคา และตลาดน้ำท่าคา

3.1.2.2 ใช้เครื่องมือในการบันทึกเสียงการสัมภาษณ์เพิ่มเติมเป็นบางท่าน เพื่อบันทึกการสนทนา และเก็บรวบรวมข้อมูล โดยจะขออนุญาตก่อนบันทึกเสียงทุกครั้ง เพื่อป้องกันข้อมูลคำถามตกหล่น และการบันทึกรายละเอียดตามแบบสัมภาษณ์ไม่ครบถ้วน รวมถึงสมุดจดบันทึก การสังเกต และการแสดงความคิดเห็นต่างๆ

ในการสัมภาษณ์ได้อาศัยประสบการณ์โดยตรงที่ได้ลงพื้นที่ปฏิบัติงานในชุมชน ในฐานะนักวิชาการวัฒนธรรมชำนาญการพิเศษ ศึกษาสภาพข้อมูลทั่วไปของตลาดน้ำท่าคา การเล่าเรื่อง และบรรยายอย่างละเอียด เพื่อสร้างความเข้าใจในบริบทของพื้นที่ โดยการสัมภาษณ์รายบุคคลในแต่ละคำถามของตัวชี้วัด ซึ่งผู้ทำการศึกษาได้เตรียมความพร้อมในด้านการเก็บข้อมูล แบบสัมภาษณ์แบ่งออกเป็น 3 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 เป็นคำถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ให้สัมภาษณ์

ส่วนที่ 2 เป็นคำถามเกี่ยวกับองค์ประกอบมาตรฐานคุณภาพของแหล่งท่องเที่ยว ซึ่งผู้ให้ข้อมูลสามารถให้คำตอบ 2 แบบ คือ มี และ ไม่มี โดยให้อธิบายว่ามีหรือไม่มีในระดับใด อย่างไร

ส่วนที่ 3 เป็นคำถามอื่นๆ เกี่ยวกับองค์ประกอบในการพัฒนาตลาดน้ำท่าคา ให้มีความพร้อมในการเป็นแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม

3.2 ขอบเขตการศึกษา

3.2.1 ขอบเขตด้านพื้นที่ศึกษา

ในการศึกษาครั้งนี้ เป็นการศึกษาเฉพาะในพื้นที่ที่เชื่อมโยงเป็นแหล่งท่องเที่ยวของตลาดน้ำท่าคา ตำบลท่าคา อำเภออัมพวา จังหวัดสมุทรสงคราม

3.2.2 ขอบเขตด้านระยะเวลา

ตั้งแต่เดือนตุลาคม 2561 ถึง กุมภาพันธ์ 2562

3.2.3 ขอบเขตด้านประชากร

ศึกษากับหน่วยงานองค์กรในพื้นที่การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย สาขาสมุทรสงคราม สำนักงานพัฒนาชุมชนจังหวัดสมุทรสงคราม สำนักงานพาณิชย์จังหวัดสมุทรสงคราม องค์การบริหารส่วนตำบลท่าคา โรงเรียนวัดเทพประสิทธิ์คณาวาส

ศึกษากับผู้ประกอบการธุรกิจในตลาดน้ำท่าคา ได้แก่ ผู้ประกอบการธุรกิจที่พัก ผู้ประกอบการธุรกิจท่องเที่ยวผู้ประกอบการธุรกิจร้านอาหาร และผู้ประกอบการค้าขายบริเวณตลาดน้ำท่าคา

ศึกษากับประชาชนในพื้นที่ตำบลท่าคา ได้แก่ กำนันตำบลท่าคา ผู้นำชุมชน และตัวแทนชุมชน

3.2.4 ขอบเขตด้านเนื้อหา

ศึกษาศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ตลาดน้ำท่าคา โดยศึกษา3 ประเด็นคือ ตลาดน้ำท่าคามีวิถีชีวิตในปัจจุบันเป็นอย่างไร องค์ประกอบของแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ได้แก่อะไรบ้าง และ ศักยภาพในการเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของตลาดน้ำท่าคาเป็นอย่างไร

3.3 การเก็บรวบรวมข้อมูล

โดยการสังเกตแบบมีส่วนร่วมในพื้นที่ ในฐานะผู้ปฏิบัติงานในฐานะผู้อำนวยการกลุ่มส่งเสริมศาสนา ศิลปะและวัฒนธรรม ตามภารกิจการลงพื้นที่ขับเคลื่อนการดำเนินงานด้านการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมของชุมชน ในจังหวัดสมุทรสงคราม โดยเฉพาะอย่างยิ่งแหล่งท่องเที่ยววิถีชีวิตชุมชน ซึ่งผู้ศึกษาได้มีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมร่วมกับชุมชน เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ครบถ้วนเป็นจริง ในเรื่อง ศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมตลาดน้ำท่าคา อำเภออัมพวา จังหวัดสมุทรสงคราม เนื่องจากเป็นพื้นที่ที่มีต้นทุนทางวัฒนธรรม ทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อมที่สมบูรณ์ มีรูปแบบการท่องเที่ยวที่น่าสนใจ มีเอกลักษณ์ด้านวิถีชีวิตชุมชน ประเพณี วัฒนธรรมดั้งเดิมอันทรงคุณค่า เป็นที่สนใจของนักท่องเที่ยว

3.4 การวิเคราะห์ข้อมูล

ใช้การวิเคราะห์เนื้อหาจากคำตอบในแบบสัมภาษณ์ และการสอบถามตรวจสอบความสมบูรณ์ของข้อมูล ซึ่งสามารถทำได้ตลอดการดำเนินการศึกษา ประกอบด้วย การเก็บข้อมูลรายวันที่ลงพื้นที่ร่วมกิจกรรม หากพบเจอประเด็นที่ไม่ชัดเจนหรือไม่มั่นใจ จะลงพื้นที่สอบถามผู้ให้ข้อมูลอีกครั้ง และจัดเก็บรวบรวมข้อมูลไว้เป็นหมวดหมู่ตามข้อคำถามการศึกษาแหล่งท่องเที่ยว ในเรื่องศักยภาพและการบริหารจัดการในด้านต่าง ๆ ตามมาตรฐานของแหล่งท่องเที่ยว และกำหนดหมวดหมู่ของคำตอบว่า มี หรือ ไม่มี ตามตัวชี้วัดที่ได้กำหนดไว้ในคู่มือการประเมินมาตรฐานแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม เน้นการนำเสนอคำอธิบายของผู้ให้ข้อมูล และข้อสรุปจากมุมมองที่หลากหลายจากผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการดำเนินงานด้านการจัดการตลาดน้ำท่าคา กลุ่มผู้ประกอบการธุรกิจ และประชาชน ผู้นำชุมชนในพื้นที่ตำบลท่าคา ซึ่งได้อธิบายทั้งในทัศนะที่เห็นสอดคล้องกัน และแตกต่างกัน อย่างครบถ้วนตามข้อเท็จจริงที่ได้จากการศึกษา แล้วจึงทำการวิเคราะห์ข้อมูลนำเสนอในเชิงพรรณนา

บทที่ 4

ผลการศึกษา

การศึกษาเรื่อง ศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม กรณีศึกษา : ตลาดน้ำท่าคา อำเภอมัญจาคีรี จังหวัดมุกดาหาร ผู้ทำการศึกษาขอกล่าวถึงผลการศึกษาใน 3 ประเด็น ดังนี้

- 4.1 วิถีชีวิตตลาดน้ำท่าคาในปัจจุบัน
- 4.2 องค์ประกอบของแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม
- 4.3 ศักยภาพการเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม

4.1 วิถีชีวิตตลาดน้ำท่าคาในปัจจุบัน

การศึกษาเรื่อง ศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม กรณีศึกษา : ตลาดน้ำท่าคา อำเภอมัญจาคีรี จังหวัดมุกดาหารในครั้งนี้ ผู้ศึกษาได้แจกแบบสัมภาษณ์ไปยังกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญจำนวน 3 กลุ่ม รวม 15 คน

ผลการศึกษา จากกลุ่มผู้ให้ข้อมูลทั้ง 3 กลุ่มพบว่า ตลาดน้ำท่าคาเป็นชุมชนที่มีวัฒนธรรมและวิถีชีวิตที่เกี่ยวข้องกับสายน้ำเป็นหลักตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน แม้ปัจจุบันการพัฒนาทางเศรษฐกิจที่เข้ามาในชุมชน ในรูปแบบของสิ่งอำนวยความสะดวก สาธารณูปโภค เช่น การสร้างถนน รถยนต์จะลดบทบาทของการพึ่งพิงสายน้ำลงไปบ้าง แต่สมาชิกของชุมชนส่วนใหญ่ยังคงผูกพันกับสายน้ำใช้เรือเป็นพาหนะด้วยการพายเรือตามแม่น้ำลำคลองสี่อให้เห็นถึงรากเหง้าวิถีชีวิตที่อยู่คู่ลำน้ำมีลำคลองหลายสายซึ่งแยกจากแม่น้ำแม่กลองเชื่อมโยงพื้นที่ภายในชุมชน ดังนั้น ลำคลองและการสัญจรทางน้ำยังทำหน้าที่เชื่อมโยงอาชีพ การตั้งถิ่นฐานบ้านเรือนริมน้ำล้อมรอบด้วยสวนมะพร้าว มีศาลาท่าน้ำอยู่หน้าบ้านเกือบทุกหลังตามความเชื่อความศรัทธาของคนในชุมชนท่าคาชาวบ้านส่วนใหญ่ให้ความสำคัญกับการตักบาตรพระทางเรือแทบทุกบ้านที่ตั้งอยู่ริมน้ำ พระจะใช้เรือบดเพราะมีน้ำหนักเบา และการบิณฑบาตทางน้ำนี้ก็ถือเป็นเสน่ห์อีกอย่างหนึ่งของตลาดน้ำท่าคา

อาชีพหลักของชุมชนคือการทำสวนมะพร้าว และการนำน้ำหวานจากงวงมะพร้าวมาเคี้ยวเพื่อแปรรูปเป็นน้ำตาลมะพร้าว ผลที่ตามมาคือตำบลท่าคา เต็มไปด้วยสวนมะพร้าว เตาตาล และการทำน้ำตาลมะพร้าว จนกลายเป็นภูมิปัญญาในการคิดค้นอุปกรณ์กระบอกไม้ไผ่รองรับน้ำตาล ไม้พะองใช้ปีนเก็บน้ำตาล และไม้พะยอมใส่กันกระบอกกันน้ำตาลบูด และยังคงความเป็นวิถีชีวิตชาวสวนมะพร้าว

ปัจจุบันมีความสะดวกในด้านการคมนาคมขนส่ง มีถนนลาดยางถึงบริเวณตลาดน้ำ สามารถเลือกเดินทางได้ทั้งทางรถยนต์ส่วนตัว และรถประจำทาง ทำให้เกิดความสะดวกสบายในการคมนาคมทางน้ำ โดยเฉพาะการขนส่งพืชผลทางการเกษตร การประมงไปสู่ตลาด เมื่อการท่องเที่ยวพัฒนาและเติบโตขึ้น มีนักท่องเที่ยวชาวไทยและชาวต่างชาติเป็นจำนวนมาก ธุรกิจที่พัก โรงแรม รีสอร์ท โฮมสเตย์ขยายตัว และสินค้าผลิตภัณฑ์ต่างๆ ในท้องถิ่นมีความหลากหลายมากขึ้นตามความต้องการของผู้บริโภค

ตลาดน้ำท่าคา เดิมจะมีตลาดน้ำทุกวันขึ้นและแรม 2 ค่ำ 7 ค่ำ และ 12 ค่ำ ตั้งแต่เช้ามืด ไปถึง นดตั้งแต่ตี 5 เริ่มค้าขายแลกเปลี่ยนสินค้า ตลาดจะวายหมดคนประมาณบ่ายสามโมงปัจจุบันเปิดตลาดน้ำ ค้าขายในวันศุกร์ เสาร์ และวันอาทิตย์ เพื่อตอบโจทยความต้องการของนักท่องเที่ยวในพื้นที่ เปลี่ยน การค้าขายสินค้าเป็นการหารายได้สู่ชุมชน โดยการนำทุนทางวัฒนธรรมที่มีอยู่ในพื้นที่ และมรดกทาง วัฒนธรรมด้านวิถีชีวิต และสายน้ำมาสร้างเส้นทางท่องเที่ยวที่มีคุณค่าทางวัฒนธรรม

ด้านการอำนวยความสะดวก มีศูนย์ต้อนรับนักท่องเที่ยวบริเวณทางเข้าตลาดน้ำ บริเวณริม ทางเดินมีผลไม้จากสวน และทางเข้าตลาดน้ำมีผลิตภัณฑ์ชุมชน ผลิตภัณฑ์ OTOP ของจังหวัด สมุทรสงครามวางจำหน่าย นักท่องเที่ยวเข้ามาจับจ่ายซื้อสินค้า และเดินชมบรรยากาศตลาดน้ำ สินค้าที่ วางขายในเรือเป็นผลผลิตทางการเกษตรเป็นส่วนใหญ่ พ่อค้า แม่ค้า ที่พายเรือมาขายของ จะแต่งตัวด้วย ชุดชาวบ้านชาวสวน อาหารที่จำหน่ายในเรือทุกลำ ราคาเพียง 15 -20 บาท หรือพิเศษ 30 บาท มีการ จัดตั้งกลุ่มวิสาหกิจชุมชนเพื่อการท่องเที่ยว โดยผู้นำชุมชน มีโปรแกรมเส้นทางรถจักรยานท่องเที่ยว ตามเส้นทางชมสวนมีเรือพายให้บริการล่องชมคลองราคาลำละ 200 บาท สามารถนั่งได้ลำละ 5 คน พร้อมเสื้อชูชีพ หมวก และร่มไว้บริการ เรือจะเทียบท่าจอดให้ชมและศึกษาวิถีชีวิต มีฐานการเรียนรู้การทำน้ำตลมะพร้าว ให้นักท่องเที่ยวมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรม การทำขนมไทย ขนมต้ม ขนมตาล ขนม สายบัว ขนมมัน ขนมเทียนสลัดงา ผัดไทย เพื่อรับประทานเป็นมื้อกลางวันในการท่องเที่ยว ใช้ผลิตภัณฑ์ จากใบตอง และสานทางมะพร้าวเป็นภาชนะนำชมสถานที่ทางประวัติศาสตร์ บ้านกำนันจัน บ้านเสด็จ ประพาสต้น เมื่อครั้งสมเด็จพระพุทธเจ้าหลวงรัชกาลที่ 5 เสด็จประพาสต้นทางน้ำมาถึงตำบลท่าคา ในช่วงปี พ.ศ. 2447 (รศ.123) คนในตำบลท่าคารับรู้ถึงเรื่องราวทางประวัติศาสตร์ที่เกิดขึ้นในครั้งนั้น ถือ ว่าเป็นสิริมงคลแก่ชุมชน ที่ยังคงรักษาและยังคงรูปลักษณะเรือนไทยไม้แบบดั้งเดิมไว้ และหน่วยงาน ราชการยังได้จัดสรรงบประมาณ ในการปรับปรุงเพื่ออำนวยความสะดวกแก่นักท่องเที่ยว โดยการขยาย ทางเดินปูนติดริมน้ำ พร้อมกับสะพานเพิ่มเติม เพื่อให้นักท่องเที่ยวเดินสัมผัสวิถีชีวิตริมน้ำและจุดนำชม ต่างๆ ได้ทั่วถึง แหล่งท่องเที่ยวที่เชื่อมโยงตลาดน้ำท่าคายังเป็นแหล่งเรียนรู้วิถีวัฒนธรรมด้านการค้าและ การเกษตรในแต่ละยุค รวมทั้งวิถีวัฒนธรรมและระบบการค้าขายทางเรือของคนในท่าคา ตั้งแต่อดีตจนถึง ปัจจุบัน

ด้านที่พัก มีโฮมสเตย์ ที่พักหลายแห่งไว้บริการต้อนรับนักท่องเที่ยว มีการรวมกลุ่มทำโฮมสเตย์ของ กลุ่มแม่บ้าน ในชื่อ “โฮมสเตย์กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรตลาดน้ำท่าคา” ที่ได้รับตราสัญลักษณ์มาตรฐานโฮม สเตย์ไทย โดยปรับปรุงใช้บ้านทรงไทยในชุมชนเป็นบ้านพักรับรอง เน้นการเข้าพักตามบ้านชาวบ้าน โดย จัดที่พักแบบโฮมสเตย์ เพื่อให้นักท่องเที่ยวได้สัมผัสวัฒนธรรมแบบชาวบ้านสวน บ้านริมน้ำ นักท่องเที่ยว จะได้อาศัยอยู่ร่วมกับชาวบ้านแบบกันเอง แจวเรือชมทิวทัศน์บริเวณต้นลำพูริมน้ำในยามค่ำคืน ไม่มีเสียง เครื่องยนต์ของเรือมารบกวน นักท่องเที่ยวสามารถใช้ชีวิตเหมือนชาวบ้าน มีการจัดสำหรับอาหารพื้นบ้าน ต้อนรับนักท่องเที่ยว ในราคาย่อมเยา รุ่งเช้าได้สัมผัสวิถีชีวิตชาวสวน การตักบาตรพระทางเรือ เที่ยวชม ตลาดน้ำท่าคาในตอนเช้า นอกจากตลาดน้ำท่าคาจะเป็นแหล่งซื้อขายสินค้าและ ยังเป็นสถานที่ช่วย เสริมสร้างความสัมพันธ์ของคนในชุมชน เมื่อมีตลาดนัดถึงไม่ได้มีการแลกเปลี่ยนสินค้า แต่ชาวบ้านรวมถึง พ่อค้าแม่ค้าส่วนใหญ่ที่เป็นผู้สูงอายุไม่สามารถจะขึ้นตาลเคี้ยวตาลได้แล้ว จะใช้โอกาสการมีตลาดนัด พาย เรือมาพบปะพูดคุยกัน ทั้งนี้ ตลาดน้ำท่าคายังเป็นสถานที่จัดเทศกาล และงานประเพณีที่สร้างความ สามัคคีของคนในชุมชน เช่น งานแข่งเรือพาย งานทอดผ้าป่าทางน้ำ

ปัจจุบันตลาดน้ำท่าคาเป็น 1 ในแหล่งท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถี ของจังหวัดสมุทรสงคราม เป็นสถานที่ท่องเที่ยวที่ปรับตัวเองในการนำความเป็นวิถีชีวิตดั้งเดิมให้เข้ากับกระแสสมัยใหม่การสร้าง จุดเช็คอิน - อิน ที่น่าสนใจ ร้านกาแฟตรีป ร้านอาหารสไตล์ทันสมัย การให้ความรู้และสร้างการมีส่วนร่วม ของนักท่องเที่ยวในการเป็นจิตอาสาทำความสะอาดลำคลอง โดยจัดเครื่องมืออุปกรณ์การเก็บขยะใน ลำคลองไว้ให้นักท่องเที่ยว เพื่อเป็นการสร้างจิตสำนึกสิ่งที่ดีให้สังคมและแหล่งท่องเที่ยว ได้รับความ สนใจจากนักท่องเที่ยวเข้าร่วมกิจกรรมอย่างต่อเนื่อง ที่สำคัญตลาดน้ำท่าคา ได้รับความสนใจในการ สนับสนุนงบประมาณจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในระดับจังหวัด เพื่อพัฒนาให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวมี ความสามารถในการรองรับการกระจุกตัวของนักท่องเที่ยวบริเวณตลาดน้ำอัมพวา

4.2 องค์ประกอบของแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ตลาดน้ำท่าคา

ผู้ศึกษาได้แจกแบบสัมภาษณ์ไปยังกลุ่มผู้ให้ข้อมูลโดยใช้ตัวชี้วัดจากคู่มือการตรวจประเมิน มาตรฐานแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมของกรมการท่องเที่ยว กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬาจำนวน 20 คำถาม ดังนี้

4.2.1 ด้านศักยภาพในการดึงดูดใจด้านการท่องเที่ยว

4.2.1.1 คุณค่าทางศิลปวัฒนธรรม

4.2.1.1.1 ความเป็นเอกลักษณ์ด้านวิถีชีวิต ภูมิปัญญาและองค์ความรู้

คำถามตลาดน้ำท่าคา มีเอกลักษณ์เฉพาะตนทางวัฒนธรรม ในระดับใด (ระดับท้องถิ่น ระดับภาค ระดับชาติ) โดยให้ผู้ตอบแบบสัมภาษณ์พิจารณาจากเอกลักษณ์เฉพาะตนทางวัฒนธรรม ความ แตกต่างจากวิถีชีวิตจากชุมชนอื่น และคุณค่าที่ควรอนุรักษ์และสืบสาน เอกลักษณ์ทางวัฒนธรรม ประกอบด้วยวิถีชีวิต การแต่งกาย ลักษณะของกิจกรรมประเพณีที่อยู่อาศัย อาหารการกิน เครื่องมือใช้ สอยในชีวิตประจำวันลักษณะสิ่งประดิษฐ์ ระเบียบแบบแผนในการดำรงชีวิตร่วมกัน

ผลการศึกษา พบว่ากลุ่มผู้ให้ข้อมูลทั้ง 3กลุ่ม มีความเห็นตรงกันว่า ตลาดน้ำท่าคา มีความเป็นเอกลักษณ์ด้านวิถีชีวิต ภูมิปัญญา และองค์ความรู้มีเอกลักษณ์เฉพาะตนทางวัฒนธรรม ในระดับภาค เป็นชุมชนที่มีประวัติศาสตร์ความเป็นมาอันยาวนานตั้งแต่สมัยกรุงศรีอยุธยา วิธีการดำเนิน ชีวิตผูกพันกับแม่น้ำลำคลองดำรงชีวิตแบบพื้นบ้านแบบชาวสวนการแต่งกายพื้นบ้านชาวสวน ที่อยู่อาศัย เรือนไทยดั้งเดิมริมน้ำ อาหารการกินขนมไทยพื้นบ้าน เครื่องมือใช้สอยในชีวิตประจำวันในการทำสวน มะพร้าวที่ยังใช้อยู่ในปัจจุบัน ลักษณะสิ่งประดิษฐ์โดยใช้วัสดุที่มีในท้องถิ่น ระเบียบแบบแผนในการ ดำรงชีวิตร่วมกันของคนในชุมชน ในการใช้เรือพายสัญจรไปมาในชุมชนและทำการค้าขาย

4.2.1.1.2 ความต่อเนื่องของการสืบสานวัฒนธรรมประเพณี

คำถามตลาดน้ำท่าคา มีการจัดกิจกรรมซึ่งแสดงถึงการสืบสานวัฒนธรรมประเพณีให้คงอยู่ ต่อเนื่องหรือไม่ โดยให้ผู้ตอบแบบสัมภาษณ์ พิจารณาจากจำนวนกิจกรรมที่จัดขึ้นในแต่ละปี ซึ่งแสดงถึง การสืบสานวัฒนธรรมประเพณีให้คงอยู่

ผลการศึกษา พบว่ากลุ่มผู้ให้ข้อมูลทั้ง 3กลุ่ม มีความเห็นตรงกันว่า ตลาดน้ำท่าคา เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มีความต่อเนื่องของการสืบสานวัฒนธรรมประเพณี โดยการจัดกิจกรรม ประเพณี กวนกระยาสารท ในงานประจำปีตลาดน้ำท่าคา ในช่วงเข้าพรรษา ประเพณีลอยกระทง และประเพณีตัก บาตรพระทางน้ำ ประเพณีแห่หลวงพ่อบ้านแหลมทางเรือ ประเพณีแข่งเรือพาย ประเพณีทอดผ้าป่าทาง น้ำ ซึ่งได้จัดต่อเนื่องกันทุกปีไม่ต่ำกว่า 10 ปี มีนักท่องเที่ยวให้ความสนใจร่วมกิจกรรมเป็นประจำทุกปี

โดยการมีส่วนร่วมของคนในชุมชน วัด โรงเรียน องค์การบริหารส่วนตำบล และส่วนราชการระดับจังหวัด สมุทรสงคราม

4.2.1.1.3 ความมั่งคั่งทางศิลปวัฒนธรรม

คำถาม ตลาดน้ำท่าคา มีสิ่งใดสร้างความประทับใจแก่ผู้พบเห็น โดยให้ผู้ตอบแบบ สัมภาษณ์ พิจารณาจากการสร้างความประทับใจแก่ผู้พบเห็น เช่น การแต่งกาย รูปแบบกิจกรรม ศิลปกรรมของงานหัตถกรรม สถาปัตยกรรมของที่อยู่อาศัย อาหารการกิน เครื่องมือใช้สอยในชีวิตประจำวัน

ผลการศึกษา พบว่ากลุ่มผู้ให้ข้อมูลทั้ง 3กลุ่ม มีความเห็นตรงกันว่า ตลาดน้ำท่าคา มีภูมิทัศน์วัฒนธรรม ทั้งสวนริมน้ำ บ้านริมน้ำ และวัดริมน้ำ เช่น วัดมณีสวรรค์ บริเวณใกล้ตลาดน้ำ สามารถเดินทางเข้าถึงได้ทางเรือเป็นที่ตั้งของศาลาการเปรียญไม้สักใช้เก็บธรรมมาส์ไม้แกะสลัก ยังคงสภาพดั้งเดิม วัดเทพประสิทธิ์คณาวาส มีจิตรกรรมฝาผนังภายในอุโบสถและอุโบสถไม้อายุเกิน 300 ปี สองฝั่งของสายน้ำเต็มไปด้วยบ้านเรือนแบบไทยสร้างด้วยไม้ทั้งหลัง ยกพื้นมีใต้ถุน ล้อมรอบด้วยสวน มะพร้าว และเตาตาลเกือบทุกหลัง มีศาลาทำน้ำเพื่อให้พ่อค้าแม่ค้าได้พายเรือแวะขายสินค้า ชาวบ้าน ละครเวทีตลาดน้ำทำสวนเป็นหลัก และทำสวนล้อมรอบเรือน ส่งผลให้บ้านแต่ละหลังต้องปลูกห่างกันเป็น ระยะ ๆ ภูมิทัศน์และสภาพแวดล้อมต่าง ๆ จึงมีความสวยงามและเป็นระเบียบ ปัจจุบันดัดแปลงเป็นที่พักอาศัย หรือโฮมสเตย์เพื่อให้นักท่องเที่ยวได้สัมผัสวิถีชีวิตชาวสวน บ้านเรือนทรงไทยโบราณ แต่ละเรือนแต่ ละหลังสวยงามและมีประวัติความเป็นมา มีการจัดอาหารไทยพื้นบ้าน และการแสดงทางวัฒนธรรม ให้ ชมและร่วมกิจกรรม อีกทั้งยังสามารถล่องเรือไหว้พระที่วัดอยู่ติดลำคลองพื้นที่ต่อเนื่องทางน้ำได้อีก เนื่องจากเป็นเส้นทางน้ำที่ล้อมรอบเกาะอัมพวา

4.2.1.1.4 ความสามารถในการสืบทอดภูมิปัญญา และองค์ความรู้อย่างต่อเนื่อง

คำถาม ตลาดน้ำท่าคา มีการสืบทอดภูมิปัญญา และองค์ความรู้อย่างต่อเนื่อง หรือไม่ โดย ให้ผู้ตอบแบบสัมภาษณ์พิจารณาจากความยาวนานของการสืบทอดภูมิปัญญา และองค์ความรู้ตั้งแต่อดีต ถึงปัจจุบัน โดยจะเห็นได้จากวิถีชีวิต การแต่งกาย เครื่องมือเครื่องใช้ต่าง ๆ

ผลการศึกษา พบว่ากลุ่มผู้ให้ข้อมูลทั้ง 3กลุ่ม มีความเห็นตรงกันว่า คนในชุมชนมีการสืบ ทอดและสืบสานภูมิปัญญา องค์ความรู้อย่างต่อเนื่อง สืบทอดมาถึงปัจจุบันทั้งด้านศิลปะ และวัฒนธรรม ประเพณีสามารถเป็นภูมิปัญญาถ่ายทอดความรู้ได้แม้จะเปลี่ยนแปลงตามเวลาไปบ้าง แต่ยังมีบาง กลุ่มในชุมชนที่ยังคงสืบทอดภูมิปัญญาเหล่านั้นอยู่อย่างเห็นได้ชัดทั้งนี้ ส่วนราชการที่เกี่ยวข้องในด้าน การส่งเสริมอาชีพได้เข้ามีส่งเสริม สนับสนุนในด้านการสร้างภูมิปัญญา เช่น สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัด สมุทรสงคราม มีการสำรวจปราชญ์ชาวบ้าน และภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม สำนักงานพัฒนาชุมชนจังหวัด สมุทรสงคราม มีการจัดเก็บข้อมูลภูมิปัญญาด้านอาหาร ผลิตภัณฑ์ จักสาน สำนักงาน กศน.จังหวัด สมุทรสงคราม ให้การสนับสนุนครูภูมิปัญญาได้ถ่ายทอดองค์ความรู้ สำนักงานเกษตรจังหวัด สมุทรสงคราม สร้างครูภูมิปัญญา หมอพื้นบ้าน ฯลฯ และมีการจัดโครงการอบรมหรือการเรียนการสอน โดยครูภูมิปัญญา รวมถึงองค์การบริหารส่วนตำบลท่าคา ที่ได้จัดงานสืบสานประเพณี วัฒนธรรมของตำบล ท่าคาเป็นประจำในเทศกาลต่าง ๆ เช่น งานตักบาตรพระทางน้ำปีใหม่ การแสดงทางวัฒนธรรม การละเล่นมอญช้อนผ้า ประเพณีสงกรานต์และประเพณีกวนกระยาสารท ข้าวต้มมัด ซึ่งงานประเพณี จะมีการจัดแสดงองค์ความรู้และที่สำคัญคือองค์ความรู้การทำน้ำตาลมะพร้าวแท้ 100%

4.2.1.1.5 ความเป็นมาทางประวัติศาสตร์ วัฒนธรรม ประเพณีที่สืบค้นได้

คำถาม ตลาดน้ำท่าคา มีความเป็นมาทางประวัติศาสตร์ วัฒนธรรม ประเพณีที่สามารถสืบค้นได้ หรือไม่ พิจารณาจากหลักฐานที่สามารถสืบค้นได้ในยุคสมัยที่ภูมิปัญญาและองค์ความรู้เกิดขึ้น และการมีประวัติศาสตร์สืบเนื่องยาวนานมาเป็นวัฒนธรรมประเพณีจนถึงปัจจุบัน

ผลการศึกษา พบว่ากลุ่มผู้ให้ข้อมูลทั้ง 3กลุ่ม มีความเห็นตรงกันว่า ตลาดน้ำท่าคา มีประวัติศาสตร์ความเป็นมาอันยาวนานตั้งแต่สมัยกรุงศรีอยุธยา โดยเฉพาะประวัติศาสตร์การเป็นเส้นทางเสด็จประพาสทางเรือของรัชกาลที่ 5 และสถานที่สำคัญ ๆ ต่าง ๆ

4.2.1.1.6 ความผูกพันต่อท้องถิ่น

คำถาม คนในชุมชนตลาดน้ำท่าคาผูกพันต่อท้องถิ่นหรือไม่ โดยให้ผู้ตอบแบบสัมภาษณ์ พิจารณาจากความสัมพันธ์ของแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม กับชุมชนท้องถิ่น เช่น การมีประเพณี ความเชื่อ ตำนาน นิทานพื้นบ้าน นิทานปรัมปรา

ผลการศึกษา พบว่ากลุ่มผู้ให้ข้อมูลทั้ง 3กลุ่ม มีความเห็นตรงกันว่า ตลาดน้ำท่าคา มีประวัติความเป็นมาในครั้งอดีต สมัยรัตนโกสินทร์ รัชกาลที่ 5 ได้เคยเสด็จพระราชดำเนินบ้านกำนันจัน และเสด็จทางเรือผ่านคลองท่าคา เมื่อครั้งสมเด็จพระพุทธเจ้าหลวงรัชกาลที่ 5 เสด็จประพาสต้นทางน้ำมาถึงตำบลท่าคาในช่วงปี พ.ศ. 2447 (รศ.123) คนในตำบลท่าคาจับรู้ถึงเรื่องราวทางประวัติศาสตร์ที่เกิดขึ้นในครั้งนั้น ลือว่าเป็นสิริมงคลแก่ชุมชน คนในชุมชนมีความผูกพันต่อท้องถิ่นและอนุรักษ์สถานที่สำคัญทางประวัติศาสตร์ไว้อย่างดี นอกจากการเป็นสถานที่ที่มีเรื่องราวที่เชื่อมโยงกับพระมหากษัตริย์แล้ว บ้านหลังดังกล่าวยังคงรักษาวิถีชีวิตแบบดั้งเดิมอยู่ด้วยการเข้าถึงได้ทางเรือ และยังคงรักษารูปลักษณะเรือนไทยไม้แบบดั้งเดิมไว้ คนในชุมชนส่วนใหญ่เป็นคนพื้นเมืองที่อาศัยอยู่มานาน และดำเนินชีวิตอยู่ได้โดยไม่ต้องออกไปประกอบอาชีพในต่างถิ่น เพราะสามารถสร้างรายได้จากการท่องเที่ยว โดยที่ยังรักษาอัตลักษณ์เดิมของชุมชนอยู่ได้แต่ยังไม่มีการรวบรวมประวัติศาสตร์ไว้อย่างเป็นระบบ

ชุมชนท่าคา ศรัทธาหลวงพ่อบ้านแหลม และศรัทธาวัดเทพประสิทธิ์คณาวาส ซึ่งเคยเป็นวิหารทรงเจ้าของหลวงพ่อบ้านแหลม ที่มีความศักดิ์สิทธิ์ในเรื่องการรักษาอาการเจ็บไข้ได้ป่วยของชาวบ้าน เนื่องจากสมัยก่อนไม่มีสถานอนามัยหรือโรงพยาบาล ชาวบ้านจะพายเรือมาขอรับการรักษากับร่างทรงหลวงพ่อบ้านแหลม ทั้งยังมีหลวงพ่อดำ และหลวงพ่อด่าง ที่คาดว่าสร้างในสมัยยุคต้นกรุงรัตนโกสินทร์ เป็นพระพุทธรูปศักดิ์สิทธิ์ที่คนในตำบลท่าคา เคารพบูชาและหอสวดมนต์ที่ทำด้วยไม้ทั้งหมด

4.2.1.1.7 ความเข้มแข็งในการรักษาเอกลักษณ์

คำถาม คนในชุมชนตลาดน้ำท่าคา มีความสนใจในการรักษาเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรม ประเพณีหรือไม่และมีหน่วยงาน และองค์กรจากภายนอกให้ความสำคัญกับการอนุรักษ์วัฒนธรรม ประเพณีของท้องถิ่น(การจัดตั้งกลุ่มอนุรักษ์)

ผลการศึกษา พบว่ากลุ่มผู้ให้ข้อมูลทั้ง 3กลุ่ม มีความเห็นตรงกันว่า ตลาดน้ำท่าคา มีการจัดตั้งกลุ่มอนุรักษ์วัฒนธรรม หลายกลุ่ม ดำเนินการโดยชุมชน มีแนวทางการดำเนินงานที่ชัดเจน รวมถึงได้รับการสนับสนุนงบประมาณจากจังหวัดสมุทรสงคราม องค์กรบริหารส่วนตำบลท่าคา สำนักงานพาณิชย์จังหวัดสมุทรสงคราม สำนักงานอุตสาหกรรมจังหวัดสมุทรสงคราม สำนักงาน กศน.จังหวัดสมุทรสงคราม สำนักงานพัฒนาชุมชนจังหวัดสมุทรสงคราม สำนักงาน ททท.ภาคกลาง สมุทรสงคราม

สำนักงานท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดสมุทรสงคราม และสำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดสมุทรสงคราม รวมถึงมูลนิธิ สมาคม ให้การสนับสนุนจัดกิจกรรมประเพณีในเทศกาลต่าง ๆ

4.2.2 ศักยภาพทางกายภาพและการจัดกิจกรรม

4.2.2.1 การเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว

คำถาม การเดินทางเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวตลาดน้ำท่าคา โดยให้ผู้ตอบแบบสัมภาษณ์ พิจารณาจากความสะดวกในการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว ได้แก่ ความยากลำบากของเส้นทางเข้าถึง ความลาดชัน ความคดเคี้ยวของถนน และความปลอดภัย

ผลการศึกษา พบว่ากลุ่มผู้ให้ข้อมูลทั้ง 3 กลุ่ม มีความเห็นตรงกันว่า ตลาดน้ำท่าคา มีเส้นทางลาดยางตลอดสาย การเดินทางสามารถเข้าถึงได้สะดวก ด้วยรถยนต์นั่ง และรถขนาดใหญ่ รถจักรยานยนต์ 2 ทาง สามารถใช้ความเร็วได้เกิน 30 กิโลเมตร/ชั่วโมง ในบางพื้นที่อาจมีความคดเคี้ยวของถนน แต่ไม่มีความยากลำบากของเส้นทาง มีที่จอดรถนักท่องเที่ยว สามารถรองรับรถขนาดใหญ่ และรถจักรยานยนต์หลายคัน มีป้ายบอกทางตลอดเส้นทางจนถึงตลาดน้ำ มีป้ายบอกสถานที่ท่องเที่ยวในพื้นที่ที่เชื่อมโยงถึงกันได้ ปัจจุบันมีการทำถนนเข้าสู่ตลาดน้ำ 2 เส้นทางด้านหน้าและด้านหลังสองฝั่งของตลาดน้ำ รวมถึงที่จอดรถเพิ่มขึ้น และกลุ่มที่ 2 เห็นว่าป้ายประชาสัมพันธ์ยังไม่ครอบคลุมในหลายพื้นที่

4.2.2.2 ความปลอดภัยด้านการท่องเที่ยว

คำถาม ความปลอดภัยในการท่องเที่ยวตลาดน้ำท่าคา โดยให้ผู้ตอบแบบสัมภาษณ์ พิจารณาจากโอกาสในการเกิดอันตรายจากปัจจัยภายในตัวแหล่งท่องเที่ยวเอง หรือจากปัจจัยภายนอกแหล่งท่องเที่ยว โดยวัดจากสถิติการเกิดอันตราย เช่น น้ำป่า ดินถล่ม หน้าผาสูงชัน กระแสน้ำรุนแรง สัตว์ดุร้าย มาลาเรีย ภัยจากโจรสลัด ไร้อากาศอื่น ๆ

ผลการศึกษา พบว่ากลุ่มผู้ให้ข้อมูลทั้ง 3 กลุ่ม มีความเห็นตรงกันว่า ตลาดน้ำท่าคา ไม่เคยมีเหตุอันตรายที่เกิดขึ้นปัจจัยภายในตัวแหล่งท่องเที่ยว หรือจากภัยธรรมชาติหรือจากปัจจัยภายนอกแหล่งท่องเที่ยวในรอบระยะเวลา 50 ปี หรือนานกว่านั้น และปัญหาความปลอดภัยด้านการท่องเที่ยวในพื้นที่ ชุมชนตลาดน้ำท่าคาไม่มีวิธีป้องกัน โดยจัดตั้งผู้ยามตำรวจชุมชนบริเวณทางเข้าตลาดน้ำท่าคา หากเกิดเหตุสามารถแจ้งได้ตลอด 24 ชั่วโมง มีการจัดชุดรักษาความปลอดภัยหมู่บ้าน (ชรบ.) ตามจุดต่าง ๆ ในพื้นที่และเส้นทางท่องเที่ยว เพื่อดูแลรักษาความปลอดภัยได้อย่างสะดวกรวดเร็ว คนในชุมชนช่วยดูแลความปลอดภัย ตลอดเส้นทางท่องเที่ยวทั้งเส้นเรือ และเส้นทางรถ มีสถานีอนามัยตำบลท่าคา และโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลท่าคาบริเวณทางเข้าตลาดน้ำท่าคา หากเกิดเหตุนักท่องเที่ยวได้รับบาดเจ็บ สามารถให้การพยาบาลเบื้องต้นได้ ไม่มีโรคติดต่อมาลาเรีย หรือโรคระบาดอื่น ๆ ในพื้นที่

4.2.2.3 ความหลากหลายของกิจกรรมการท่องเที่ยว

คำถาม ตลาดน้ำท่าคา มีความหลากหลายของกิจกรรมการท่องเที่ยวหรือไม่ โดยให้ผู้ตอบแบบสัมภาษณ์ พิจารณาจากจำนวนกิจกรรมการท่องเที่ยว ที่สามารถจัดได้ภายในแหล่งท่องเที่ยว ที่ทำให้นักท่องเที่ยวมีโอกาสเลือกทำกิจกรรมที่ตนพอใจมากขึ้น โดยกิจกรรมที่จัดขึ้นต้องไม่ส่งผลกระทบต่อแหล่งท่องเที่ยว

ผลการศึกษา พบว่ากลุ่มผู้ให้ข้อมูลทั้ง 3 กลุ่ม มีความเห็นตรงกันว่า ตลาดน้ำท่าคา มีเส้นทางท่องเที่ยวและกิจกรรมการท่องเที่ยวแบบมีส่วนร่วมที่น่าสนใจนอกเหนือจากการเที่ยวชมซื้อของที่ระลึก หรือรับประทานอาหารบริเวณตลาดน้ำท่าคายังมีกิจกรรมการท่องเที่ยวชนิดอื่นในบริเวณ

ใกล้เคียง เช่น แหล่งวัฒนธรรม วัด บ้านทรงไทยโบราณ เรือนกำนันจัน พิพิธภัณฑสถานสวนสมุทรสงครามชมการเคียวน้ำตาลบ้านสวน ดร.สิริ และการชั่งกายนชมสวน การนั่งเรือแจวชมฐานการเรียนรู้และสาธิตทางวัฒนธรรม กิจกรรมจิตอาสา และชมหิ่งห้อยในยามค่ำคืน มีกิจกรรมท่องเที่ยวที่ส่งผลให้เกิดการฟื้นฟูประเพณี วัฒนธรรม มีกิจกรรมที่ก่อให้เกิดการเรียนรู้วิถีชีวิต

โดยกลุ่มผู้ให้ข้อมูลทั้ง 3กลุ่ม มีความคาดหวังตรงกันคือนักท่องเที่ยวได้รับประสบการณ์ความรู้ ความประทับใจ ความพึงพอใจ ชุมชนท้องถิ่นได้รับผลตอบแทนทางเศรษฐกิจ ความภูมิใจ การอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมและวัฒนธรรม

4.2.3 ศักยภาพในการรองรับด้านการท่องเที่ยว

4.2.3.1 ศักยภาพในการพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกขั้นพื้นฐาน

คำถาม ตลาดน้ำท่าคา มีการพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกขั้นพื้นฐานเพื่อการท่องเที่ยวได้แก่น้ำ ไฟฟ้า ถนน ที่พัก และมีข้อจำกัดในการพัฒนาต่อไปในอนาคต หรือไม่

ผลการศึกษา พบว่ากลุ่มผู้ให้ข้อมูลทั้ง 3กลุ่ม มีความเห็นตรงกันว่า ตลาดน้ำท่าคาได้มีการพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวก มีสาธารณูปโภคพื้นฐาน มีทุนลายน้ำติดตั้งบริเวณริมน้ำเพื่อให้นักท่องเที่ยวได้เข้าถึงริมน้ำและเรือจำหน่ายสินค้า ด้วยความปลอดภัย โดยไม่ต้องกังวลเรื่องน้ำขึ้น น้ำลงมีห้องน้ำสร้างขึ้นมาใหม่แยกชาย หญิง ซึ่งได้รับงบประมาณจากจังหวัดสมุทรสงคราม สามารถรองรับนักท่องเที่ยวในปัจจุบัน แต่กลุ่มที่ 3ให้ความเห็นว่าควรมีห้องน้ำและทางลาดชันสำหรับผู้พิการ และยังสามารถพัฒนาต่อไปได้อีกในอนาคต เช่น การปรับปรุงจุดเช็คอิน สำหรับถ่ายภาพบริเวณมุมต่าง ๆ ยกเว้นในเรื่องการสร้างสะพานข้ามลำคลอง โดยกลุ่มผู้ให้ข้อมูลทั้ง 3 กลุ่ม มีความเห็นแตกต่างกัน กลุ่มที่ 1 ให้ความเห็นว่า การสร้างสะพานข้ามคลองด้วยคอนกรีตจะแข็งแรงสามารถรับนักท่องเที่ยวได้จำนวนมาก

กลุ่มที่ 2 ให้ความเห็นว่า หากสร้างสะพานข้ามคลองด้วยคอนกรีตจะทำให้ทัศนียภาพที่สวยงามเป็นธรรมชาติจะหายไป

กลุ่มที่ 3 ให้ความเห็นว่า การทำหลังคาบังแดดเย็นจากริมน้ำตลอดแนวตลาดน้ำหากทำด้วยผลิตภัณฑ์งูจากจะมีความสวยงามเป็นธรรมชาติ แต่ยากต่อการดูแลบำรุงรักษา การใช้ร่มบังแดดสำหรับเรือพ่อค้า แม่ค้า ปัจจุบันใช้ร่มหลากสี หากใช้โทนสีเดียวกันจะทำให้มีความเป็นระเบียบ

4.2.3.2 ศักยภาพในการพัฒนาการท่องเที่ยวจากปัจจัยภายนอก

คำถาม ตลาดน้ำท่าคามีกิจกรรมทั้งภายในและภายนอกในระดับต่าง ๆ ให้การสนับสนุนด้านนโยบาย งบประมาณ และบุคลากรสำหรับพัฒนาการท่องเที่ยว ได้แก่ กลุ่มองค์กรท้องถิ่น หน่วยงานภาครัฐ และภาคเอกชน

ผลการศึกษา พบว่ากลุ่มผู้ให้ข้อมูลกลุ่ม 1 และกลุ่ม 3 มีความเห็นตรงกันว่าตลาดน้ำท่าคา ปัจจุบันได้รับความสนใจจากนักท่องเที่ยวเป็นจำนวนมาก ได้รับการสนับสนุนงบประมาณ จากจังหวัดสมุทรสงคราม องค์การบริหารส่วนตำบลท่าคา สำนักงานพาณิชย์จังหวัดสมุทรสงคราม สำนักงานอุตสาหกรรมจังหวัดสมุทรสงคราม สำนักงาน กศน.จังหวัดสมุทรสงคราม สำนักงานพัฒนาชุมชนจังหวัดสมุทรสงคราม สำนักงาน ททท.ภาคกลาง สมุทรสงคราม สำนักงานท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดสมุทรสงคราม และสำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดสมุทรสงคราม รวมถึงมูลนิธิ สมาคม ต่าง ๆ ในด้านนโยบายการดำเนินงาน งบประมาณ และบุคลากรในการให้ความรู้ด้านการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว

กลุ่มที่ 2 ให้ความเห็นว่ากลุ่มผู้ประกอบการในชุมชนเองก็ได้เข้าร่วมกลุ่มธุรกิจกับกลุ่มธุรกิจภายนอกจังหวัด และกลุ่มจังหวัด เช่น กลุ่มผู้ประกอบการตลาดน้ำท่าคาเป็นสมาชิกกลุ่มจังหวัด

“เพชร สมุทร คีรี” ในการร่วมกิจกรรมในงานต่าง ๆ ของกลุ่มจังหวัด โดยกลุ่มผู้ประกอบการและชุมชนมีการประสานงานกับเครือข่ายหน่วยงานราชการ องค์กร เอกชน เพื่อมอบหมายภารกิจดำเนินงานนำแหล่งท่องเที่ยวไปร่วมจัดแสดงในงานเทศกาลท่องเที่ยว เข้าร่วมประชุม อบรม สัมมนา การพัฒนาองค์ความรู้ การสร้างผลิตภัณฑ์ท่องเที่ยวของชุมชน การออกแบบผลิตภัณฑ์ชุมชน

และทั้ง 3 กลุ่ม มีข้อเสนอตรงกันว่า การมีส่วนร่วมของชุมชนส่วนใหญ่เป็นการหารายได้เสริมจากการท่องเที่ยว เช่น การจำหน่ายสินค้า ของที่ระลึก ไม่ได้มีส่วนร่วมในการพัฒนาการท่องเที่ยว หน่วยงานภาครัฐ ควรส่งเสริมด้านการสร้างภาพลักษณ์โดยการจัดกิจกรรมให้ชุมชนมีส่วนร่วมอย่างต่อเนื่อง และการอบรมอาสาสมัครด้านการท่องเที่ยวในชุมชน

4.2.4 การบริหารจัดการ

4.2.4.1 การจัดการด้านการอนุรักษ์แหล่งท่องเที่ยว

4.2.4.1.1 การจัดการด้านการรักษาสภาพและฟื้นฟูแหล่งท่องเที่ยว

คำถาม ตลาดน้ำท่าคามีการดูแลรักษา และปรับปรุงสภาพแวดล้อมและสถานที่สำคัญทางประวัติศาสตร์ ภายในแหล่งท่องเที่ยวหรือไม่

ผลการศึกษา พบว่ากลุ่มผู้ให้ข้อมูลทั้ง 3กลุ่ม มีความเห็นตรงกันว่า ตลาดน้ำท่าคามีการดูแลรักษาและปรับปรุงสภาพแวดล้อมและสถานที่สำคัญทางประวัติศาสตร์ ภายในแหล่งท่องเที่ยวร่วมกันเป็นอย่างดี เนื่องจากเป็นแหล่งท่องเที่ยวของชุมชน คนในชุมชน มีการประกอบอาชีพธุรกิจขนาดเล็ก การจ้างแรงงาน การจำหน่ายสินค้าจากผลผลิตในชุมชน ผู้ประกอบการส่วนใหญ่เป็นคนในชุมชน การดูแลรักษาสภาพแวดล้อมและทรัพยากรและฟื้นฟูแหล่งท่องเที่ยว คือ ชุมชน และหน่วยงานในพื้นที่ คือ องค์การบริหารส่วนตำบล และยังสร้างการมีส่วนร่วมของนักท่องเที่ยวในการเป็นจิตอาสาทำความสะอาดลำคลองที่เป็นเส้นทางสัญจรท่องเที่ยว

กลุ่มที่ 1 และกลุ่มที่ 3 ให้ความเห็นว่าการใช้หลักการ “คนที่ดูแลรักษาทรัพยากรย่อมสมควรได้รับประโยชน์จากการดูแลนั้น” โดยให้ชุมชนมีหน้าที่อนุรักษ์ทรัพยากรในท้องถิ่นและได้รับผลประโยชน์โดยตรงจากการดูแลดังกล่าว เพื่อสร้างความตระหนักร่วมกัน และใช้ข้อกำหนดร่วมกัน

4.2.4.1.2 การจัดการด้านการใช้ประโยชน์พื้นที่

คำถาม ตลาดน้ำท่าคามีการกำหนดเขตการใช้ประโยชน์พื้นที่เพื่อการท่องเที่ยว มีการกำหนดช่วงเวลาในการเข้าพื้นที่ที่เหมาะสม มีการจำกัดจำนวนนักท่องเที่ยว ให้พอเหมาะกับศักยภาพของพื้นที่และการบริการหรือไม่

ผลการศึกษา พบว่ากลุ่มผู้ให้ข้อมูลทั้ง 3กลุ่ม มีความเห็น ดังนี้

กลุ่มที่ 1 มีผู้ให้ความเห็นว่าตลาดน้ำท่าคา มีการบริหารจัดการด้านการใช้ประโยชน์พื้นที่อย่างเหมาะสม โดยจัดสรรแบ่งพื้นที่ตั้งแต่บริเวณที่จอดรถนักท่องเที่ยว จุดถ่ายภาพบริเวณทางเข้า การจำหน่ายของที่ระลึกบริเวณสองข้างทางเดิน พื้นที่สาธิตผลิตภัณฑ์ทางวัฒนธรรม พื้นที่บริเวณทำน้ำลงเรือสำหรับนักท่องเที่ยว ที่นั่งพักรอ พื้นที่สำหรับจัดการแสดงของนักเรียน เยาวชน พื้นที่จำหน่ายอาหาร บริเวณริมน้ำจัดเตรียมสถานที่นั่งรับประทานสำหรับนักท่องเที่ยว การจำหน่ายอาหารปรุงสดบนพื้นที่สำหรับจำหน่าย แต่การแบ่งพื้นที่บริเวณจุดจำหน่ายอาหาร จุดรับประทานอาหารยังมีข้อจำกัดในเรื่องหลังคาที่ใ้ร่มเงา และยังคงพัฒนาในเรื่องเพิ่มจุดนั่งรับประทานอาหารสำหรับนักท่องเที่ยวสูงอายุแต่นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่พึงพอใจกับการนั่งรับประทานอาหารบริเวณริมน้ำที่ให้บรรยากาศเป็นธรรมชาติ ได้พูดคุยกับพ่อค้า แม่ค้า

กลุ่มที่ 2 ให้ความเห็นว่าตลาดน้ำท่าคา มีมาตรฐานในการจำกัดจำนวนนักท่องเที่ยวลงเรือแจวในแต่ละลำ จำนวนเรือที่นำนักท่องเที่ยวเยี่ยมชมฐานการเรียนรู้ มีการกำหนดรูปแบบการท่องเที่ยวฐานชุมชนอย่างยุติธรรมในแต่ละเส้นทางทั่วทุกฐานอุปกรณ์พื้นฐานที่จำเป็นในพื้นที่แหล่งท่องเที่ยว โดยมีข้อกำหนดของกลุ่มผู้ประกอบการในแต่ละกลุ่ม มีการเวียนนักท่องเที่ยวเข้าที่พักโฮมสเตย์ของกลุ่มอย่างเหมาะสม ไม่ยึดผลประโยชน์ของกลุ่มใดกลุ่มหนึ่ง

กลุ่มที่ 3 มีผู้ให้ความเห็นว่า ตลาดน้ำท่าคา มีการบริหารจัดการด้านการใช้ประโยชน์พื้นที่อย่างเหมาะสมมีการกำหนดเวลาในการล่องเรือในยามค่ำคืนเพื่อความปลอดภัย และการสร้างเส้นทางท่องเที่ยวที่ไม่ทำลายความเป็นส่วนตัวของคนในชุมชน นักท่องเที่ยวที่ใช้จักรยานจะมีป้ายบอกเส้นทางจักรยานเพื่อป้องกันการหลงเส้นทางในสวน

4.2.4.1.3 การจัดการด้านการติดตามและประเมินการเปลี่ยนแปลงอันเนื่องมาจากการท่องเที่ยว

คำถาม ตลาดน้ำท่าคา มีแผนการดำเนินงานติดตามและประเมินการเปลี่ยนแปลงอันเนื่องมาจากการท่องเที่ยว มีการติดตามและวิเคราะห์ผลกระทบที่เกิดจากการท่องเที่ยว และการดำเนินงานปรับปรุงแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น ความต่อเนื่องของการดำเนินงานหรือไม่

ผลการศึกษา พบว่ากลุ่มผู้ให้ข้อมูลทั้ง 3 กลุ่ม มีความเห็นตรงกันว่า กลุ่มผู้ประกอบการท่องเที่ยวตลาดน้ำท่าคา ทั้งในภาคราชการเอกชน และชุมชน โดยมีการจัดตั้งกลุ่มประกอบการท่องเที่ยวชุมชน ได้มีการประชุมวางแผนการดำเนินงาน โดยการจัดประชุมประเมินผลการดำเนินงานรูปแบบเส้นทางท่องเที่ยว และมีการติดตามประเมินผลความพึงพอใจของนักท่องเที่ยว จากผู้ประกอบการที่พัก เมื่อได้ข้อเสนอแนะจากนักท่องเที่ยว จะนำมาปรับปรุงและแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น ร่วมกัน ทั้งนี้ องค์การบริหารส่วนตำบลท่าคา มีแผนการดำเนินการในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวตลาดน้ำท่าคาบรรจุในแผนของหน่วยงานอย่างต่อเนื่องทุกปี

4.2.4.2 การจัดการด้านการท่องเที่ยว

4.2.4.2.1 การจัดการด้านการบริการและสาธารณูปโภคแก่นักท่องเที่ยว

คำถาม ตลาดน้ำท่าคา มีการดำเนินงานด้านการให้บริการและสาธารณูปโภคแก่นักท่องเที่ยว มีการจัดการที่เหมาะสมให้นักท่องเที่ยวมีความพึงพอใจที่ได้รับบริการที่คุ้มค่ากับการมาท่องเที่ยว

ผลการศึกษา พบว่ากลุ่มผู้ให้ข้อมูลทั้ง 3 กลุ่ม มีความเห็นตรงกันว่า ตลาดน้ำท่าคา มีการจัดการด้านการบริการสาธารณูปโภคที่เหมาะสม มีจำนวนบุคลากรด้านการบริการเพียงพอ มีระบบเตือนและระบบรักษาความปลอดภัย ร้านจำหน่ายอาหารได้รับมาตรฐานความปลอดภัย แต่ไม่ครบทุกร้าน พ่อค้า แม่ค้าที่ขายอาหารบนเรือควรมีหน่วยงานมาดูแลเรื่องสุขาภิบาลอาหาร การจัดการด้านที่พัก มีความมั่นคงแข็งแรงกลมกลืนกับสภาพแวดล้อม ประหยัดพลังงานโดยใช้ชีวิตแบบธรรมชาติ มีการสำรวจความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวจากผู้ประกอบการที่พัก เว็บไซต์ และ Face book ตลาดน้ำท่าคา ได้รับความสนใจและมีผลตอบรับเป็นอย่างดีจากนักท่องเที่ยว

4.2.4.2.2 การจัดการด้านกิจกรรมการท่องเที่ยว

คำถาม ตลาดน้ำท่าคา มีการจัดการด้านกิจกรรมการท่องเที่ยว มีการคำนึงถึงผลกระทบที่จะเกิดขึ้นกับสภาพแวดล้อมของแหล่งท่องเที่ยว รวมทั้งผลกระทบต่อ การเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิต ประเพณี วัฒนธรรมของท้องถิ่นด้วย

ผลการศึกษา พบว่ากลุ่มผู้ให้ข้อมูลทั้ง 3กลุ่ม มีความเห็นตรงกันว่า ตลาดน้ำท่าคา มีกิจกรรมการท่องเที่ยวทั้งทางบกและทางน้ำ ได้แก่ กิจกรรมล่องเรือชมทิวทัศน์และวิถีชีวิตชาวสวน เมื่อเข้าไปในคลองย่อยต่าง ๆ จะพบกับสวนมะพร้าว สวนผลไม้ของชุมชน และยังมีกิจกรรมตามวิถีชีวิตริมคลองเพื่อให้นักท่องเที่ยวเรียนรู้การดำเนินชีวิตร่วมกับธรรมชาติ และการล่องเรือชมทิวทัศน์ในยามค่ำคืน ซึ่งกิจกรรมดังกล่าวไม่มีผลกระทบต่อพื้นที่สวนและพื้นที่อนุรักษ์ของแหล่งวัฒนธรรมและประวัติศาสตร์ ไม่รบกวนต่อความสงบสุขของคนส่วนใหญ่ในพื้นที่ ไม่ขัดต่อกฎหมาย ศีลธรรมอันดีหรือวัฒนธรรมของชาติ ไม่ส่งผลให้แหล่งวัฒนธรรมและประวัติศาสตร์เกิดความเสื่อมโทรม และไม่ทำให้เกิดปริมาณขยะและของเสียที่ขัดต่อทัศนียภาพ ไม่มีผลกระทบต่อการเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิต ประเพณี วัฒนธรรมของท้องถิ่น การดูแลรักษาสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติ การจัดการขยะที่เกิดจากการท่องเที่ยว โดยการขอความร่วมมือและสร้างกติกากับผู้ประกอบการในพื้นที่ ให้ใช้เรือพาย ไม่ใช่เรือยนต์ เพื่อป้องกันการกัดเซาะหน้าตลิ่งจากความแรงของกระแสน้ำ และเพื่อลดเสียงดังและวิ่งเร็ว และขอความร่วมมือพ่อค้าแม่ค้าที่พายเรือมาจำหน่ายสินค้าในลำคลอง ไม่ให้ล้างภาชนะ ทั้งเศษอาหารหรือเศษขยะลงในลำคลอง และใช้ใบตองหรือวัสดุธรรมชาติในการบรรจุอาหารเป็นส่วนใหญ่ ในการนี้ กองสาธารณสุขและสิ่งแวดล้อม องค์การบริหารส่วนตำบลท่าคา มีหน้าที่หลักในการดูแลคุณภาพน้ำในคลอง และสิ่งแวดล้อม ได้แก่ การบำรุงทางบกและทางน้ำ การรักษาความสะอาดของถนนหรือทางเดินและที่สาธารณะ รวมทั้งการกำจัดขยะมูลฝอยและสิ่งปฏิกูล มีการตั้งวางถังขยะแยกแยะประเภทขยะเปียกและแห้ง อีกทั้งยังมีการจัดกิจกรรมจิตอาสาของนักท่องเที่ยวให้มีกิจกรรมกำจัดขยะในลำคลองท่าคา และการร่วมมือร่วมใจของชุมชนในตำบลท่าคาและใกล้เคียง จัดกิจกรรมจิตอาสา “ลงแขก ลงคลอง” เพื่อกำจัดขยะและผักตบชวา หมุนเวียนทุกหมู่บ้านเป็นประจำทุกเดือน ภายใต้การนำของกำนันตำบลท่าคา ผู้ใหญ่บ้านทุกหมู่บ้าน และคณะกรรมการหมู่บ้าน รวมถึงพระภิกษุวัดเทพประสิทธิ์คณาวาส ร่วมกิจกรรมจิตอาสาบริเวณลำคลองพื้นที่ข้างวัดเทพประสิทธิ์คณาวาส ซึ่งมีพื้นที่เชื่อมโยงกับตลาดน้ำท่าคา

4.2.4.2.3 การจัดการด้านการให้ความรู้และการสร้างจิตสำนึก

คำถามตลาดน้ำท่าคา มีการจัดกิจกรรมและการดำเนินงานต่าง ๆ ที่ให้ความรู้และเผยแพร่ข้อมูลด้าน วิถีชีวิต ประเพณี วัฒนธรรมของท้องถิ่นแก่นักท่องเที่ยว พนักงานนำเที่ยว ผู้ประกอบการ และชุมชนที่อยู่โดยรอบผ่านสื่อต่าง ๆ

ผลการศึกษา พบว่ากลุ่มผู้ให้ข้อมูลทั้ง 3กลุ่ม มีความเห็นตรงกันว่า ตลาดน้ำท่าคา มีศูนย์ต้อนรับนักท่องเที่ยวบริเวณทางเข้าตลาดน้ำ มีเจ้าหน้าที่ประจำศูนย์ให้บริการประจำ ซึ่งความรู้ในแหล่งท่องเที่ยวเป็นอย่างดี มีการจัดเส้นทางท่องเที่ยวหลากหลายเส้นทาง มีฐานการเรียนรู้แหล่งวัฒนธรรม ประวัติศาสตร์ มีการบรรยายความรู้ในแต่ละฐานพร้อมกิจกรรมสาธิต เจ้าหน้าที่ได้รับการอบรมจากหน่วยงานราชการที่เชื่อถือได้ สามารถสื่อสารภาษาอังกฤษได้ มีสื่อประชาสัมพันธ์ให้ข้อมูลแก่นักท่องเที่ยว เอกสารแผ่นพับแนะนำเส้นทางท่องเที่ยว สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดสมุทรสงคราม จัดอบรมหลักสูตรการเป็นเจ้าบ้านที่ดีต้อนรับนักท่องเที่ยว ให้แก่ผู้นำชุมชนและผู้เกี่ยวข้องและนักเรียนวัดเทพประสิทธิ์คณาวาส รวม 20 คน มีการประชาสัมพันธ์แหล่งท่องเที่ยวผ่านสื่อต่าง ๆ ในจังหวัด นอกจังหวัด และการจัดการด้านการให้ความรู้ในการสร้างจิตสำนึกรักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม กับผู้มีส่วนได้ส่วนเสียกับตลาดน้ำท่าคา รวมถึงนักท่องเที่ยว ที่สำคัญคือประชาชนในพื้นที่ตำบลท่าคาและบริเวณตลาดน้ำท่าคา สามารถให้คำแนะนำเส้นทางท่องเที่ยว ร้านอาหาร ร้านค้า หรือสถานที่ที่น่าสนใจตลอดจนเส้นทางในตำบลท่าคาแก่นักท่องเที่ยวได้ เพราะเห็นความสำคัญของการท่องเที่ยวในชุมชน

4.2.4.2.4 ชุมชนท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการการท่องเที่ยว

คำถาม ตลาดน้ำท่าคามีการบริหารจัดการเน้นการมีส่วนร่วมของชุมชนในด้านต่าง ๆ เช่น การนำเที่ยว การให้บริการ การร่วมตัดสินใจในการวางแผนหรือบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยว

ผลการศึกษา พบว่ากลุ่มผู้ให้ข้อมูลกลุ่มที่ 1 ให้ความเห็นว่า ในระยะเริ่มต้นการจัดการท่องเที่ยวตลาดน้ำท่าคาเป็นความรับผิดชอบขององค์การบริหารส่วนตำบลท่าคา ต่อมาเมื่อทางจังหวัดสมุทรสงคราม เข้ามามีบทบาทในการจัดสรรงบประมาณสนับสนุนลงมาในพื้นที่ องค์การบริหารส่วนตำบลท่าคา จึงเปิดโอกาสให้คนในชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารจัดการ มีการจัดตั้งคณะทำงานการประชุมแจ้งข่าวสาร

ผู้ให้ข้อมูลกลุ่มที่ 2 ให้ความเห็นว่า หน่วยงานภาครัฐ เปิดโอกาสให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นต่อการจัดการตลาดน้ำท่าคา ทั้งด้านการวางแผนเส้นทางท่องเที่ยวและการบริหารจัดการตัดสินใจหรือวางแผนแหล่งท่องเที่ยว มีการตั้งองค์กรหรือโครงการอนุรักษ์ ซึ่งมีบทบาทหลักในการจัดการตลาดน้ำท่าคา คือ ชมรมคนรักท่าคา กลุ่มอาสาสมัครรักท่าคา กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรท่าคา วิชากิจชุมชนตลาดน้ำท่าคา กลุ่มผู้ประกอบการตลาดน้ำท่าคา โฮมสเตย์กลุ่มแม่บ้านตลาดน้ำท่าคา ฯลฯ ซึ่งกลุ่มต่าง ๆ มีความพร้อมในด้านการดำเนินงานและบริหารจัดการ ผ่านมาตรฐานโฮมสเตย์ไทยจากกรมการท่องเที่ยว และเป็นการรวมกลุ่มเพื่อผลประโยชน์ของตลาดน้ำท่าคา ไม่ได้เพื่อผลประโยชน์ของกลุ่มใดกลุ่มหนึ่งโดยเฉพาะ

ผู้ให้ข้อมูลกลุ่มที่ 3 ให้ความเห็นว่า ผู้นำชุมชน ผู้นำองค์กรต่าง ๆ ได้รับเชิญเข้ารับการอบรมสร้างความรู้ความเข้าใจจากส่วนราชการที่เกี่ยวข้องด้านการท่องเที่ยวของจังหวัดสมุทรสงคราม เช่น หลักสูตรการเป็นเจ้าบ้านที่ดี หลักสูตรการสร้างอาชีพ หลักสูตรการให้บริการ มีการประสานความร่วมมือจากหน่วยงานราชการ และเอกชน รวมถึงคนในชุมชน ในการจัดกิจกรรมทุกเทศกาลของตลาดน้ำท่าคา โดยเฉพาะกิจกรรมที่เกิดจากคนในชุมชน

โดยผู้ให้ข้อมูลกลุ่มที่ 3 มีความเห็นว่าแต่การมีส่วนร่วมของชุมชนเป็นไปในลักษณะการหารายได้เสริมจากการท่องเที่ยว ไม่ได้มีส่วนร่วมในการพัฒนาการท่องเที่ยว

4.2.4.2.5 ชุมชนมีรายได้จากการท่องเที่ยว

คำถาม คนในท้องถิ่น ชุมชนตลาดน้ำท่าคาได้รับประโยชน์และมีรายได้จากการดำเนินกิจกรรมการท่องเที่ยวทั้งทางตรงและทางอ้อม เช่น การนำเที่ยว การจัดที่พัก โฮมสเตย์ การขายอาหาร สินค้าพื้นเมือง และการแสดงศิลปะพื้นเมือง

ผลการศึกษา พบว่ากลุ่มผู้ให้ข้อมูลทั้ง 3 กลุ่ม ได้บรรยายถึงการมีส่วนร่วมและการรับผลประโยชน์ของคนในชุมชน ชุมชนมีส่วนร่วมในการได้รับประโยชน์ โดยการให้ชุมชนมีรายได้จากการประกอบอาชีพที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวโดยชุมชนเอง เช่น ร้านอาหารริมน้ำ พ่อค้า แม่ค้าพายเรือขายอาหาร ร้านขายของที่ระลึก ธุรกิจจัดโปรแกรมนำเที่ยว ทริปป่องเที่ยว 1 - 2 วัน ธุรกิจที่พักนอกจากนี้ยังกระจายผลประโยชน์ในทางอ้อม เช่น การตกปลาและตกกุ้งในลำคลอง แต่เดิมขายส่งให้พ่อค้าคนกลาง เปลี่ยนเป็นนำมาประกอบอาหารขายให้นักท่องเที่ยวโดยตรงทำให้มีรายได้เพิ่มมากขึ้นคนในชุมชนจำหน่ายผลไม้จากสวนได้มากขึ้นเนื่องจากนำมาประกอบอาหารในมือต่าง ๆ ตามที่พักและเส้นทางท่องเที่ยว ลุงแดง ภูมิปัญญาชาวบ้านมีรายได้จากการทำเรือ “ตุ๊กตุ๊ก” ของเล่นของเด็กสมัยก่อน ซึ่งประดิษฐ์จากมะพร้าวในสวนที่ไม่ได้ใช้ประโยชน์ โดยการสาธิตและสอนให้นักท่องเที่ยวประดิษฐ์เอง ลุงแดงยังรายได้จากการแจวเรือนำเที่ยว ในราคา 200 บาท ต่อนักท่องเที่ยว 5 คนต่อลำ บำรำไฟ และ ป้า

มาลัย มีรายได้เสริมจากการสอนการสานจากทางมะพร้าว และการแจวเรือนักท่องเที่ยว ป้าฐานิตามีรายได้จากการเป็นผู้นำเที่ยวชมตามสถานที่ต่าง ๆ ซึ่งส่วนใหญ่เป็นรายได้เสริมในวันที่มีนักท่องเที่ยวเข้าพัก และในวันที่มีน้ำตลาคน้ำ ชาวบ้านในชุมชนมีรายได้จากที่พักและการเป็นแม่ครัวทำสำหรับอาหารในแต่ละมื้อ รวมถึงการทำน้ำสมุนไพร ขนมไทย เป็นมื้ออาหารว่างในระหว่างวัน ชาวสวนที่ทำน้ำตาลมะพร้าวและเคี้ยวตาล ชุมชนมีรายได้จากการนำชมแต่ละฐานการเรียนรู้ ในราคาฐานละ 50บาทต่อคน รวมถึงเยาวชน นักเรียนโรงเรียนวัดเทพประสิทธิ์คณาวาส โรงเรียนเทพสุวรรณชาญวิทยา ได้มีการจัดกิจกรรมการแสดงทางวัฒนธรรม มาจัดแสดงให้นักท่องเที่ยวได้ชมบริเวณลานริมน้ำ เป็นประจำทุกวันเสาร์ อาทิตย์ และการจำหน่ายผลิตภัณฑ์ของโรงเรียน เช่น ผักปลอดสารพิษ ไข่เค็มสมุนไพร น้ำพริกเผา ทอดมันสมุนไพร ฯลฯ สามารถสร้างรายได้เสริมให้แก่กลุ่มเป้าหมายได้

โดยผู้ให้ข้อมูลกลุ่มที่ 1 มีความเห็นว่าการเปิดโอกาสให้คนในชุมชนได้มีส่วนร่วม ในกิจกรรมใดๆก็ตามที่เกิดขึ้นในเส้นทางท่องเที่ยว สามารถสร้างรายได้คนในชุมชนได้รับประโยชน์ ถือเป็นหลักการบริหารจัดการที่ถูกต้องเหมาะสม เพราะประชาชนในท้องถิ่นถือเป็นผู้มีส่วนได้ส่วนเสียโดยตรง เมื่อมีผลประโยชน์ใดๆ เกิดขึ้นจากการท่องเที่ยวในพื้นที่ ประชาชนในพื้นที่จึงสมควรเป็นกลุ่มแรกที่ได้รับประโยชน์

4.3 ศักยภาพการเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของตลาคน้ำท่าคา

การศึกษาศักยภาพในด้านต่าง ๆ ของตลาคน้ำท่าคา ใน 3 ประเด็น คือ ตลาคน้ำท่าคามีวิถีชีวิต ในปัจจุบันเป็นอย่างไร องค์ประกอบของแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ได้แก่อะไรบ้าง และ ศักยภาพในการเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของตลาคน้ำท่าคาเป็นอย่างไรโดยใช้แบบสอบถามสัมภาษณ์จากกลุ่มผู้ให้ข้อมูล 3 กลุ่ม จำนวน 15 คน

ผลการศึกษาพบว่า ผู้ตอบแบบสัมภาษณ์ ทั้ง 3กลุ่ม เห็นว่าตลาคน้ำท่าคามีวิถีชีวิต และองค์ประกอบในด้านภูมิวัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อมของชุมชน มีศักยภาพในการเป็นแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม เนื่องจาก มีการจัดกิจกรรมรูปแบบการท่องเที่ยวที่ตอบสนองนักท่องเที่ยว สามารถเชื่อมโยงเส้นทางท่องเที่ยวกับชุมชนอื่น นอกจากนี้กิจกรรมยังก่อให้เกิดการเรียนรู้วิถีชีวิตดั้งเดิมของชุมชน พื้นฟูวิถีวัฒนธรรม สร้างแรงจูงใจในการที่ชุมชนจะอนุรักษ์วิถีชีวิตและศิลปะวัฒนธรรม คนในชุมชนส่วนใหญ่สามารถดำเนินชีวิตและประกอบอาชีพเป็นปกติ โดยไม่ต้องออกไปประกอบอาชีพต่างถิ่น แม้ในวันที่ไม่มีตลาคน้ำและสามารถสร้างรายได้จากการท่องเที่ยว โดยที่ยังรักษาอัตลักษณ์เดิมของชุมชนอยู่ได้ มีองค์ประกอบการท่องเที่ยวที่หลากหลาย มีวัฒนธรรม โบราณสถาน สะท้อนความเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ที่พักโฮมสเตย์ มีจำนวนเพียงพอและมีมาตรฐาน เส้นทางคมนาคมในปัจจุบันสามารถเชื่อมโยงกันด้วยทางหลวงชนบท ทำให้การเดินทางสะดวก มีโปรแกรมเส้นทางท่องเที่ยวเชื่อมโยงแหล่งท่องเที่ยวและฐานการเรียนรู้ที่น่าสนใจ องค์ประกอบภายในตลาคน้ำท่าคา มีความสอดคล้องกับตัวชี้วัดจำนวน 20ข้อ ตามกรอบการประเมินมาตรฐานแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมของกรมการท่องเที่ยว กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา

บทที่ 5

สรุปผลการศึกษาและข้อเสนอแนะ

5.1 สรุปผลการศึกษา

การศึกษาเรื่องศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม กรณีศึกษา : ตลาดน้ำท่าคา อำเภอบ้านคา จังหวัดสมุทรสงคราม ใน 3 ประเด็นคือ ตลาดน้ำท่าคาที่มีวิถีชีวิตในปัจจุบันเป็นอย่างไร องค์ประกอบของแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ได้แก่อะไรบ้าง และ ศักยภาพในการเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของตลาดน้ำท่าคาเป็นอย่างไรโดยใช้แบบสอบถามสัมภาษณ์จากกลุ่มผู้ให้ข้อมูล 3 กลุ่ม จำนวน 15 คนดังนี้

ส่วนที่ 1 วิถีชีวิตของตลาดน้ำท่าคา ในปัจจุบัน เป็นอย่างไร

ผลการศึกษาพบว่า ผู้ตอบแบบสัมภาษณ์ทั้ง 3 กลุ่ม มีความเห็นตรงกันว่า ตลาดน้ำท่าคาที่มีวิถีชีวิตดั้งเดิมในแบบชาวสวน มีการพัฒนาทุนทางวัฒนธรรมที่มีอยู่ในพื้นที่และสายน้ำมาเชื่อมโยงไว้ด้วยกัน เพื่อสร้างเส้นทางท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมที่มีคุณค่า นักท่องเที่ยวจะได้มีโอกาสชื่นชมความงามของวิถีชีวิตที่เรียบง่าย เห็นคุณค่าของสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติและวัฒนธรรมที่เป็นมรดกตกทอดจากคนรุ่นหนึ่งสู่คนอีกรุ่นหนึ่ง ในขณะที่เดียวกันก็ให้ชุมชนร่วมกับหน่วยงานทั้งของรัฐและของเอกชน ได้ดูแลทรัพยากรการท่องเที่ยวในท้องถิ่นของตนอย่างเต็มที่พร้อมทั้งได้รับผลประโยชน์ตอบแทนจากการให้บริการแก่นักท่องเที่ยวในด้านต่าง ๆ โดยมุ่งเน้นคุณค่าลักษณะเด่นที่เป็นเอกลักษณ์ของธรรมชาติและวิถีชีวิตชนบทตลอดจนขนบธรรมเนียมประเพณีในท้องถิ่นที่เป็นแหล่งท่องเที่ยวในการดึงดูดใจนักท่องเที่ยว ไม่เน้นที่การเสริมแต่งพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวก สามารถสร้างรายได้เพิ่มให้คนในท้องถิ่นและดำเนินชีวิตเป็นปกติ แม้ในวันที่ไม่ได้จัดตลาดน้ำ

ส่วนที่ 2 องค์ประกอบของแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม

ผลการศึกษาพบว่า ผู้ตอบแบบสัมภาษณ์ ทั้ง 3 กลุ่ม ให้ความเห็นว่า ตลาดน้ำท่าคาที่มีองค์ประกอบที่มีความสอดคล้องกับตัวชี้วัด จำนวน 20 ข้อ ตามคู่มือประเมินมาตรฐานแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม กรมการท่องเที่ยว กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา มีกิจกรรมการท่องเที่ยวที่หลากหลายและก่อให้เกิดการเรียนรู้วิถีชีวิตดั้งเดิมของชุมชน พื้นฟูวิถีวัฒนธรรม สร้างแรงจูงใจในการที่ชุมชนจะอนุรักษ์วิถีชีวิตแบบชาวบ้านสวนที่อบอุ่น มีโบราณสถานประวัติศาสตร์ สะท้อนความเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ที่พักโฮมสเตย์ มีจำนวนเพียงพอและมีมาตรฐาน เส้นทางคมนาคมในปัจจุบันสามารถเชื่อมโยงกันด้วยทางหลวงชนบท ทำให้การเดินทางสะดวก มีโปรแกรมเส้นทางท่องเที่ยวเชื่อมโยงแหล่งท่องเที่ยวและฐานการเรียนรู้ที่น่าสนใจ และอยู่ระหว่างสร้างองค์ความรู้ใหม่ๆ เพื่อต้อนรับนักท่องเที่ยว แต่ในเรื่องของการให้บริการด้านสาธารณูปโภคแก่นักท่องเที่ยวในบริเวณตลาดน้ำท่าคา ยังต้องปรับปรุงเรื่องสิ่งอำนวยความสะดวกขั้นพื้นฐาน เช่น สะพานข้ามลำคลอง และหลังคาบังแดดริมน้ำ ซึ่งต้องอาศัยการออกแบบที่เป็นธรรมชาติและสามารถใช้งานได้นาน และเพิ่มจำนวนร้านค้าในชุมชนให้มากขึ้น แต่ยังไม่

ต้องมีข้อจำกัดในเรื่องของผู้ประกอบการต้องเป็นคนในชุมชนส่วนที่ 3 เป็นคำถามอื่น ๆ เกี่ยวกับองค์ประกอบในการพัฒนาตลาดน้ำท่าคา ให้มีความพร้อมในการเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมกลุ่มผู้ให้ข้อมูลทั้ง 3 กลุ่ม ให้ความเห็นว่าหากตลาดน้ำท่าคา ได้รับการประเมินเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ของจังหวัดสมุทรสงคราม ก็จะส่งผลดีต่อเศรษฐกิจ เกิดการกระจายรายได้สู่ชุมชนมากขึ้น ทำให้ตลาดน้ำท่าคาเป็นที่รู้จักมากขึ้น สภาพภูมิทัศน์ต่าง ๆ ก็จะได้มีการพัฒนาให้สวยงามดึงดูดนักท่องเที่ยวได้มากยิ่งขึ้น

1) เนื่องจาก ปัจจุบันตลาดน้ำในจังหวัดสมุทรสงคราม มีจำนวนเพิ่มมากขึ้น เช่น ตลาดน้ำ 3 อำเภอที่อำเภอบางคนที ตลาดน้ำบางน้อย และตลาดร่มบวร อำเภอวัดเพลง จังหวัดราชบุรี จะมีนักท่องเที่ยวสนใจเดินทางไปตามเส้นทางเชื่อมต่อกันระหว่างจังหวัด ควรเพิ่มป้ายสำหรับประชาสัมพันธ์ตลาดน้ำท่าคา ในเขตตัวเมืองสมุทรสงคราม

2) นักท่องเที่ยวปัจจุบันเป็นกลุ่มอนุรักษ์ การจัดกิจกรรมในเชิงอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมได้รับการตอบรับเป็นอย่างดี การให้ความรู้และสร้างการมีส่วนร่วมของนักท่องเที่ยวในการเป็นจิตอาสาทำความสะอาดลำคลอง โดยจัดเครื่องมืออุปกรณ์การเก็บขยะในลำคลองไว้ให้นักท่องเที่ยวเพื่อเป็นการสร้างจิตสำนึก สิ่งที่ดีให้สังคมและแหล่งท่องเที่ยว มีนักท่องเที่ยวเข้าร่วมกิจกรรมอย่างต่อเนื่อง ซึ่งในปัจจุบันการท่องเที่ยวที่มีกิจกรรมการมีส่วนร่วมสร้าง การอนุรักษ์ รักษาสิ่งแวดล้อม หรือ **อีโคทัวริสซึม (Ecotourism)** หรือการท่องเที่ยวเชิงการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติ รวมไปถึงการอนุรักษ์พลังงาน เป็นเทรนด์การท่องเที่ยวอีกรูปแบบหนึ่งที่กำลังเป็นที่นิยมในวงกว้างและในระดับสากลมากไปกว่านั้นหน่วยงานต่าง ๆ ก็เริ่มออกมารณรงค์และให้ความรู้ในเรื่องนี้กันเป็นอย่างมาก

3) ปัจจุบันนักท่องเที่ยวกลุ่มผู้สูงอายุมีจำนวนเพิ่มมากขึ้น หากมีการพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกในการท่องเที่ยวรองรับผู้สูงอายุก็จะทำให้ผู้สูงอายุมาท่องเที่ยวและพักค้างในชุมชนมากขึ้น ทั้งนี้บุคลากรต้องได้รับการพัฒนาและทำความเข้าใจความต้องการของกลุ่มนักท่องเที่ยวสูงอายุ เนื่องจากนักท่องเที่ยวกลุ่มนี้ปัจจุบันมีจำนวนเพิ่มมากขึ้นเรื่อย ๆ หน่วยงานภาครัฐควรให้ความสำคัญในด้านการส่งเสริมพัฒนา รวมถึงการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพโดยการปั่นจักรยาน ควรส่งเสริมให้มีแรลลี่จักรยานหรือทริปปั่นจักรยานชมสวนกินอาหารเพื่อสุขภาพ แต่ต้องทำให้จำกัดเรื่องการซื้อที่ดินเพื่อสร้างโฮมสเตย์ รูปแบบที่พักทันสมัย เนื่องจากมีคนต่างจังหวัด และกรุงเทพมหานคร ผันตัวเองมาเป็นชาวสวน โดยซื้อที่ดินหรือประกอบอาชีพการให้บริการในพื้นที่ตำบลท่าคาเพิ่มขึ้น เช่น ร้านกาแฟสไตล์ร่วมสมัย ร้านอาหารอาจทำให้ภูมิทัศน์วัฒนธรรมของตลาดน้ำท่าคา เปลี่ยนแปลงไป

5.2 ข้อเสนอแนะ

5.2.1 ควรศึกษาผลกระทบที่เกิดขึ้นโดยตรงจากการเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม

5.2.2 ควรศึกษาวิธีการวางแผนการบริหารจัดการระยะยาวในด้านต่าง ๆ เช่น การสร้างภาพลักษณ์ การพัฒนาอาสาสมัครด้านการท่องเที่ยว โดยเฉพาะในระดับชุมชน ท้องถิ่น

บรรณานุกรม

- กรมการท่องเที่ยว. (2557). *คู่มือตรวจประเมินแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม*. กรุงเทพฯ: สำนักงานกิจการโรง พิมพ์องค์การสงเคราะห์ทหารผ่านศึกในพระบรมราชูปถัมภ์.
- กรมการท่องเที่ยว. *แผนพัฒนาการท่องเที่ยวแห่งชาติ 2555-2559*. (ออนไลน์). แหล่งที่มา : <http://www.tourismkm-asean.org>.
- การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, (2559) *จูลสาร "TAT Review ฉบับที่ 4/2559*. กรุงเทพฯ การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย.
- กรมส่งเสริมวัฒนธรรม. (2559). *ชุมชนท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมประจำปี 2559*. กรุงเทพฯ
- กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา, (2559) *ข้อมูลตลาดน้ำท่าคา*. แผนพัฒนาการท่องเที่ยวแห่งชาติ พ.ศ. 2555 - 2559
- กนกพร ฉิมพลี (2559) *แนวทางการพัฒนาหมู่บ้านท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในชุมชนบ้านตะคุ*. วารสารชุมชนวิจัย ปีที่ 10 ฉบับที่ 1 (มกราคม – เมษายน)
- กัลยา สว่างคง (2558) *การประเมินศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวในมุมมองของนักท่องเที่ยว*. วารสารสังคมศาสตร์ ปีที่ 18 ฉบับเดือนมกราคม-ธันวาคม. กรุงเทพมหานคร. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- กัลยา สว่างคง. (2558). *การประเมินศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวประเภทน้ำตกในจังหวัดสระบุรี* วารสาร *สุทธิปริทัศน์*, มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ปีที่ 18 ฉบับเดือนมกราคม-ธันวาคม 2558
- ไกรฤกษ์ ปิ่นแก้ว. (2555). *การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม*. ภาควิชาการจัดการธุรกิจระหว่างประเทศ. มหาวิทยาลัยกรุงเทพ.
- จารุจน์ กลิ่นดีป्ली, (2541). *การประเมินศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวสำหรับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศกรณีศึกษา: อุทยานแห่งชาติไทรโยค จังหวัดกาญจนบุรี*. ภาคนิพนธ์หลักสูตรการจัดการสิ่งแวดล้อม สำนักพัฒนาบัณฑิตศึกษา สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- ชมภูษ หุ่นนาค. *การกำหนดยุทธศาสตร์การพัฒนาก่อท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน พื้นที่ศึกษาจังหวัดสมุทรสงคราม*. วารสารวิจัยราชภัฏธนบุรีรับใช้สังคม. สถาบันวิจัยและพัฒนา. กรุงเทพมหานคร. มหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี
- ญาดา ขอบท่าดี (2559) *รูปแบบการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์*, วิทยานิพนธ์บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต, สาขาวิทยาการจัดการ. นครปฐม. มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- ดำเกิง โถทอง และคณะ. (2550). *เส้นทางท่องเที่ยวสายอารยธรรมขอมในประเทศไทย กัมพูชา และลาว*. สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย. กรุงเทพมหานคร.
- ธรรมศักดิ์ โรจนสุนทร (2542). *ศักยภาพการท่องเที่ยว*. กรุงเทพฯ.
- นุชนารถ รัตนสุวงศ์ชัย. 2554. *กลยุทธ์การพัฒนาก่อท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม*. บทความนำเสนอในการประชุมวิชาการระดับชาติ. พลวัตแห่งองค์ความรู้กับพหุลักษณะทางวัฒนธรรม. กรุงเทพมหานคร. มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา. (2548) *อุตสาหกรรมก่อก่อท่องเที่ยว*. กรุงเทพมหานคร. สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

- บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา. (2548) *การพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน*. กรุงเทพมหานคร. ศูนย์วิชาการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย. กรุงเทพฯ: บริษัท เพรส แอนด์ ดีไซน์ จำกัด.
- ปรีชา แดงโรจน์. (2544). *อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวสู่ศตวรรษที่ 21*. กรุงเทพฯ: ไพร่แอนด์ไพร์พริ้นติ้ง.
- ปาริฉัตร สิงห์ศักดิ์ตระกูล และ พิชรินทร์ เสริมการดี, (2526). *การศึกษาศักยภาพและแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ ของชุมชนบ้านทุ่งมะปราง อำเภอกวนโดน และบ้านโดนพานัน อำเภอกวนกาหลง จังหวัดสตูล*. วารสารสุทธิปริทัศน์.
- ปรัชญากรณ์ ไชยคช ดวงธิดา พัฒโน ธนภุช สุวรรณ นุกูล ชื่นพิภ วรลักษณ์ ลลิตศสิวิมล (2558) *ศักยภาพการท่องเที่ยวของชุมชนบ้านต้นหยงลูโละ ตำบลต้นหยงลูโละ อำเภอมือง จังหวัดปัตตานี เอกสารการประชุมมหาดใหญ่วิชาการระดับชาติ ครั้งที่ 6*. มหาวิทยาลัยหาดใหญ่.
- พะยอม ธรรมบุตร (2549). *เอกสารประกอบการสอนสถาบันพัฒนาการท่องเที่ยวเพื่ออนุรักษ์สิ่งแวดล้อม*. กรุงเทพฯ: สถาบันพัฒนาการท่องเที่ยวเพื่ออนุรักษ์สิ่งแวดล้อม. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- วงศ์ธีรา สุวรรณิน (2557) *การศึกษาศักยภาพการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของวัด ในจังหวัดปทุมธานี*. วารสารบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์.
- วีระ โรจน์พจนรัตน์. *บทบรรยาย การจัดการวัฒนธรรมกับความเจริญของประเทศ*. ปลัดกระทรวงวัฒนธรรม. วันที่ 20 สิงหาคม 2551. กรุงเทพมหานคร. โรงแรม มิราเคิล แกรนด์ คอนเวนชั่น.
- วิวัฒน์ชัย บุญยภักดี (2559) *หลักเกณฑ์ในการพิจารณาและกำหนดศักยภาพหรือความสำคัญของแหล่งท่องเที่ยว*. อ้างถึงใน. ปาริฉัตร สิงห์ศักดิ์ตระกูล และ พิชรินทร์ เสริมการดี, (2526). *การศึกษาศักยภาพและแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ของ ชุมชนบ้านทุ่งมะปราง อำเภอกวนโดน และบ้านโดนพานัน อำเภอกวนกาหลง จังหวัดสตูล*.
- วรรณวิมล ภู่นาค (2557) *ศักยภาพชุมชนในการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน*. วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต, สาขานโยบายสาธารณะและการจัดการภาครัฐ กรุงเทพมหานคร มหาวิทยาลัยมหิดล.
- สำนักงานปลัดกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา, (2560) *แผนพัฒนาการท่องเที่ยวแห่งชาติฉบับที่ 2 (พ.ศ. 2560 - 2564)*. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพฯ: สำนักงานกิจการโรงแรมท่องเที่ยว การส่งเสริมการค้า การส่งออก การท่องเที่ยว การศึกษา การบริหารและพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยว.
- สามพร มณีไมตรีจิต. (2539). *บทบาทวัฒนธรรมไทยกับการท่องเที่ยว*. เอกสารประกอบการสัมมนาทางวิชาการโครงการสืบสานวัฒนธรรมไทยนิยมไทย ครั้งที่ 3. กรุงเทพมหานคร: การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย.
- สุวรรณฤทธิ์ วงศ์ชะอุ่ม (2553) *ทุนทางวัฒนธรรมเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน*. วารสารวิจัยและพัฒนา ปีที่ 2. กรุงเทพมหานคร. มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา.
- สุชาติ รักเกื้อ. (2560). *แนวทางการพัฒนาส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม*. รายงานการประชุมวิชาการระดับชาติ ครั้งที่ 4 สถาบันวิจัย มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร.
- อมรรัตน์ วงศ์เป็ง. (2552) *ปัจจัยทางการตลาดที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจท่องเที่ยวในประเทศไทยของนักท่องเที่ยวชาวยุโรป*. RMUTT Business and Economics, 4.
- สทิต สิทธิมณีวรรณ. (2561, 9 ตุลาคม และ 4 พฤศจิกายน). *ท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดสมุทรสงคราม*. สัมภาษณ์.

- ปทุมพร สุขอาษา. (2561, 9 ตุลาคม และ 4 พฤศจิกายน). นักวิชาการพัฒนาชุมชนชำนาญการ. สำนักงานพัฒนาชุมชนจังหวัดสมุทรสงคราม. สัมภาษณ์.
- ยุพา ลีวิชัย. (2561, 9 ตุลาคม และ 4 พฤศจิกายน). นักวิชาการพาณิชย์ชำนาญการพิเศษ. สำนักงานพาณิชย์จังหวัดสมุทรสงคราม. สัมภาษณ์.
- วินัย นุชอุดม. (2561, 11 ตุลาคม). นายกองค้การบริหารส่วนตำบลท่าคา. สัมภาษณ์.
- พรชัย นุชอุดม. (2561, 11 ตุลาคม). ผู้อำนวยการโรงเรียนวัดเทพประสิทธิ์คณาวาส. สัมภาษณ์.
- สำรวย สุขพิศาล. (2562, 4 มกราคม). ผู้ประกอบการที่พัก. สัมภาษณ์.
- ปนัดดา เจริญรัตน์ (2562, 5 มกราคม). ผู้ประกอบธุรกิจท่องเที่ยว. สัมภาษณ์.
- จันทนา พุทธิรักษา. (2562, 5 มกราคม). ผู้ประกอบธุรกิจร้านอาหาร. สัมภาษณ์.
- ประภา เกิดแก้ว. (2562, 5 มกราคม). ผู้จำหน่ายสินค้าบริเวณตลาดน้ำท่าคา. สัมภาษณ์.
- ฐานิดา สีเหลือง. (2562, 12 มกราคม). ประธานกลุ่มวิสาหกิจชุมชนตลาดน้ำท่าคา. สัมภาษณ์.
- สมรวย รัตนเจริญ. (2562, 12 มกราคม). กำนันตำบลท่าคา. สัมภาษณ์.
- เชิดศักดิ์ เทียมสมชาติ. (2562, 12 มกราคม). ผู้ใหญ่บ้าน หมู่ 2 ตำบลท่าคา. สัมภาษณ์.
- วิภาพร รัตนพิทักษ์. (2562, 14 มกราคม). ตัวแทนชุมชนบริเวณตลาดน้ำท่าคา. สัมภาษณ์.
- วนิดา พ่วงพิศ. (2562, 14 มกราคม). ประชาชนตำบลท่าคา. สัมภาษณ์.
- มาลี วงศ์ประสิทธิ์ (2562, 14 มกราคม). ประชาชนตำบลท่าคา. สัมภาษณ์.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก

แบบสัมภาษณ์เพื่อการศึกษา

แบบสัมภาษณ์เพื่อการศึกษา
เรื่อง ศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม
ตลาดน้ำท่าคา อำเภอัมพวา จังหวัดสมุทรสงคราม

คำชี้แจง : แบบสัมภาษณ์นี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาศักยภาพการเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ตลาดน้ำท่าคา ตำบลท่าคา อำเภอัมพวา จังหวัดสมุทรสงคราม ซึ่งเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวิถีชีวิต เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่กำลังได้รับความนิยมและมีแนวโน้มการเติบโตทางการตลาด สำหรับกลุ่มนักท่องเที่ยวที่สนใจในวัฒนธรรมความเป็นอยู่ โดยมุ่งเน้นศึกษาเรื่องสภาพทั่วไปของตลาดน้ำท่าคา ศักยภาพในการเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของจังหวัดสมุทรสงคราม เพื่อประโยชน์และแนวทางในการพัฒนาปรับปรุงเกี่ยวกับศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม และเป็นข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่อหน่วยงานภาครัฐเอกชน ในด้านการสนับสนุนหรือส่งเสริมแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของจังหวัดสมุทรสงคราม ผลการศึกษาครั้งนี้จะไม่ส่งผลกระทบต่อผู้ตอบแบบสัมภาษณ์ทั้งสิ้น

แบบสัมภาษณ์แบ่งออก เป็น 3 ส่วน คือ

ส่วนที่ 1 เป็นคำถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ให้สัมภาษณ์

ส่วนที่ 2 เป็นคำถามเกี่ยวกับมาตรฐานคุณภาพของแหล่งท่องเที่ยว

ส่วนที่ 3 เป็นคำถามอื่น ๆ เกี่ยวกับองค์ประกอบในการพัฒนาตลาดน้ำท่าคา ให้มีความพร้อมในการเป็นแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ให้สัมภาษณ์

ข้อมูลทั่วไปของผู้ให้สัมภาษณ์ ชื่อ/

ยศ/.....

ตำแหน่ง.....

อายุ.....ปี ระดับการศึกษา.....

ที่อยู่.....

โทรศัพท์.....

อาชีพ.....

ตำแหน่งที่เกี่ยวข้องในชุมชน.....

.....

ขอขอบพระคุณท่านที่กรุณาให้ความร่วมมือในการตอบแบบสัมภาษณ์
ยลกันต์ เทียงแท้

ส่วนที่ 2 มาตรฐานคุณภาพแหล่งท่องเที่ยว

2.1 ศักยภาพในการดึงดูดใจในด้านการท่องเที่ยว

คุณค่าทางศิลปวัฒนธรรม

2.1.1 ความเป็นเอกลักษณ์ด้านวิถีชีวิต ภูมิปัญญา และองค์ความรู้

ตลาดน้ำท่าคา มีเอกลักษณ์เฉพาะตนทางวัฒนธรรม ในระดับใด (ระดับท้องถิ่น ระดับภาค ระดับชาติ).....

.....

.....

.....

2.1.2 ความต่อเนื่องของการสืบสานวัฒนธรรมประเพณี

การจัดกิจกรรมซึ่งแสดงถึงการสืบสานวัฒนธรรมประเพณีให้คงอยู่ต่อเนื่องในแต่ละปี

.....

.....

.....

2.1.3 ความงดงามทางศิลปวัฒนธรรม

การสร้างความประทับใจแก่ผู้พบเห็น เช่น การแต่งกาย รูปแบบกิจกรรม ศิลปกรรมของงาน หัตถกรรม สถาปัตยกรรมของที่อยู่อาศัย อาหารการกิน เครื่องมือใช้สอยในชีวิตประจำวัน

.....

.....

.....

2.1.4 ความสามารถในการสืบทอดภูมิปัญญา และองค์ความรู้อย่างต่อเนื่อง (ความยาวนานของการสืบทอดภูมิปัญญา และองค์ความรู้ตั้งแต่อดีตถึงปัจจุบัน)

.....

.....

.....

2.1.5 ความเป็นมาทางประวัติศาสตร์ วัฒนธรรม ประเพณีที่สืบทอดได้

ยุคสมัยภูมิปัญญาและองค์ความรู้เกิดขึ้น จนถึงปัจจุบัน โดยมีหลักฐานที่สามารถสืบค้นได้

.....

.....

.....

2.1.6 ความผูกพันต่อท้องถิ่น

ความสัมพันธ์ของแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม กับชุมชนท้องถิ่น เช่น การมีประเพณี ความเชื่อ ตำนาน นิทานพื้นบ้าน นิทานปรัมปรา

2.1.7 ความเข้มแข็งในการรักษาเอกลักษณ์

ความสนใจในการรักษาเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรม ประเพณีของตน รวมถึงการมีหน่วยงาน และองค์กรจากภายนอกให้ความสำคัญกับการอนุรักษ์วัฒนธรรมประเพณีของท้องถิ่น (การจัดตั้งกลุ่มอนุรักษ์)

2.2 ศักยภาพทางกายภาพและการจัดกิจกรรม

2.2.1 การเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว

ความสะดวกในการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว

2.2.2 ความปลอดภัยด้านการท่องเที่ยว

โอกาสในการเกิดอันตรายจากปัจจัยภายใน และภายนอกแหล่งท่องเที่ยว

2.2.3 ความหลากหลายของกิจกรรมการท่องเที่ยว

จำนวนกิจกรรมการท่องเที่ยว ที่สามารถจัดได้ภายในแหล่งท่องเที่ยว ที่ทำให้นักท่องเที่ยวมีโอกาสเลือกทำกิจกรรมที่ตนพอใจมากขึ้น โดยกิจกรรมที่จัดขึ้นต้องไม่ส่งผลกระทบต่อแหล่งท่องเที่ยว

2.3 ศักยภาพในการรองรับด้านการท่องเที่ยว

2.3.1 ศักยภาพในการพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกขั้นพื้นฐาน

การพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกขั้นพื้นฐานเพื่อการท่องเที่ยวในปัจจุบัน ได้แก่ น้ำ ไฟฟ้า ถนน ที่พัก และข้อจำกัดในการพัฒนาต่อไปในอนาคต

2.3.2 ศักยภาพในการพัฒนาการท่องเที่ยวจากปัจจัยภายนอก

มีกลุ่มองค์กรทั้งภายในและภายนอกในระดับต่าง ๆ ให้การสนับสนุนด้านนโยบาย งบประมาณ และบุคลากรสำหรับพัฒนาการท่องเที่ยว ได้แก่ กลุ่มองค์กรท้องถิ่น หน่วยงานภาครัฐ และภาคเอกชน

2.4 การบริหารจัดการ

การจัดการด้านการอนุรักษ์แหล่งท่องเที่ยว

2.4.1 การจัดการด้านการรักษาสภาพและฟื้นฟูแหล่งท่องเที่ยว

สภาพทั่วไปจากการดูแลรักษา และปรับปรุงสภาพแวดล้อมและสถานที่สำคัญทางประวัติศาสตร์ ภายในแหล่งท่องเที่ยว

2.4.2 การจัดการด้านการใช้ประโยชน์พื้นที่

มีการกำหนดเขตการใช้ประโยชน์พื้นที่เพื่อการท่องเที่ยว มีการกำหนดช่วงเวลาในการเข้าพื้นที่ที่เหมาะสม มีการจำกัดจำนวนนักท่องเที่ยว ให้พอเหมาะกับศักยภาพของพื้นที่และการบริการ

2.4.3 การจัดการด้านการติดตามและประเมินการเปลี่ยนแปลงอันเนื่องมาจากการท่องเที่ยว

มีแผนการดำเนินงานติดตามและประเมินการเปลี่ยนแปลงอันเนื่องมาจากการท่องเที่ยว มีการติดตามและวิเคราะห์ผลกระทบที่เกิดจากการท่องเที่ยว และการดำเนินงานปรับปรุงแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น ความต่อเนื่องของการดำเนินงาน

การจัดการด้านกิจกรรมการท่องเที่ยว

2.4.4 การจัดการด้านการบริการและสาธารณูปโภคแก่นักท่องเที่ยว

มีการดำเนินงานด้านการให้บริการและสาธารณูปโภคแก่นักท่องเที่ยว โดยมีการจัดการที่เหมาะสม ให้นักท่องเที่ยวมีความพึงพอใจที่ได้รับบริการที่คุ้มค่ากับการมาท่องเที่ยว

2.4.5 การจัดการด้านกิจกรรมการท่องเที่ยว

การจัดการด้านกิจกรรมการท่องเที่ยว มีการคำนึงถึงผลกระทบที่จะเกิดขึ้นกับสภาพแวดล้อมของแหล่งท่องเที่ยว รวมทั้งผลกระทบต่อ การเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิต ประเพณี วัฒนธรรมของท้องถิ่นด้วย

2.4.6 การจัดการด้านการให้ความรู้และการสร้างจิตสำนึก

มีการจัดกิจกรรมและการดำเนินงานต่าง ๆ ที่ให้ความรู้และเผยแพร่ข้อมูลด้าน วิถีชีวิต ประเพณี วัฒนธรรมของท้องถิ่นแก่นักท่องเที่ยว พนักงานนำเที่ยว ผู้ประกอบการ และชุมชนที่อยู่โดยรอบ ผ่านสื่อต่าง ๆ

2.4.7 ชุมชนท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการการท่องเที่ยว

การมีส่วนร่วมของชุมชนในด้านต่าง ๆ เช่น การนำเที่ยว การให้บริการ การร่วมตัดสินใจในการวางแผนหรือบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยว

2.4.8 ชุมชนมีรายได้จากการท่องเที่ยว

ชุมชน ท้องถิ่น ได้รับประโยชน์และมีรายได้จากการดำเนินกิจกรรมการท่องเที่ยวทั้งทางตรงและทางอ้อม เช่น การนำเที่ยว การจัดที่พัก โฮมสเตย์ การขายอาหาร สินค้าพื้นเมือง และการแสดงศิลปะพื้นเมือง

2.4.9 การจัดการด้านการให้ความรู้และการสร้างจิตสำนึก

มีการจัดกิจกรรมและการดำเนินงานต่าง ๆ ที่ให้ความรู้และเผยแพร่ข้อมูลด้าน วิถีชีวิต ประเพณี วัฒนธรรมของท้องถิ่นแก่นักท่องเที่ยว พนักงานนำเที่ยว ผู้ประกอบการ และชุมชนที่อยู่โดยรอบ ผ่านสื่อต่าง ๆ

.....

.....

.....

ส่วนที่ 3 ข้อเสนอแนะอื่น ๆ

ในความคิดเห็นของท่าน ตลาดน้ำท่าคา ควรได้รับการปรับปรุงพัฒนาในด้านใด เพิ่มเติม (ด้านการรองรับผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นจากการท่องเที่ยว ด้านการประชาสัมพันธ์)

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

ภาคผนวก ข

ภาพประกอบเพื่อการศึกษา

ข.1 ภาพกิจกรรมจิตอาสาคนชุมชน “ลงแขก ลงคลอง”

ข.2 ภาพการสานอิดและผลิตภัณฑ์ทางวัฒนธรรม

ข.3 ภาพร้านอาหาร ในพื้นที่ตลาดน้ำท่าคา

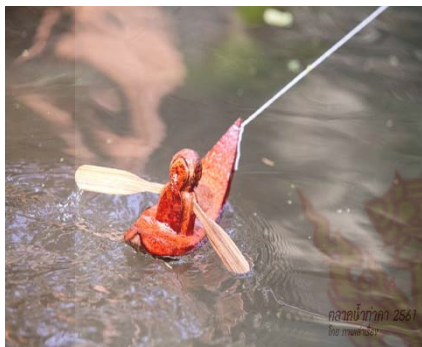
ข.4 ภาพการเคี้ยวน้ำตาล

ข.5 ภาพกิจกรรมจิตอาสา นักท่องเที่ยว

ข.6 ภาพที่พัก โฮมสเตย์ในพื้นที่แหล่งท่องเที่ยว

ข.7 ภาพการสาธิตและผลิตภัณฑ์ทางวัฒนธรรม

ข.8 ภาพการสัมภาษณ์

ข.9 ภาพบ้านเรือนไทย

ข.10

ประวัติผู้ศึกษา

ชื่อ - สกุล	นางยลกานต์ เทียงแท้
วัน เดือน ปีเกิด	21 มกราคม 2513
สถานที่เกิด	ราชบุรี
ที่อยู่ปัจจุบัน	เลขที่ 76 หมู่ 2 ตำบลวันดาว อำเภอปากท่อ จังหวัดราชบุรี 70140
สถานที่ทำงาน	สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดเพชรบุรี
ประวัติการศึกษา	ปริญญาตรี บริหารธุรกิจ สาขาการจัดการทั่วไป มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี
ประสบการณ์ทำงาน	
พ.ศ. 2537 - 2549	เจ้าพนักงานธุรการ สำนักงานประชาสัมพันธ์จังหวัดสมุทรสงคราม
พ.ศ. 2549- 2551	บุคลากร 6 โรงพยาบาลบ้านหมี่ อำเภอบ้านหมี่ จังหวัดลพบุรี
พ.ศ. 2551- 2557	นักจัดการงานทั่วไปชำนาญการ สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดสมุทรสงคราม
พ.ศ. 2558- 2559	นักจัดการงานทั่วไปชำนาญการพิเศษ หัวหน้าฝ่ายบริหารทั่วไป สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดอุบลราชธานี
พ.ศ. 2559 - 2561	นักวิชาการวัฒนธรรมชำนาญการพิเศษ ผู้อำนวยการกลุ่มส่งเสริมศาสนา ศิลปะและวัฒนธรรม สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดสมุทรสงคราม
พ.ศ. 2561 - ปัจจุบัน	นักวิชาการวัฒนธรรมชำนาญการพิเศษ ผู้อำนวยการกลุ่มยุทธศาสตร์และเฝ้าระวังทางวัฒนธรรม สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดเพชรบุรี